

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

144 (08) / 2022

ON AIR BULGARIA

Greek Diet

ГРЪЦКА ДИЕТА

Life After Watergate

УМИРА ЛИ ЖУРНАЛИСТИКАТА?

The Best Hikes of 2022

НАЙ-ДОБРИТЕ ПОХОДИ НА 2022

SHARING FUTURE

George Margonis, General Manager, Philip Morris Bulgaria
Джордж Маргонис, генерален мениджър, "Филип Морис България"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Забравете света и открийте своя...

Резервирайте с код: BG AIR и се възползвайте от
15% отстъпка за престой в периода 01.09-30.09

За повече информация и резервации:

+359 888 77 33 44

office@campinggradina.com

reservations@campinggradina.com

www.campinggradina.com

ВАШАТА ПОЧИВКА ЗАПОЧВА ОЩЕ НА ЛЕТИЩЕТО

През най-топлите месеци от годината увеличеният пътничкопоток създава предпоставки за забавяне на процедурите по check-in и проверка на сигурността на всички европейски летища. Навременното пристигане за предстоящ полет остава надеждна мярка срещу множество главоболия, които могат да помрачат началото на всяко лятно приключение. „България Еър“ цени спокойствието и комфорта на своите пътници. Затова националният превозвач съветва пристигането на летището да се осъществява минимум 3 часа преди излитане до някоя от международните дестинации, до които лети авиокомпанията. В помощ за едно бързо и безпроблемно отвеждане за полет, „България Еър“

предоставя безплатен online check-in за почти всички свои дестинации. Така всеки може да спести време, като сам издаде бордната си карта лесно и удобно.

В допълнение към тази услуга, Летище София предоставя на използвалите online-check in пътници специални drop-off гишета, където да оставят своя допълнителен чекиран багаж. По този начин националният превозвач отговаря на увеличената натовареност на летищата, до които оперира по международните си полети, като следи за нуждите на своите пътници и безпроблемното им пътуване към тяхното лятно приключение.

Актуална информация - на www.air.bg.

YOUR HOLIDAY STARTS AT THE AIRPORT

During the warmest months of the year, the increased passenger flow creates conditions for delays in check-in procedures and security checks at all European airports. Arriving on time for an upcoming flight remains a foolproof measure against the many headaches that can mar the start of any summer adventure. Bulgaria Air values the peace and comfort of its passengers. Therefore, the national carrier advises to arrive at the airport at least 3 hours before departure to any of the international destinations to which the airline flies.

To help you get on your flight quickly and smoothly, Bulgaria Air provides free online check-in for almost all of its destinations. So everyone can save time by issuing their own boarding pass easily and conveniently. In addition to this service, Sofia Airport provides passengers using online check-in with special drop-off counters where they can leave their additional checked baggage.

In this way, the national carrier responds to the increased traffic at the airports it operates to on its international flights, keeping an eye on the needs of its passengers and their smooth journey to their summer adventure.

For more information - www.air.bg.

ОКРИЛЕНИ ЗА НОВАТА УЧЕБНА ГОДИНА

Превоз на непридружени
деца с България Еър

С „България Еър“ самостоятелното пътуване на Вашето дете протича комфортно и безпроблемно. Служител ще го придружава от check-in гишето до предаването му на посрещача.

Възползвайте се от услугата за деца от 3-18 години с предварително заявяване минимум 14 дни преди полета.

За пълни подробности и условия посетете www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

9 | **BUSINESS
ECONOMY**

20 | **Споделяме
бъдеще, като
трансформираме
бизнеса си**

Джордж Маргонис, генерален мениджър, "Филип Морис България"

41 | **ANALYSIS
POLITICS**

44 | **"Най-опасната
жена в Европа"**

Джорджа Мелони почти сигурно ще стане първата жена-премиер на Италия. Какво означава това за европейската политика?

67 | **SCIENCE
TECHNOLOGY**

70 | **Мистерията на
чистото стъкло**

Възможно ли е Европа да е загубила 80% от насекомите си през последните 30 години?

87 | **TRAVEL
LIFESTYLE**

94 | **Ваканция
отвисоко**

10 от най-красивите планински преходи в Европа, подбрани от THE INFLIGHT MAGAZINE

24 | **We're Sharing Future
by Transforming Our
Business**

48 | **"The Most Dangerous
Woman in Europe"**

72 | **The Mystery of Clear
Windscreens**

94 | **High Level Vacation**

10 | **Числа и лица
Facts & Figures**

12 | **Гърция и
фаталната гуета**

16 | **Greece and
the Deadly Diet**

30 | **Здравословна
почивка**

34 | **Healthy Holidays**

36 | **Петте най-
актуални тенденции
в естетичната
медицина**

38 | **The Five Hottest Trends
in Aesthetic Medicine**

42 | **Най-гостоприемните
градове**

52 | **Урокът на
Уотъргейт**

54 | **The Lesson of
Watergate**

56 | **Враг пред портата**

58 | **Enemy at the Gate**

60 | **Трите хиляди
пантофки на
Пепеляшка**

64 | **The Three Thousand
Slippers of Cinderella**

68 | **Мрежата в България
няма да издържа
електромобилите**

76 | **Електричество
втора употреба**

78 | **Electricity Second
Hand**

82 | **Извън коловозите**

84 | **Off the Tracks**

88 | **Афиш
Poster**

90 | **Мариза и нотите
на съббата**

92 | **Mariza and the Notes
of Faith**

108 | **Дървото на живота**

110 | **The Tree of Life**

112 | **Ритуали с чаш
Rituals with a Glass**

114 | **Нанумката, която
едва не унищожи
Англия**

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

TRANSLATORS
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев
Ясен Бориславов

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Dimitar Kyossemarliev
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Petar Yovchev
Yassen Borislavov

ДИЗАЙН
BRAND NEW DESIGN

DESIGN
BRAND NEW DESIGN

ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Буктория Мумкова

CEO
Victoria Mitkova

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECB BG SF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он ер" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хайделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Деца на бащите", за който получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.

ЯСЕН БОРИСЛАВОВ е роден през 1964. Завършил е история в Софийския университет, доктор е по журналистика (2008). Бил е завеждащ отдел "Култура" във вестник "Дума", от 1997 е журналист на свободна практика с постоянен ангажимент към в. "Сега". Автор е на книгите "Виното. Българска енциклопедия" и "Боб и метафизика. Кулинарно-исторически етюди". Учредител и първи председател на национален клуб "Винен наблюдател".

YASSEN BORISLAVOV was born in 1964. He graduated with a degree in History from the University of Sofia and holds a PhD in Journalism (since 2008). He worked as managing editor for culture at the Duma newspaper and, since 1997, he has worked as a freelance journalist and a regular columnist for the Sega newspaper. He is the author of Bulgarian Wine Book and Beans and Metaphysics: Culinary and Historical Essays. He is the founder and first chair of the nationwide Wine Observer Club.

ЗАВЛАДЯВАЩ КАФЕ ВКУС И ЧАРОМАТ

Viva!

CASINO

AT

SOFIA HOTEL BALKAN
THE LUXURY COLLECTION

BLACKJACK
AMERICAN ROULETTE
RUSSIAN POKER
CARIBBEAN POKER
TEXAS POKER
NOVO POKER
MAJOR POKER
NEWEST SLOT MACHINES

OPEN 24/7 FREE ENTRANCE & BAR

SOFIA HOTEL BALKAN
5, Sveta Nedelja Square 1000 Sofia Bulgaria
+359 (2) 981 5747; info@groupviva.com
www.vivacasino.biz

С "БЪЛГАРИЯ ЕЪР" ДО СЪРЦЕТО НА ОБЕДИНЕНА ЕВРОПА

TO THE HEART OF EUROPE
WITH "BULGARIA AIR"

Започнал като скромно селце насред блатата по река Сен (самото му име означава "село в блатото" на старофламандски), днес Брюксел с право е смятан за сърцето на Европа. Столицата на Белгия е и де факто столица на Европейския съюз, дом на по-голямата част от огромната администрация на общността, както и на щабквартирата на НАТО. Освен това е и един от водещите финансови центрове на Стария континент. С две думи, Брюксел е мястото за създаване на контакти, за намиране на партньори, за лобиране. Националният превозвач "България Еър" поддържа минимум два полета седмично до белгийската столица, с удобни часове и най-високите възможни хигиенни и организационни мерки. „

А ако бизнесът не е водещата ви мотивация да пътувате, Брюксел е също рай за любителите на бирата и шоколада, дом на почти дузина паметници на световното културно наследство и, не на последно място, световна столица на комикса.

За повече информация - www.air.bg

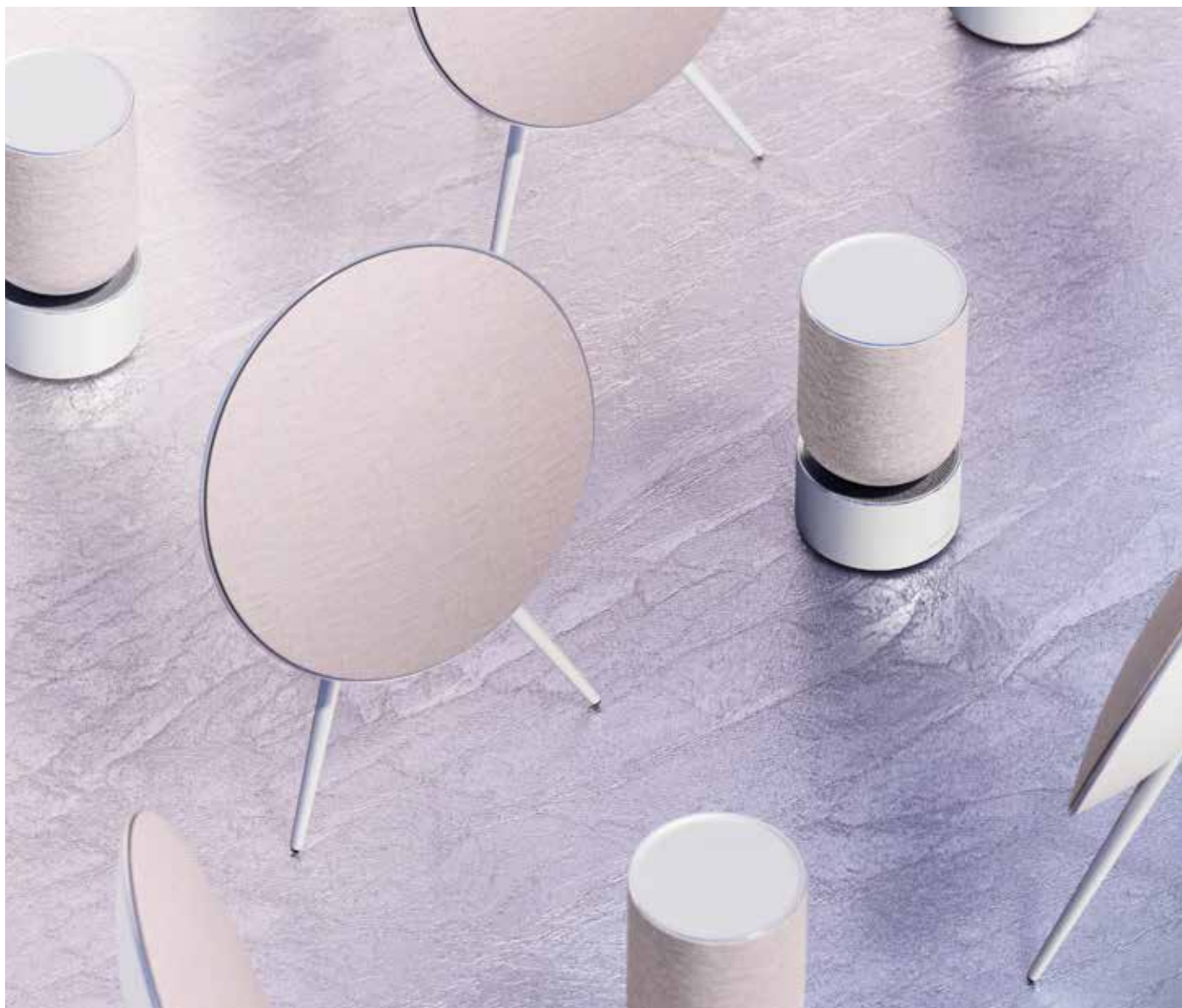
Started as a humble village in the middle of the marshes on the Senne River (its very name means "village in the marsh" in Old Flemish), today Brussels is rightly considered the heart of Europe. Belgium's capital is also the de facto capital of the European Union, home to most of the community's vast administration, as well as the headquarters of NATO. It is also one of the leading financial centers of the Old Continent. In other words, Brussels is the place to make contacts, to find partners, to lobby. The national carrier "Bulgaria Air" maintains a minimum of two flights a week to the Belgian capital, with convenient hours and the highest possible hygiene and organizational measures. And if business isn't your primary motivation for traveling, Brussels is also a beer and chocolate lover's paradise, home to nearly a dozen World Heritage Sites and, last but not least, the comic book capital of the world.

For more information - www.air.bg ■

*Out of love
for you !*

Sounds Better Together

Musical harmony starts here. Connect Beoplay A9 and Beosound Balance together to listen in every room.

12 | **ГЪРЦИЯ И
ФАТАЛНАТА
ДИЕТА**
GREECE AND THE
DEADLY DIET

20 | **ИНТЕРВЮ: ДЖОРДЖ МАРГОНИС**
INTERVIEW: GEORGE MARGONIS

30 | **ЗДРАВΟΣЛОВНА ПОЧИВКА**
HEALTHY HOLIDAYS

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

800 000 000

лева са нужни на Топлофикация "София" за разширяването и обновяването на мрежата ѝ, обяви кметът на българската столица Йорданка Фандъкова. Общинските власти ще търсят външен инвеститор, който да изпълни инвестиционната програма за модернизация. Процедурата за привличането му вече се разработва.

EN

Sofia Heating Company (Toplofikacia Sofia) needs BGN 800 million for the expansion and renovation of its network, announced the mayor of the Bulgarian capital, Yordanka Fandakova. The municipal authorities will be looking for an external investor to implement the modernization investment program. The procedure for that is already being developed. ■

4.03

тераватчаса електроенергия са произведени в България през юни по данни на Националния статистически институт, като от тях 2.4 теравата са реализирани на вътрешния пазар, остатъкът е за износ. Ръстът в генерацията на енергия на годишна база е над 25%.

EN

billion dollars is the price offered to Bulgaria for the purchase of eight more American F-16 fighter jets. According to the Defense Minister Dragomir Zakov, the price is significantly lower than what was paid in 2019 for the first eight fighters. However, the resigned government did not vote on the offer, as there were questions about it, Zakov specified. ■

3

страна в ЕС - България, Румъния и Хърватия - отговарят на всички изисквания да получат пълноправно членство в Шенгенската зона за безвизово пътуване, заяви през август германският канцлер Олаф Шолц, и добави, че той лично ще работи трите страни да станат пълноправни членки. Според заместник-министъра на външните работи Костадин Кожабашев предстои посещението на експерти от Европейската комисия у нас, за да се запознаят с напредъка по прилагането на шенгенското законодателство.

EN

Three EU countries - Bulgaria, Romania and Croatia - meet all the requirements to gain full membership in the Schengen area for visa-free travel, German Chancellor Olaf Scholz said in August, adding that he would personally work for the three countries to become full members. According to the Deputy Minister of Foreign Affairs of Bulgaria, Kostadin Kojabashev, the visit of experts from the European Commission to our country is imminent, in order to familiarize themselves with the progress in the implementation of the Schengen legislation. ■

2 200 000 000

лева е общата стойност на 54 проекта, които са в процес на сертифициране в Българската агенция за инвестиции в момента, съобщи заместник-министърът на иновациите Стефан Савов. Тези проекти се очаква да създадат общо над 4500 работни места. Савов допълни, че целта на служебното правителство е да съкрати срока за издаване на сертификати на инвеститорите и той да стане по-кратък от два месеца.

EN

BGN 2,200,000,000 is the total value of 54 projects that are currently undergoing certification at the Bulgarian Investment Agency, Deputy Minister of Innovation Stefan Savov announced. These projects are expected to create a total of over 4,500 jobs. Savov added that the aim of the caretaker government is to shorten the period for issuing certificates to investors and make it shorter than two months. ■

Postbank

P R E M I U M

ОТКРИВАМЕ
НОВИ
ХОРИЗОНТИ
ЗА ВАС!

ИЗБЕРЕТЕ СЕГА
ЕКСКЛУЗИВНО
ОБСЛУЖВАНЕ

- Индивидуални финансови решения
- Високо ниво на обслужване от личен банкер
- Обадете се на специалната линия в Premium call center - 0800 18 333

ГЪРЦИЯ И ФАТАЛНАТА ДИЕТА

Европейската комисия триумфално свали мониторинга върху Атина. Но в резултат на наложените от Европа мерки днес Гърция е много по-задължняла, отколкото през 2010

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ISTOCK

Не можем да произвеждаме добри новини от лоши практики, казваше някога Едуард Мъроу - един от най-забележителните журналисти в историята и човекът, разобличил макартизма. Но през август Европейската комисия се опита да направи именно това. В началото на месеца еврокомисарите Паоло Джентилони и Валдис Домбровскис изпратиха писмо до гръцкия министър на финансите Христос Стайкурас, с което потвърждават, че комисията няма да удължава специалния мониторинг върху Гърция след изтичането му на 20 август. "Гърция се връща към европейската нормалност и вече не е изключение в еврозоната", коментира в отговор Стайкурас, а някои близки до комисията наблюдатели окачествиха този ход като "края на гръцката криза" след 12 години. Гърция "изпълни голямата част от ангажиментите си", отбеляза Джентилони, и "постигна ефективно прилагане на реформите" въпреки усложненията от Covid-19 и войната в Украйна.

ЕВРОКОМИСИЯТА И ЕЦБ ИМАТ остра нужда да произведат добри новини на фона на тоталния провал на първата в осигуряването на единна евро-

пейска енергийна политика в отговор на кризата в Украйна, и на закъснелите и половинчати мерки на втората за противодействие на инфлацията. Но дали наистина края на мониторинга върху Гърция е добра новина? И наистина ли това е "краят на гръцката криза"?

Не могат да се отрекат жертвите, които обикновените гърци понесоха в името на "затягането на коланите" и реформирането на икономиката. Не може да се отрече и предсрочното изплащане на заемите от МВФ от страна на гръцкото правителство, както и отпадането на капиталовия контрол. Сега Джентилони отбелязва като успехи ръста на икономиката, който се очаква да достигне 3.5% през 2022 и 3.1% през 2023, и "приятната изненада" с бюджетния дефицит за 2021, който бе само 5.5% при очаквани над 7%. Но важният въпрос е другаде: дали след 12-те години безмилостни, налагани от "Тройката" мерки Гърция е по-добре, отколкото беше в началото на кризата?

КАКВО ГОВОРЯТ ЧИСЛАТА? През първата четвърт на 2010, когато държавният дълг на Гърция бе окачествен от европейските партньори като ►

► катастрофално висок, той се равняваше на 147.5% от националния Брутен вътрешен продукт (данни на Eurostat). Дванайсет години по-късно, след "успешно проведените реформи", той е... 189.3% от БВП. Независимо, че междуременно методиката за измерване на брутния продукт бе променена и той е вече значително по-висок. Излиза, че наложените от европейските партньори сурови мерки на практика са увеличили "катастрофално високия" гръцки дълг с още над 50% от БВП (само за сравнение, целият държавен дълг на България към април 2022 е едва 22.9 % от БВП).

В абсолютна стойност гръцкият дълг в началото на 2010 е бил 311 милиарда евро, а в началото на 2022 е вече почти 358 милиарда евро. Отново за сравнение, дългът на България е 16.2 милиарда евро. Ето ви и още две любопитни числа: през 2000 година, точно преди Гърция да влезе в еврозоната, дългът ѝ е бил 139.5 милиарда евро (105% от БВП). Пет години след влизането в еврозоната вече е 214 милиарда.

АКО РАЗДЕЛИМ ДНЕСНИЯ ПУБЛИЧЕН

ДЪЛГ на България на нейното население - икономистите не обичат такова представяне, но всъщност то дава доста по-ясна представа от повечето други - тогава на всеки българин днес се пада дълг от 2 485 евро. Ако разделим гръцкия дълг на гръцкото население според преброяването от 2021, на всеки мъж, жена и дете в страната се пада да дължи по 34 283 евро и 70 цента. А демографската перспектива на Гърция не е добра, меко казано. Доскоро населението на страната нарастваше с постоянни темпове. Но относителното забогатяване през 90-те намали раждаемостта, а кризата и наложените от Тройката мерки прогониха стотици хиляди гърци в чужбина след 2010. Преброяването през 2021 е първото в новата история на страната, което отчита спад в населението - почти 400,000 души спрямо 2011. През 1980 година средната възраст на гърците е била 33 години. През 2020 по данни на ООН средната възраст е вече 45.6 години - петата най-висока в света след Япония, Италия, Португалия и Германия. Дори в България, жертва на необикновено мощна емиграция през последните три десетилетия, средната възраст все още е малко по-ниска - 44.6 години.

НЕЩАТА ИЗГЛЕЖДАТ ОЩЕ ПО-ЯСНО, ако пресметнем дълга само спрямо броя на работещите. За последното десетилетие в Гърция те също са намалели с близо 400,000 души и вече са 4.66 милиона. На всеки от тях се падат по 76 689 евро дълг. А прогнозите сочат, че през 2030 работната сила на Гърция ще е не повече от

4.53 милиона души. Броят на работещите намалява, броят на пенсионерите ще се увеличи драматично с пенсионирането на поколенията от 60-те години. А гръцката пенсионна система, въпреки безмилостното окастрияне напоследък, си остава доста щедра на фона на съседните държави. Очевидно е, че перспективите за изплащане на дълга от самите гърци не са особено добри. Вярно е, че през първото тримесечие на 2022 Гърция е страната в ЕС с най-голямо понижение на публичния си дълг - с цели 4% от БВП спрямо първото тримесечие на 2021. Но Гърция бе и страната, която увеличи най-много дълга си покрай Covid-кризата: в края на 2020 той бе с цели 25 пункта по-висок, отколкото в края на 2019, така че сегашното понижение не е кой знае каква утеха.

НЕ Е СЪВСЕМ ЧЕСТНО ОБАЧЕ да разпределяме гръцкия дълг на гръцките граждани. Те имат много малък принос за натрупването му. Още след 2010 някои

гръцки икономисти и журналисти се опитаха да подчертаят това. Немалко от тях дори призоваваха дългът да се обяви за неизискуем, тъй като реално не е усвоен от гръцкото население - така, както бе направил Еквадор няколко години по-рано. Тогава това мнение не спечели много симпатии - първо, защото световните медии услужливо рисуваха картината на безгрижните гърци, които живеят охолно с пари назаем и после отказват да ги вършат; и второ, защото гръцките дългове все пак бяха направени не от диктатори и тираны, а от демократично избираниите - и преизбирани - правителства на династията Папандреу, Караманлис и Мицотакис. Последната дори и сега е на власт чрез Кирякос Мицотакис. Днешният гръцки премиер е син на Константинос Мицотакис, който бе премиер в началото на 90-те, праплеменник на Елефтериос Венизелос, най-влиятелния гръцки политик от първата половина на XX век, и брат на Дора Бакояни, бивш културен и външен

министър и кмет на Атина (в момента кмет на гръцката столица е синът на Дора, Костас Бакоянис).

ДНЕС ОБАЧЕ ИМАМЕ ДОСТА УБЕДИТЕЛНИ доказателства, че обикновените гърци нямат особен принос за натрупването на дълга. Нито пък са видели нещо от стотиците милиарди, които бяха принудени да заемат след това като "спасителни траншовете".

Изследване на Европейското училище за мениджмънт и технологии в Берлин показва, че от първите две спасителни програми, на нетна стойност 216 милиарда евро, само 9.7 милиарда са стигнали до гръцката хазна или пряко до гръцката икономика. Остатъкът е бил използван за разплащания с МВФ, погасяване на лихви, рекапитализация на банки и различни стимули за инвеститорите. "Нека сме наясно: почти нищо от огромните купчини пари, дадени назаем на Гърция, всъщност са стигнали до страната", писа

нобеловият лауреат Джоузеф Стиглиц в коментар за Guardian. Основната част от парите са отишли като плащания към кредиторите от частния сектор - "включително германски и френски банки", подчерта Стиглиц.

ЕТО ГО РАЗКОВНИЧЕТО към внезапно порасналия дълг. Допреди влизането в еврозоната Гърция, както и други страни от Южна Европа като Испания, живееше при лихви от около 14%. Това поддържаше кредитирането в разумни граници, а гръцката централна банка можеше да контролира банковия сектор и да гарантира, че печалбите на местната банкова система няма да изтекат в чужбина. Горедолу такава е ситуацията в България в последните години.

Но после Гърция влезе в паричния съюз, лихвите паднаха четири до шест пъти, а контролът върху банковите капитали премина във Франкфурт. Търговските банки от Германия, Франция и други северно-

европейски страни буквално се втурнаха към Южна Европа и започнаха да раздават заеми едва ли не насила. "Въвеждането на еврото отвори широко шлюзовете за притока на германски капитали и стоки към периферията на Европа", подчертава Янис Варуфакис, бившият гръцки финансов министър, който единствен се опита да се бори срещу Тройката.

За броени години гръцкият дълг се утрои. Публичният дълг на Испания, който през 1999 бе около 350 милиарда евро, още през 2013 надхвърли трилион, а днес е 1.45 трилиона евро - скок от 315% в сравнение с епохата отпреди еврозоната (любопитно е, че дългът на Швеция и Дания, които не са в еврозоната, за същия период се е покачил съответно с 41 и 18% - и в двата случая по-малко от инфлацията).

ПО ДАННИ НА BLOOMBERG германските банки са отпуснали над 704 милиарда евро кредити в Гърция и останалите южноевропейски страни до 2009 година. Само двете най-големи френски банки са отпуснали 477 милиарда евро в същото направление. Във всеки друг сектор на икономиката алчното и спяно за рисковете поведение си е за сметка на частните инвеститори. Но не и тук: германските и френските банки бяха спасени от собствените си грешки с цената на нов публичен дълг. Днес обаче тежестта от тази късозледа политика пада не само върху гръцките граждани, но и върху цялата еврозона. И върху централните банки, които, както отбеляза наскоро прочутият икономист Нуриел Рубини, сега са в "дълговия капан". "Всеки опит да нормализират паричната политика ще предизвика скок в цената на обслужването на дълга, което ще доведе до масови фалити, каскадна финансова криза и срив на реалната икономика", подчерта Рубини. Според него епохата на Голямото удържане, характерна с ниска инфлация, висок растеж и меки рецесии, е вече приключила. Сега идва ерата на Голямата стагфлация - с висока инфлация, нисък растеж, висок дълг и потенциал за жестоки рецесии. А ЕЦБ е в ситуация без печеливш изход: както каза Варуфакис в един коментар за Project Syndicate, централната банка ще бъде "прокълната, ако увеличи лихвите значително (защото това ще накара Италия и други да изгърмят), и прокълната, ако не го направи (защото така ще освободи неударима инфлация)". Изглежда очевидно, че натрупването на лоши практики е достигнало пределната си точка и не може да продължава повече. Нито пък от него могат да се произведат добри новини - било за Гърция, било за Европа като цяло. ■

GREECE AND THE DEADLY DIET

The European Commission triumphantly lifted the scrutiny on Athens. But as a result of the measures imposed by Europe, today Greece is much more indebted than in 2010

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ISTOCK

We cannot make good news out of bad practices, Edward Murrow - one of history's most remarkable journalists and the man who exposed McCarthyism - once said. But in August, the European Commission tried to do just that. At the beginning of the month, European Commissioners Paolo Gentiloni and Valdis Dombrovskis sent a letter to Greek Finance Minister Christos Staikouras, confirming that the commission will not extend the special monitoring of Greece after its expiration on August 20. "Greece is returning to European normality and is no longer the exception in the eurozone," Staikouras commented in response, and some observers close to the commission described the move as "the end of the Greek crisis" after 12 years. Greece "delivered on the bulk of the policy commitments," Gentiloni said, and "achieved effective implementation of reforms" despite the complications of Covid-19 and the war in Ukraine.

THE EUROPEAN COMMISSION AND ECB NEED badly to produce good news against the backdrop of the former's utter failure to deliver a single European energy policy in response to the Ukraine crisis, and the latter's belated and half-hearted measures to counter inflation. But is the end of scrutiny on Greece really good news? And is this really "the end of the Greek crisis"? There is no denying the sacrifices ordinary Greeks have made in the name of "belt-tightening" and reforming the economy. The early repayment of IMF loans by the Greek government, as well as the abolition of capital controls, cannot be denied as well. Now, Gentiloni notes as successes the growth of the economy, which is expected to reach 3.5% in 2022 and 3.1% in 2023, and the "pleasant surprise" with the budget deficit for 2021, which was only 5.5% against expectations of more than 7%. But the important question is elsewhere: is Greece better off after 12 years of ruthless measures imposed by the "Troika" than it was at the beginning of the crisis?

WHAT DO THE NUMBERS SAY? In the first quarter of 2010, when Greece's public debt was described by European partners as catastrophically high, it equaled 147.5% of the national Gross Domestic Product (Eurostat data). Twelve years later, after "successfully carried out reforms", it is... 189.3% of GDP. Despite the fact that in the meantime the methodology for measuring the gross product was changed and it is now significantly higher. It turns out that the harsh measures imposed by the European partners have practically increased the "catastrophically high" Greek debt by more than 50% of GDP (just for comparison, Bulgaria's entire government debt as of April 2022 is only 22.9% of GDP). In absolute value, the Greek debt at the beginning of 2010 was 311 billion euros, and at the beginning of 2022 it is already almost 358 billion euros. Again for comparison, Bulgaria's debt is 16.2 billion euros. Here come two more curious numbers: in 2000, just before Greece entered the Eurozone, its debt was 139.5 billion euros (105% ►

GROW

YOUR BUSINESS WITH US

CONFERENCE
DESTINATION A STEP
AWAY FROM THE SEA

SPA / WELLNESS
WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

info@hotelprimoretz.bg
+359 56 8 12345

► of GDP). Five years after joining the Eurozone, it was already 214 billion.

IF WE DIVIDE TODAY'S PUBLIC DEBT of Bulgaria by its population (economists do not like such representations, but in fact it gives a much clearer picture than most others), then every Bulgarian today has a debt of 2,485 euros. If we divide the Greek debt by the Greek population according to the 2021 census, every man, woman and child in the country owes 34,283 euros and 70 cents. And Greece's demographic outlook is not good, to put it mildly. Until recently, the country's population grew at a steady pace. But the relative affluence of the 1990s reduced the birth rate, and the crisis and measures imposed by the Troika drove hundreds of thousands of Greeks abroad after 2010. The 2021 census is the first in the country's recent history to report a drop in the population of almost 400,000 people compared to 2011. In 1980, the average age of Greeks was 33 years. In 2020, according to UN data, the average age is already 45.6 years - the fifth highest in the world after Japan, Italy, Portugal and Germany. Even in Bulgaria, a victim of unusually powerful emigration in the last three decades, the average age is still slightly lower - 44.6 years.

THINGS LOOK EVEN CLEARER if we spread the debt only against the number of workers. For the last decade Greek labor force has also decreased by nearly 400,000 people and is now 4.66 million. Each of these men and women carries a debt of 76,689 euros. And the forecasts indicate that in 2030 the labor force of Greece will be no more than 4.53 million people. The number of working people is decreasing, the number of pensioners will increase dramatically as the generation of the 1960s retire. And the Greek pension system, despite the recent relentless tightening, remains quite generous compared to neighboring countries. It is obvious that the prospects for debt repayment by the Greeks themselves are not particularly good. It is true that in the first quarter of 2022 Greece is the country in the EU with the largest decrease in its public debt - by as much as 4% of GDP compared to the first quarter of 2021. But Greece was also the country that increased its debt the most along The Covid crisis: at the end of 2020 it was as much as 25% of the GDP higher than at the end of 2019, so the current decline is not much of a consolation.

HOWEVER, IT IS NOT COMPLETELY FAIR to automatically distribute Greek debt to Greek citizens. Simply because they had a very small contribution to its accumulation. As early as 2010, some Greek economists and journalists tried to highlight this. Quite a few of them even called for the debt to be declared uncollectible, since it was not actually absorbed by the Greek population - as Ecuador had done a few years earlier. At the time, this opinion did not gain much sympathy - firstly, because the world media helpfully painted

If we divide the Greek debt by the Greek population, every man, woman and child in the country owes 34,283 euros and 70 cents. And Greece's demographic outlook is not good, to put it mildly

the picture of carefree Greeks living lavishly on borrowed money and then refusing to pay it back; and secondly, because the Greek debts were incurred not by dictators and tyrants after all, but by the democratically elected - and re-elected - governments of the Papandreou, Karamanlis and Mitsotakis dynasties. The latter is in power even now through Kyriakos Mitsotakis. The current Greek prime minister is the son of Konstantinos Mitsotakis, who was prime minister in the early 1990s, the great-nephew of Eleftherios Venizelos, the most influential Greek politician of the first half of the 20th century, and the brother of Dora Bakoyani, former culture and foreign minister and mayor of Athens (and currently the mayor of the Greek capital is Dora's son, Kostas Bakoyannis).

TODAY, HOWEVER, WE HAVE PRETTY CONVINCING EVIDENCE that ordinary Greeks did not contribute much to the accumulation of debt. Nor have they seen anything of the hundreds of billions they were forced to borrow afterwards as "bailout programs".

A study by the European School of Management and Technology in Berlin showed that of the first two bailouts, with a net value of 216 billion euros, only 9.7 billion reached the Greek treasury or directly the Greek economy. The rest was used for payments with the IMF, repayment of interest, recapitalization of banks and various incentives for investors. "We should be clear: almost none of the huge amount of money loaned to Greece has actually gone there," Nobel laureate Joseph Stiglitz wrote in an op-ed for the Guardian. The bulk of the money went as payments to private sector creditors - "including German and French banks," Stiglitz stressed.

HERE'S THE KEY TO THE SUDDEN increase in debt. Before joining the eurozone, Greece, like other southern European countries such as Spain, lived with interest rates of around 14%. This kept lending within reasonable limits, and the Greek central bank could control the banking sector and ensure that the profits of the local banking system did not flow abroad. This is more or less the situation in Bulgaria in recent years. But then Greece entered the monetary union, interest rates fell four to six times, and bank capital control passed to Frankfurt. Commercial banks from Germany, France and other northern European countries literally rushed to southern Europe and began to give out loans almost by force. "Following the introduction of the euro, vendor financing opened the floodgates for both goods and capital flowing from Germany to Europe's periphery," emphasizes Yannis Varoufakis, the former Greek finance minister who alone tried to fight against the Troika.

In a matter of years, the Greek debt tripled. Spain's public debt, which in 1999 was about 350 billion euros, already exceeded a trillion in 2013, and today it is 1.45 trillion euros - a jump of 315% compared to the pre-Eurozone era (it is worth noting that the debt of Sweden and Denmark, which are not in the eurozone, for the same period rose by 41% and 18% respectively - in both cases less than inflation).

ACCORDING TO BLOOMBERG'S DATA, German banks granted more than 704 billion euros in loans to Greece and other southern European countries by 2009. The two largest French banks have lent 477 billion euros in the same direction. In every other sector of the economy, greedy and risk-blind behavior is at the expense of private investors. But not here: German and French banks were saved from their own mistakes at the cost of new public debt. Today, however, the burden of this short-sighted policy falls not only on Greek citizens, but also on the entire eurozone. And on the central banks, which, as noted recently by the famous economist Nouriel Roubini, are now in the "debt trap". "Any attempt to normalize monetary policy will cause debt-servicing burdens to spike, leading to massive insolvencies, cascading financial crises, and fallout in the real economy," Roubini stressed. In his view, the era of the Great Moderation, characterized by low inflation, high growth and mild recessions, is over. Now comes the era of the Great Stagflation - with high inflation, low growth, high debt and the potential for severe recessions. And the ECB is in a no-win situation: as Varoufakis wrote in a commentary on Project Syndicate, the central bank will be "damned if it raises interest rates substantially (causing Italy and others to implode) and damned if it doesn't (allowing runaway inflation)". It seems obvious that the accumulation of bad practices has reached its tipping point and cannot continue any longer. Nor can it produce good news - either for Greece or for Europe as a whole. ■

**ЗА ГОДИНИТЕ, КОГАТО ПРОСТО
МОЖЕШ ДА ЗАМИНЕШ НАВСЯКЪДЕ.**

С поглед към твоеото бъдеще.

1303 София, бул. Тодор Александров 117, тел.: 02/816 45 65, факс: 02/816 45 66, www.saglasie.bg

A blurred background image of George Margonis, General Manager of Philip Morris Bulgaria, looking towards the left.

СПОДЕЛЯМЕ БЪДЕЩЕ, КАТО ТРАНСФОРМИРАМЕ БИЗНЕСА СИ

Джордж Маргонис, генерален мениджър, "Филип Морис България"

Текст АЛЕКСАНДЪР КУНЧЕВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Г-н Маргонис, "Филип Морис Интернешънъл" преминава през историческа трансформация с фокус върху устойчиви бизнес практики в изпълнение на мисията си за изграждане на свят без дим. В трудните времена, в които живеем, социалната отговорност (към обществото и околната среда) сякаш се превърна в основен елемент от стратегиите за устойчивост на големите компании. И като говорим за околната среда, Европейската зелена сделка от 2020 предвижда 55% намаление на парниковите емисии в сравнение с равнищата от 1990. Какви са бъдещите ви цели, що се отнася до неутрализирането на екологичния отпечатък на компанията?

За нас устойчивостта означава да създаваме дългосрочна стойност, като същевременно свеждаме до минимум външните ефекти, свързани с нашите продукти, производство и цялата верига на доставки. А за да се превърнем в устойчива тютюнева компания, ние трябва да продължаваме да изпълняваме нашата мисия за пълната замяна на цигарите с бездимни алтернативи. Затова иновациите и подобряването на бездимните ни продукти са в центъра на нашата корпоративна стратегия. От 2008 насам ние сме инвестирали над 9 млрд. долара в научни изследвания и в разработване на бездимни алтернативи на цигарите. Ангажирали сме над 930 учени от различни области, които допринасят за реализиране на нашата визия за бъдеще без дим, като предлагаме на пъл-

нолетните пушачи по-добър избор от продължаващото пушене. В процеса на трансформация ние обръщаме все по-голямо внимание и на теми като опазване на природата, предотвратяване на замърсяването, интегриране на екологичния дизайн и кръговите модели в продуктовете разработки. Нашата програма за въглеродна неутралност по веригата на доставки на суров тютюн спомага да се намали рискът, свързан с изменението на климата. Управленският ни подход се ръководи от екологичния ни ангажимент за по-малко отпадъци и икономии на вода, така че да се гарантира, че отделните отпадъчни вещества съответстват или са много под нормите, предвидени в законодателството на държавите, където осъществяваме своята дейност. Поели сме ангажимент за опазване на биологичното разнообразие, особено залесените зони, засегнати от нашата дейност и в частност във веригата на доставки на суров тютюн и хартиени опаковки.

Що се отнася до конкретните ни дейности в България, през юни 2021 стартирахме информационната кампания #ПромениКартинката срещу замърсяването с цигарени фасове - като част от глобалната стратегия за устойчивост и инициативите ни за опазване на околната среда. Чрез креативни визии и провокативни послания компанията цели да привлече вниманието на медиите, потребителите и широката общественост и да ги информира за проблема със замърсяването с цигарени фасове, да подтикне потребителите към отговорно ►

► поведение и да ги убеди да изхвърлят фасовете си на предназначените за това места, както и да постигне трайна промяна в потребителските навици, а оттам и намаляване на замърсяването с отпадъци от нашите продукти. Инициативата продължава и тази година, и вече навлезе в някои от най-емблематичните арт квартали в различни български градове – София, Пловдив, Варна и други – под формата на изложби, акции за почистване и обществени дискусии.

Какво може да ни кажете за вашата стратегия по отношение не само на екологичния аспект, но и на социалните аспекти и корпоративното управление? И какво е тяхното значение, ако трябва да го обясните чрез конкретни практически стъпки?

Нашият всеотдаен екип обнови стратегическата ни рамка, в която са залегнали две специфични форми на социално и екологично въздействие: въздействието на продуктите на компанията (на това, което произвеждаме) и въздействието на нашите бизнес дейности (как осъществяваме дейността си). Темите, свързани със социалното въздействие на продуктите на "Филип Морис Интернешънъл", включително намаляване на негативните ефекти върху здравето, предлагането и комуникацията с потребителите, са определени като ясен приоритет и са дейности, чрез които компанията има най-голям потенциал да осъществи промяна. Конкретно, темата за ефектите върху здравето на продуктите е тема, носеща най-висок риск, но и създаваща най-големи възможности по отношение на репутацията, регулацията и ръста на приходите. По-добро качество на живот чрез намаляване на негативните последици върху здравето пък бяха включени като нова тема в оценката за съответствие на заявената от нас цел за генериране на приходи от продукти, включително и несъдържащи тютюн или никотин, и за превръщането ни в компания с по-широка сфера на дейност – отвъд никотина и тютюна. В допълнение "Филип Морис Интернешънъл" определи три теми, чието значение ще нараства в бъдеще: "Развитие на човешкия капитал", "Биологично разнообразие" и "Вода". Наскоро стартирахме периодично провеждане на оценки на съществеността (materiality assessments), които са средство за проследяване на изпълнението и адаптирането на нашия бизнес и дългосрочни стратегии спрямо социалните, екологични, икономически, политически и технологични промени. Що се отнася до практическите неща, които правим в България, нашите цели са съобразени с глобалните цели и адаптирани след това към местния контекст,

така че да съответстват на реалностите тук. Ще продължим да осигуряваме на пълнолетните пушачи в България достъп до бездимни алтернативи, като им предоставяме точна информация за научните изследвания, стоящи в основата им, и да повишаваме тяхната информираност относно причините за вредното въздействие на пушенето, за да могат те да направят информиран избор. Към момента над 200 000 пълнолетни пушачи в България вече са преминали на нашите бездимни продукти, като целта ни е броят им да продължи да расте. Същевременно ще прилагаме нашите строги политики относно предотвратяване на достъпа на непълнолетни потребители до продуктите, както срещу и незаконната търговия. Ще предприемем мерки и за т.нар. отпадъци след потребление под формата на различни програми и инициативи. Ангажирани сме да осъществяваме своите продажби, маркетинг и комуникация с потребителите по отговорен начин. И не на последно място, ще продължим да служим за пример, като осигуряваме равни възможности за нашите служители в България и се грижим за тяхното благосъстояние и безопасност на работното място. Горди сме с постигнатото и получените през последните години сертификати. "Филип Морис Интернешънъл" е първата международна компания, която бе отличена с престижната награда Equal Salary Certificate за равностойно заплащане за равен труд. И не на последно място, ще продължим да развиваме човешкия капитал и да следваме нашите политики за многоо-

бразие и приобщаване, като същевременно следим за изпълнението на глобалните насоки за устойчиви офиси и устойчив автотранспортен парк.

Както показват последните финансови резултати на компанията, 19 млн. души по света вече използват вашата бездимна алтернатива, като 13.2 млн. от тях са отказали напълно цигарите. Как тези резултати ще допринесат за изпълнението на мисията на компанията за бъдеще без дим, част от която под вашето ръководство през последните пет години е и България?

Резултатите показват, че ние наистина бележим стабилен напредък в посока превръщането на компанията в бездимна компания до 2025, като нетните приходи от бездимни изделия представляват 30.5% от общите нетни приходи на компанията. Нашата цел е ясна: за онези над 1 милиард пушачи по света, чиито брой, според данни на Световната здравна организация, ще се запази и през 2025, да предложим подход за намаляване на вредата посредством алтернативи на цигарите с намален риск. Този подход има своята роля за ограничаване на разпространението на тютюнопушенето, наред с превенцията и отказа от пушене. Събраните от нас данни от реалния живот потвърждават значението на този подход за общественото здраве. Постабили сме стабилна основа с нашите бездимни изделия и предстоят вълнуващи иновации и разширяване в нашата гама от бездимни продукти. Ще продължим да

инвестираме в категорията продукти с нагряване без горене, както и в нови продукти в различни категории, географски райони и потребителски сегменти.

"Филип Морис Интернешънъл" си поставя за цел над половината от приходите на компанията през 2025 да са от бездимни изделия и поне 1 млрд. долара от приходите да са формирани от продукти без никотин. Тъй като компанията вече започна да инвестира в други сектори, като фармацевтичния сектор например, можем ли да очакваме тя да промени профила си в бъдеще до степен хората изобщо да забравят, че някога е продавала цигари?

Активно работим за разширяване на дей-

основните оплаквания на бизнеса в България бе свързано със силно свития пазар на труда. Срещате ли трудности в този аспект? Как решавате проблема с недостига на хора?

Работната сила в компанията е многообразна и се състои от над 70 000 души от всички краища на света. В момента имаме около 100 служители в България, които работят за изпълнението на нашата обща мисия и споделят нашите ценности. Ние се стремим да създаваме мотивираща работна среда и сме горди, че "Филип Морис Интернешънъл" бе отличен като "Global Top Employer" от "Top Employers Institute" за своите офиси по целия свят, както и като "Top Employer" в Европа, Близкия Изток и Югоизточна Азия. "Филип Морис България"

"Ние вярваме, че бизнес лидерите трябва да подпомагат устойчивото развитие на общностите, особено в трудни времена"

ността ни и за превръщането ни в компания, работеща в областта на подобряването на качеството на живот, като обогатяваме портфолиото и иновативните си способности с цел комерсиализация на продукти, които не са свързани с тютюна и никотина. Това се основава на две сфери на растеж: научно доказани продукти за подобряване на здравето на потребителите и фармацевтични продукти, отпускани с и без рецепта. Процесът вече стартира с придобиването през миналата година на три фармацевтични компании, които разработват модерни лекарствени продукти за орална употреба и инхалация, чието производство и комерсиализация се очаква да генерира поне 1 млрд. долара. Започнахме през юли миналата година с придобиването на датската компания Fertin Pharma, специализирана в производството на продукти за по-добро качество на живот, приемани орално, като таблетки, гъвки и др. Друга стъпка в посока на разширяване на нашето портфолио бе направена през август миналата година, когато придобихме американската компания OtiToris. Компанията е известна с иновативния си продукт на основата на ацетилсалицилова киселина (ASA), който се приема чрез инхалация и е предназначен за лечение на инфаркт на миокарда. А през септември миналата година "Филип Морис Интернешънъл" обяви и придобиването на 75% от капитала на водещата британска фармацевтична компания Vectura.

През последните години обаче едно от

също за шеста поредна година получава сертификат за "Top Employer" като водещ работодател в България. Не спираме да работим за подобряване на работната среда, а безопасността и сигурността на нашите служители стана още по-важна наша цел в периода на пандемията. Дистанционният начин на работа, който въведохме в самото начало на кризата, вече се трансформира в нещо, което наричаме "умен начин на работа" и което включва хибридни модели – възможност работната седмица да бъде разделена между дистанционен офис и работа в офиса. Независимо дали работят хибридно, дистанционно или в офиса, всички индивидуални различия, таланти, сходства и лични характеристики на служителите са това, което ги прави уникални и ценни. Именно по този начин ние се справяме с все по-големия дефицит на таланти и растящото търсене в резултат на постоянните демографски и социални промени.

Ние създаваме възможности за нашите служители, като им осигуряваме достъп до различни платформи за кариерно развитие и за участие в обучения, и курсове по лидерство, в семинари с уважавани външни експерти, както и като им даваме шанс да работят в различни функционални звена в компанията, така че да доразвият своята квалификация и да станат още по-добри професионалисти и лидери. Оказваме на всички подкрепата, от която имат нужда, за да се развият в избраната от тях посока и която е най-подходяща, за да могат да изият своите таланти. Обучаваме ги

на основните елементи на нашия бизнес, но и на това как да бъдат влиятелни лидери. Предлагаме им менторство и съвети. Нашата цел в глобален мащаб е да стимулираме приобщаваща среда, търсим хора с предприемачески дух, които са готови да се учат постоянно и да се развиват, придобивайки непрекъснато нов и различен опит и нови умения. Качества като амбициозност, бърза реакция и гъвкавост им помагат да растат в една уникална мултинационална среда, с богата вътрешна култура на взаимопомощ и съвместна работа.

Има ли бъдеще за хората, работещи в тютюневия сектор в България, който навремето бе една от опорите на националната икономика?

В процеса на трансформация на нашата мултинационална компания ние трябва да обръщаме все повече внимание на зачитането на човешките права и на социални теми, като социалното и икономическо благополучие на тютюнопроизводителите и техните общности, някои от които се сблъскват със затруднения поради регулаторните ограничения, въведени в сектора през последните няколко години. Ние вярваме, че бизнес лидерите трябва да подпомагат устойчивото развитие на общностите, особено в трудни времена. Затова през последните 7 години предоставяме подкрепа на местните общности в тютюнопроизводителните райони в България, чрез нашия дългосрочен партньор Фондация "BCause". Програмата за социална отговорност "Забавно лято, грижовна есен" стартира през 2015 с организирането на образователни академии за децата в тези региони и осигуряването на възможности те да се учат и да развиват необходимите умения, за да успеят в живота. Прилагането на нови методи за обучение в рамките на програмата бе допълнително подсилено чрез т.нар. "Академия за учители", стартирала няколко години по-късно. През последните 5 години програмата създаде възможности за над 7 000 души от 25 малки населени места, 11 общини и 5 тютюнопроизводителни региона в България, сред които над 3 000 деца и 120 учители, които се възползваха от участието си в над 75 летни академии. Проведени бяха и 1 400 специализирани медицински прегледи за възрастни хора, както и бяха предоставени бизнес консултации на над 300 местни предприемачи с иновативни и устойчиви идеи за стартиране на бизнес. До момента "Филип Морис България" е предоставила безвъзмездна помощ в размер на над 1 млн. лева на програмата, която се провежда и през 2022 за осма поредна година. ■

Този материал е публикуван с подкрепата на "Филип Морис България".

WE'RE SHARING FUTURE BY TRANSFORMING OUR BUSINESS

George Margonis, General Manager, Philip Morris Bulgaria

By ALEXANDER KUNCHEV / Photography IVAYLO PETROV

Mr. Margonis, Philip Morris International is undergoing a historic transformation with focus on improving the public health. In these difficult times we live in, it seems social responsibility (to society and environment) has become a major point in big corporation sustainability strategies. Talking about environment, The European Green Deal, approved in 2020, envisages a 55% reduction in greenhouse gas emissions compared to 1990 levels. What are the future plans of PMI when it comes to neutralizing your footprint as company?

For Philip Morris International (PMI), sustainability means creating long term value while minimizing the negative externalities associated with our products, operations and value chain. Once again, to become a sustainable tobacco company, we must take every step to completely replace cigarettes with smoke-free alternatives. Innovating for better products is therefore at the core of our corporate strategy. Since 2008 we have invested more than USD 9 billion into the science and research of developing smoke-free products, we employ more than 930 world-class scientists, engineers and

technicians to help us in our vision to offer current adult smokers a better choice than continued smoking.

At the same time, as we are transforming our company, we need to put increased emphasis on climate protection, littering prevention, and integrating eco-design and circularity into product development. Our carbon-neutrality program in our operations and our renewable curing fuels program in our tobacco leaf supply chain contribute to mitigating the risk of climate change. Our environmental commitment governs our management approach to waste and water, to ensure that all effluents released are within or better than the levels required by regulations in the countries where we operate. We are committed to protecting biodiversity, especially forested areas affected by our operations, particularly in the supply chain of tobacco leaf and paper-based packaging.

When it comes to the specific things we have done here in Bulgaria, in June 2021 we launched awareness-raising, anti-CBL campaign named #ChangeThePicture, as part of the global strategies for sustainable development and the initiatives for environmental protection. The campaign strives through creative

visuals and provocative messages to engage with media, consumers, and the whole society in order to inform about the problem with cigarette butt littering, to provoke consumers to behave responsibly, to throw their butts in the dedicated places for waste and to achieve in the long-run change in the consumer habits, thus reduction of the plastic litter from our products. The initiative runs this year as well, going directly to some of the most well-known art neighbourhoods in different Bulgarian cities – in Sofia, Varna, Plovdiv and more, with both exhibitions, cleaning actions and public discussions.

How about your strategy when it comes not only to environmental, but also in social and corporate governance? And what does this mean if you have to describe it in specific practical steps?

Through a dedicated team we have been taking into an account everything that we represent as business – our products, our partners, our employees, our consumers, our footprint... Recently we have developed a renewed strategic framework, which shows two distinct forms of social and environmental impacts: those that ►

► derive from PMI's products (from what we produce) and those that derive from our business activities (from how we operate). Topics related to the social impacts generated by PMI's products - including "product health impacts," "sales, marketing, and consumer communications," and "wellness and healthcare"- were identified as a clear priority and represent those areas with the greatest transformative potential for the company. In specific, "product health impact" was deemed the topic carrying both the biggest risks and the greatest opportunities linked to reputation, regulation, and revenue growth. Further, "wellness and healthcare" was included as a new topic in the assessment, in line with PMI's aims to generate revenues from products that do not contain tobacco or nicotine and to transition into a broader lifestyle and consumer wellness company. Additionally, PMI identified three topics that were not included in the list of most material topics, but that the company expects to gain momentum in the future: "human capital development," "biodiversity," and "water." We have also recently started conducting periodic

keting, sales and consumer communications. Last but not least we will continue leading by example by providing equal opportunities for our employees in Bulgaria, taking care of their well-being and safety at work. We are proud of our achievement and certification in recent years – Philip Morris International is the first international company to receive the prestigious Equal Salary Certificate for equal pay for equal work – one of the evidences of our great focus in this field. Last but not least, we will continue securing human capital development and keeping up with our diversity and inclusion policies, while making sure we meet the global guidance for sustainable offices and sustainable car fleet.

According to the latest financial results of PMI, 19 million people around the world already use your smoke-free alternative, while 13.2 million of them have given up cigarettes altogether. How are these numbers contributing to the company's smoke-free future mission, which Bulgaria has also been involved in for the last five years, under your leadership?

"PMI identified three topics that were not included in the list of most material topics, but that the company expects to gain momentum in the future: "human capital development," "biodiversity," and "water."

sustainability materiality assessments, which is a tool that allows us to monitor and adapt our business and long-term strategy to social, environmental, economic, political, and technological changes.

When it comes to practical things that we can do here in Bulgaria - our objectives will be aligned with the global ones and localized after that, so they can fit best our reality here. We will continue providing access to our smoke-free alternatives to the adult smokers in Bulgaria, providing them with accurate information about the science behind our products and raising their understanding about what causes the harm in smoking, so that they can make informed choices. So far more than 200 000 people in Bulgaria have switched to our products with the aim to double them by 2025. Saying this we will be fighting misinformation on all fronts so legal age smokers in Bulgaria can have access to scientific research and information about smoke-free alternatives, so they can make informed choices. At the same time we are very strict when it comes to youth access and illicit trade prevention. We will take care of the so-called post-consumer waste through different programs and initiatives for internal and external audiences. We will practice responsible mar-

The numbers show that we have indeed been consistently progressing towards becoming a predominantly smoke-free business by 2025 with net revenues from smoke-free products accounted for 30.5% of total net revenues of the company. The situation we are faced with as a company is simple: more than one billion people in the world smoke and according to estimates of the World Health Organization their number will remain the same in 2025. We see that the regulatory measures aimed at reducing the number of smokers have limited effect which is not enough to solve the problem. We believe that tobacco harm reduction through reduced risk alternatives to cigarettes has its role in curbing smoking in addition to the prevention and smoking cessation, contributing to public health overall. Our base of real-world evidence supporting the significant public health opportunity from encouraging smokers who would otherwise continue smoking to switch to scientifically substantiated smoke-free products has been continuously growing. We have strong fundamentals, underpinned by our smoke-free products, and exciting innovation to come across our broader smoke-free product portfolio. We will continue investing in smoke-free category and innovation leader-

ship – driven by heat-not-burn – and deploying within and across categories, geographies, consumer segments and price tiers.

PMI's goal is for more than half of its revenue in 2025 to come from smoke-free products, and at least USD 1 billion in revenue from nicotine-free products. Since the company has already begun investing in other sectors, such as the pharmaceutical one, is it fair to expect that it will be completely changing its profile in the future - to the point that people forget that PMI has ever sold cigarettes?

Yes, PMI is now actively working to expand its purpose and evolve into a broader lifestyle, consumer wellness and healthcare company, extending its value proposition and innovative capability to commercialize products that go beyond tobacco and nicotine. This is built on two key growth areas: wellness products, where the company is developing and looking to commercialize scientifically substantiated consumer health products and solutions with the aim to improve people's lives, and healthcare products, where it has already committed resources to its development pipeline of over-the-counter and prescription products.

The process has already started with the acquisition of three pharmaceutical companies last year, working on modern oral and inhalable therapeutic products, which manufacturing and commercialization is expected to generate indeed at least USD1 billion. We started in July last year when PMI announced its offer to acquire the Danish company Fertin Pharma, specializing in the production of wellness products based on oral delivery systems, such as tablets, gums, etc. Another similar step towards expanding our portfolio was made last August, when we acquired the US-based OtiTopic. The company is known for its innovative inhalable acetylsalicylic acid (ASA) treatment for acute myocardial infarction. And in September last year we announced also the acquisition of 75% interest in the leading British pharmaceutical company Vectura.

In recent years, though, the main complaint of business in Bulgaria concerns the very tight labor market. Does PMI also face difficulties in this regard? How do you solve the problem of staff shortages?

PMI represents a diverse workforce with more than 70,000 people who hail from every corner of the globe. Currently we have around 100 employees in Bulgaria, who work towards our com-

mon mission and share the same values. We strive to create a motivating work environment and we are proud that Philip Morris International has been recognized as a "Global Top Employer" by Top Employers Institute for its offices around the world, as well as regional "Top Employer" in Europe, the Middle East and Southeast Asia. Philip Morris Bulgaria also received the "Top Employer" certificate for a leading employer in Bulgaria for sixth consecutive year. We, at PMI, are constantly working to improve our working environment. Safety and security of our employees has become a very important goal during Covid-19 period. The remote way of working we introduced at the very beginning of the crisis has already been transforming into what we call "smart working", which includes hybrid models – an opportunity to split your week between your remote office and your actual office. Hybrid, remote or physical, all individual differences, talents, commonalities and personal characteristics that make each employee unique is appreciated – and this is why we are addressing the increasing talent shortage and demand, which are a result of ongoing demographic and social changes. We empower our employees through access to various platforms for further development,

trainings and leadership academies, sessions with external renowned experts, as well as cross-functional opportunities within the company, aimed at improving their qualifications and making them better professionals and leaders. We support every person's need to further educate themselves in a direction chosen by them, one that represents their talents in the best possible ways. We teach them about our business fundamentals, as well as how to lead with an impact. We offer them mentorship and insights.

Our global objective is to foster an inclusive environment to attract and retain a diverse workforce, unleashing innovation and growth through multiple markets and consumer segments. We are usually looking for people with an entrepreneurial spirit, ready to constantly learn and work on their development, acquiring new and different experiences and new competences at the same time. Qualities such as ambition, agility and flexibility help them grow up in a unique multinational environment, supported by a rich internal culture of mutual collaboration and assistance.

Do you see any future for those employed in the tobacco sector in Bulgaria - once one of the pillars of the national economy?

As we are transforming our multinational company, we need to put increased emphasis on respect for human rights and social topics, such as the socioeconomic well-being of tobacco-farming communities as well, some of which have suffered because of the challenges and regulatory restrictions introduced in the sector during the last few years. We believe that business leaders must support the communities in their sustainable development, and especially in difficult times. This is why for the last seven years we have been supporting the local communities in the tobacco-growing regions in Bulgaria through our long-term partner BCause Foundation. The social responsibility program "Summer for Joy, Autumn for Care" started in 2015 with educational academies for children in those regions – providing them with opportunities to learn, grow and develop the needed skills to be successful later in life. The application of new methods of learning in this program was further strengthened through the so-called "Academy for Teachers" a few years later. Over the past 5 years, the program has provided opportunities for more than 7,000 people in 25 small settlements, 11 municipalities and 5 tobacco-growing regions in Bulgaria – among them more than 3,000 children and 120 teachers, benefiting from over 75 summer academies, approximately 1400 specialized medical checks for elderly people and mentorship consultations for over 300 local entrepreneurs with innovative and sustainable business start-up ideas. So far Philip Morris Bulgaria has donated over 1 million leva to the program. ■

БИЗНЕС СТАРТ

с Роселина Петкова и Христо Николов

Всеки
делник

09:30

Bloomberg
TV Bulgaria

www.bloombergtv.bg

ESTETICS & DERMATOLOGY – КЛИНИКА ОТ НОВО ПОКОЛЕНИЕ

Клиника Estetics & Dermatology е добре известна сред потребителите на естетични и дерматологични процедури в София, които тържат на качеството. Основана е от доц. д-р Дончо Етугов през 2015 година и в момента за нея работят 10 професионалисти. Доц. Етугов е сред водещите преподаватели в България в областта на оперативната и естетична дерматология. Завършил е Медицински университет София, където работи над 20 г. и е специализирал в Италия, Франция, Германия и Гърция. Чест гост-лектор е на международни и местни медицински форуми посветени на естетичната дерматология и онкодерматология.

Прогресът на технологиите в последните години даде много нови инструменти в ръцете на терапевтите в естетичната медицина. Как и кои инструменти обаче е най-подходящо да бъдат приложени за решаването на конкретен проблем на пациента, **остава в ръцете и индивидуалния подход на професионалиста**. Всеки пациент е различен. Процедура с много добри резултати при едни може да е с незадово-

ESTETICS & DERMATOLOGY
BY DR. DONCHO ETUGOV

лителен слаб ефект или дори противоположен при други.

Именно тук идва ред на научния подход и рутината на специалистите в екипа на доц. Етугов. В клиника Estetics & Dermatology умело съчетават по две, три, а понякога и повече процедури и терапии с цел да постигнат максималния ефект за всеки конкретен казус. Добър пример за подобен комплексен подход е класическата задача за **естествено възстановяване на обеми и контури на лицето**. В тези случаи специалистите в клиниката умело съчетават естетичните корекции с филъри и лифтинг конци с процедури, насочени към подобряване на храненето и регенерацията, а оттам и на естествения освежен вид на кожата, като например интензивно фокусиран ултразвук HIFU и микроинвазивната фракционирана радиочестота Morpheus8.

Резултатът от този комплексен и индивидуален подход е винаги удовлетворяващ – усмивката на доволен клиент, възвърнали самочувствие и оптимизъм.

ESTETICS & DERMATOLOGY – A NEW GENERATION CLINIC

Estetics & Dermatology Clinic is well known among those users of aesthetic and dermatological procedures in Sofia, who seek for quality. It was founded by Assoc. Prof. Dr. Doncho Etugov in 2015 and currently 10 professionals work for it. Dr. Etugov is among the leading university teachers in Bulgaria in the field of operative and aesthetic dermatology. He graduated from Sofia Medical University, where he has worked for over 20 years, and specialized in Italy, France, Germany and Greece. He is a frequent guest speaker at international and local medical forums dedicated to aesthetic dermatology and oncodermatology. Advances in technology in recent years have put many new tools in the hands of aesthetic medicine therapists. However, the choice of the most suitable tools, to be applied to solve a specific patient problem, **remains in the hands and individual approach of the professional**. Every patient is different. A procedure with very good results for some may have an unsatisfying weak effect or even be contraindicated for others.

It is here that the scientific approach and the routine of the specialists in the team of Assoc. Prof. Etugov come into play. In Estetics & Dermatology clinic, they skilfully combine two,

three, and sometimes more procedures and therapies in order to achieve the maximum effect for each specific case. A good example of such a complex approach is the classic task of **natural restoration of volumes and contours of the face**. In these cases, the specialists at the clinic skilfully combine aesthetic corrections with fillers and lifting threads with procedures aimed at improving

nutrition and regeneration, and hence the natural refreshed appearance of the skin, such as the intensively focused ultra-sound HIFU and the micro-invasive fractionated radiofrequency Morpheus8.

The result of this complex and individual approach is always satisfying - the smile of happy customers who have regained self-confidence and optimism.

ЗДРАВΟΣЛОВНА ПОЧИВКА

Планирате пътуване с медицинска цел? Ето най-популярните дестинации, където да съчетааете полезното с приятното

Текст КРИСТИНА НИГОХОСЯН / Фотография ISTOCK

Всяка година десетки милиони пътуват в друга страна с цел медицински процедури, ако се вярва на данните на организацията „Пациенти без граници“. Печалбите на този пазар са се увеличили почти двукратно за последното десетилетие и днес се оценяват между 52 и 91 милиарда долара годишно. Подобни пътешествия стават все по-популярни не само заради местата, където определени процедури и лечения са на по-ниски цени, но и заради по-високо качество на услугите, липсата на списъци с чакащи пациенти

и избягването на неудобни въпроси от близки и колеги. Ето пет популярни дестинации, където не само да станете по-здрав, но и да си отпочинете качествено.

ВАРНА, БЪЛГАРИЯ. Посещението при зъболекар никога не е било от най-приятните изживявания. Но в така наречената "морска столица" на България поне може да се успокоите с мисълта, че след манипулациите на стола може да отпуснете гуша на плажа. Варна от години е популярна дестинация за дентални процедури ►

► и стоматологична ортопедия. Някои от клиниките в града могат да се погрижат за цялостния ви престой в града, който включва манипулации в продължение на няколко дни, комбинирани с атрактивни условия за морска почивка. Дори и да ви доскучае във Варна, курорти като Албена (с най-големия център за медицински и спа туризъм на българското Черноморие) или Св. Константин и Елена (популярна дестинация за естетична стоматология и дентална имплантология) са буквално на минути разстояние.

ТАЙЛАНД. Страната е известна като една от най-достъпните за медицински туризъм в света – цените на много от процедурите и манипулациите са от 40 до 60% по-ниски от тези в Европа или САЩ. Популярен до преди няколко години основно с операциите за смяна на пола, днес Тайланд предлага пластична хирургия, козметични процедури и традиционна местна медицина. Фейслифтинг, който в САЩ би струвал около 15 000 долара, тук ще ви излезе не повече от 3 000. Познавачите препоръчват да изберете Бангкок пред морските курорти, ако искате да разчитате на наистина качествена услуга. Там се намира и най-популярната болница сред чужденците - Bumrungrad International, която разполага с над 900 лекари в около 55 различни специалности. Да споменаваме ли и всички останали плюсове на Тайланд – тропически климат, древна култура, невероятна кухня?

КОСТА РИКА. „Богатият бряг“, както е буквалният превод на името ѝ, се слави като островче на стабилност в Централна Америка. Държава без собствена армия и с една от най-зелените икономики в света, в нея може да се насладите с пълни шепи на радостите на живота. Екотуризмът е популярен – въпреки малкия ѝ размер, в Коста Рика се намира 5% от световното биоразнообразие. Медицинският туризъм пък расте с главолumni темпове - 10-15% годишно. Най-популярните сфери сред здравните туристи са козметичната хирургия, ортопедията, гинекологията и денталните услуги, а цените са наполовина от тези в САЩ и Канада, откъде пристига най-мощният поток загранични пациенти. Препоръчително е да се насочите към столицата Сан Хосе, където се намират най-много и с най-висок стандарт клиники.

СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ. Високо качество на конкурентни цени, липса на списъци с чакащи и изобилие от развлечения в сво-

Разположеният на минути път парк Витоша е един от основните козове на София
Vitosha Park, located just minutes away, is one of Sofia's main advantages

бодното време – не е чудно, че българската столица става все по-притегателно място за медицински туризъм. Повечето чуждестранни пациенти са от ЕС, дошли тук заради драстичната разлика в цените на услугите и възможността да съчетаят полезното с приятното. София е добре известна на пътешествениците като град с богата история, многобройни забележителности, изобилие от ресторанти с апетитна храна и напитки, много по-евтини от европейските, както и с веселия си нощен живот. За предпочиташите спокойствието, само на километри от столицата има достатъчно релаксиращи дестинации – Природен парк Витоша, Седемте рилски езера и Рилския манастир, както и множество природни и културни обекти по Искърското дефиле.

ИНДИЯ. Индия е втората по популярност дестинация за медицински туризъм в света след Тайланд, като за 2015

индустрията е генерирала 2 милиарда долара печалба. Първоначалният поток от здравни туристи тук идва от околните държави с по-слабо развита здравна система като Бангладеш, Пакистан и Мианмар. Впоследствие обаче много от здравните заведения в големи градове като Бангалор, Ченнай, Мумбай и Ню Делхи се специализират в работа с чуждестранни пациенти и в момента гве от болниците в топ 10 за здравен туризъм в света се намират в Индия – Fortis в Бангалор и Asian Heart Institute в Мумбай. Сред най-популярните процедури са очна хирургия, трансплантация на костен мозък и черен гроб, замяна на тазова кост и капачка на коляното, сърдечна хирургия, както и лечение на ракови заболявания. Ако ще се подлагате на подобни тежки манипулации, направете всичко възможно да прекарате свободното си време приятно – Индия не е от местата, където да скучаете. ■

ХОЛИСТИЧЕН ПОДХОД КЪМ КРАСОТАТА В SKIN LINE

Skin Line е първата верига естетични клиники в България, работеща от повече от 20 години. В клиниките се извършват процедури от цялото портфолио на естетичната и клинична дерматология, регенеративна медицина, козметология, лазерни процедури и процедури за тяло. Уникалният подход на Skin Line предоставя на пациентите възможност за информиран избор чрез изготвяне на индивидуален план процедури извършвани от специалисти с различна насоченост – дерматолози, козметици, кинезитерапевти.

Красотата не се ограничава до борба с видимите признаци на стареене, а е **комбинация между здравето, качеството и вида на кожата**. Холистичният подход позволява на специалистите в Skin Line да бъдат полезни на пациенти от всяка възраст да отключат естествената красота, да станат по-уверени във външния си вид. **Един добър пример от нашата практика е уникалната комбинация между лазерни и инжекционни процедури за третиране на акне, които почистват видимия слой на кожата, но и я лекуват в дълбочина, постигайки невероятни резултати без орални медикаменти.** Колаборативния процес между специалистите и техните пациенти, базиран на доверие, информираност и реалистични очаквания дава възможност за оптимални резултати в дългосрочен план.

Дългогодишния опит на Skin Line доведе до създаването на Skin

Line Signature – авторски протоколи в естетичната и регенеративна медицина и body shaping процедурите. Те комбинират допълващи се технологии, които работят в симбиоза, за да третират различни състояния едновременно и за да постигат по-добри резултати от индивидуалните процедури.

Научете повече за Skin Line/Learn more about Skin Line: www.skinline.bg

THE HOLISTIC APPROACH TO BEAUTY IN SKIN LINE

Skin Line is the first chain of aesthetic clinics in Bulgaria, working for more than 20 years. Procedures from the entire portfolio of aesthetic and clinical dermatology, regenerative medicine, cosmetology, laser procedures and body shaping procedures are available in the clinics. Skin Line's unique approach lets the patients make informed choices by offering them an individual treatment plan created by specialists with different specialties – dermatologists, cosmetologists, physiotherapists.

Beauty is not limited to treating the visible signs of aging, **but is a combination between health, quality and appearance of the skin.** The holistic approach lets Skin Line's specialists offer patients of any age unlock their natural beauty, become more confident about their appearance. **One example from our practice is the unique combination between laser and injectable treatments for acne, which not only clean the visible layer of the skin, but also heal it in depth, achieving amazing results without oral medication.** The collaborative process between specialists and their patients, based on trust, information and realistic expectations makes it possible

to achieve optimal results in the long run. The experience gathered in Skin Line over the past 20 years has made it possible to formulate exclusive protocols in aesthetic and regenerative medicine and body shaping treatments called Skin Line Signature. They combine complimentary technologies, which work in symbiosis to treat different conditions at the same time and achieve

better outcomes than the individual procedures.

Skin Line Varna | Knyaz Boris I blvd. 53, fl.1, 00359 888 614 914

Skin Line Sofia – Mladost | Alexander Malinov blvd. 91,

Skin Line Sofia – Center | Dragan Tsankov blvd. 12-16, fl.1, 00359 882 614 814 00359 886 614 714

HEALTHY HOLIDAYS

You're planning to travel for medical purposes? Here are the most popular destinations where you can combine business with pleasure

Each year over 20 million people travel abroad for medical procedures if we trust the organization 'Patients Beyond Borders' data. This market's earnings have almost doubled over the past decade and are now estimated at between 52 and 91 billion dollars a year. Such trips are becoming increasingly popular not only because of the places where certain procedures and treatments are at lower prices, but also because of higher quality of services, the lack of patient waiting lists and avoiding awkward questions from family and colleagues. THE INFLIGHT MAGAZINE has selected five popular destinations where you will not only become healthier, but also relax properly.

VARNA. A visit to the dentist has never been one of the most pleasant experience. But in Bulgaria's so called "sea capital" you can at least take comfort in the thought that after the manipulations on the chair you can relax on the beach. Varna has long been a popular destination for dental procedures and dental orthopedics. Some of the clinics in the city can

cater for your overall stay in the city, including manipulations for a few days, combined with attractive conditions for your summer holiday. Even if you get bored in Varna, resorts like Albena (with the largest medical and spa tourism centre on the Bulgarian Black Sea Coast) or Saints Constantine and Helena (a popular destination for esthetic dentistry and dental implantology) are literally minutes away.

THAILAND. The country is known as one of the world's most accessible for medical tourism – the prices of many of the procedures and manipulations are by 40-60% lower than the ones in Europe and the USA. Until a few years ago it was popular mainly with sex reassignment surgery; today Thailand offers plastic surgery, cosmetic treatments and local traditional medicine. Facelift, which costs about \$15,000 in the USA, here will amount to no more than 3,000. Connoisseurs advise choosing Bangkok over seaside resorts if you really want to count on quality service. The most popular hospital among foreigners – Bumrungrad International

– is there and has over 900 physicians in about 55 different specialties. Should we mention all the other advantages of Thailand – tropical climate, ancient culture, incredible cuisine?

COSTA RICA. "The Rich Coast", as is the literal translation of its name, is known as an island of stability in Central America. A country without its own army, with one of the world's greenest economies, where you can enjoy the joys of life to the fullest. Ecotourism is popular – despite its small size, 5% of the world's biodiversity is in Costa Rica. Medical tourism, on the other hand, is growing at lightning speed – 10-15% a year. The most popular fields among health tourists are cosmetic surgery, orthopedics, gynecology and dental services, and are twice cheaper than in the USA and Canada, where the largest flow of overseas patients comes from. Its advisable to head for the capital San Jose where are the most clinics of the highest standard.

SOFIA. High quality at competitive prices, lack of waiting lists and plenty of entertainment options for the free time – no wonder the Bulgarian capital is becoming an increasingly attractive place for medical tourism. Most foreign patients come from the EU and have come here for the drastic difference in the prices of services and the opportunity to combine business with pleasure. Sofia is well-known to travelers as a city with rich history, numerous landmarks, plenty of restaurants offering delicious food and drinks, much cheaper than the European ones, as well as its joyous nightlife. For those preferring peace and quiet, there are plenty of relaxing destinations – Vitosha Nature Park, the Seven Rila Lakes and the Rila Monastery, as well as a variety of natural and cultural sites along the Iskar Gorge – only kilometres from the capital.

INDIA. India is the second most popular destination for medical tourism in the world after Thailand – in 2015 the industry generated 2 billion dollars in revenue. The initial flow of health tourists here comes from the neighbouring countries with less developed health-care system, such as Bangladesh, Pakistan and Myanmar. Subsequently, however, many of the healthcare facilities in major cities like Bangalore, Chennai, Mumbai and New Delhi specialize in working with foreign patients and currently two of the hospitals are in the world's top 10 for health tourism are in India – Fortis in Bangalore and Asian Heart Institute in Mumbai. Among the most popular procedures are eye surgery, bone marrow and liver transplant, pelvis and kneecap replacement, cardiac surgery, as well as cancer treatment. If you're faced with such major manipulations, you'd better do your best to have a good time – India isn't a boring place. ■

By CRISTINA NIGOHOSIAN / Photography ISTOCK

JUVÉDERM®

КОДОВЕ НА МЛАДОСТТА!

с д-р Мария Хаджийска и д-р Виктор Георгиевски от клиника за дерматология, естетика и пластична хирургия Derma-act

Революцията в концепцията за дермални филъри е тук. Сега можем не само да коригираме следите на стареене и отпускане на кожата, а и да предотвратим тяхната поява в бъдеще!

ЗАЩО ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА СТАРЕЕНЕТО?

Знаете ли, че според проучванията губим средно 8-10 мл обем от лицето си между 30 и 65 годишна възраст? Филърите с хиалуронова киселина могат да възстановят този обем и да предотвратят загубите на местата, на които имаме генетична предиспозиция да остаряваме.

Естетичната медицина се развива непрекъснато, буквално всеки ден се предлагат иновативни продукти и концепции за предотвратяване на стареенето. В морето на безкрайните процедури, които се предлагат на пазара, все по-важно е да отсеем тези, които са наистина доказани, ефективни и най-важното – помагат на пациентите да постигнат най-добрите резултати. Именно затова се доверяваме на гамата от продукти Juvéderm® - световен бранд номер едно сред филърите с хиалуронова киселина.

Първите признаци на стареене започват след 25 годишна възраст и ако до преди 10 години концепцията на естетичната медицина беше да коригира вече появилото се отпускане на кожата, то днес прогресивното мислене за бъдещето и превенцията взимат връх. Световните тенденции за развитието на инжекционните процедури се обърнаха в посока на предотвратяване на остаряването.

Според Световната здравна организация (СЗО) повече от 2 милиарда от световното население може да надхвърли 50-годишна възраст до 2050 г., което ще доведе до нарастване на търсенето и използването на естетични процедури и особено с насоченост към възвръщане на младостта и предотвратяване на стареенето.

В нашата практика като естетични дерматолози, грижещи се за пациентите в най-големи детайли, ние се доверяваме изцяло на гамата от продукти на марката Juvéderm®. Патентованата технологията VYCROSS™ осигурява уникална комбинация на хиалуронова киселина от предимно ниско и в по-малка степен високо молекулно тегло за по-ефективно кръстосано свързване. Именно това води до минимална степен на оточност, продължителност на ефекта до 24 месеца и най-важното – тъканно интегриране, което води до

Д-р Мария Хаджийска - дерматолог

Д-р Виктор Георгиевски - дерматолог

деликатен, естествен и незабележим резултат. Често нашите пациенти споделят, че техните познати забелязват освежаването на външният им вид, изглеждат по-свежи, по-малко изморени, по-млади, но почти никога не асоциира тази промяна с естетична интервенция в дерматологична клиника.

КАК ПРОТИЧА КОНСУЛТАЦИЯТА И ПРОЦЕДУРАТА В НАШИТЕ РЪЦЕ?

Първата стъпка към разбиране на нуждите на пациента е обстойната и детайлната консултация в нашия кабинет. Към всеки пациент подхождаме с внимание и задълбочено разискваме каква е причината за посещението му в клиниката. Правим индивидуална оценка на лицето, която е най-важната стъпка от консултацията. При нея се идентифицират проблемните зони и най-важното – набелязват се внимателно, местата, на които пациентът има тенденция да остарява в бъдеще. Адресирайки именно тези „бъдещи“ проблемни точки, ние правим превенция на процеса на стареене. Ако пациент на 29-30 годишна възраст третира своите бъдещи точки на стареене с продуктите на Juvéderm®, то той спира процеса на отпускане на кожата за следващите 2 години.

И за дъма ни консултацията с пациента е най-важната стъпка в терапията му. За всеки пациент в зависимост от антропологичните му особености, фамилната обремененост и начина на живот, изготвяме ин-

дивидуален план за действие. Веднъж имайки този план, ние изчисляваме математически количеството продукт, необходимо за постигане на целта, която сме поставили по време на консултацията. Инжекционната процедура се извършва в точно определени медицински точки, т.нар кодове – MD Codes™ - методология, разработвана повече от 10 години от бразилският пластичен хирург Мауисио де Майо. Този „точков лифтинг“ в кодовете на младостта е доказан във времето като най-ефективният начин за корекция и превенция на отпускането на контура на лицето и стареенето, а удовлетвореността на нашите пациенти е изключително висока.

Запишете своя час сега за индивидуална консултация и оценка на вашето лице при нас, за да разберете как правилно и по най-естествения начин да предотвратите признаците на стареене.

Адрес:

**Derma-Act: гр. София, бул. „Черни връх“ 150
Derma-Act Infinity: гр. София,
ул. „Папрат“ 6Б**

Тел:

**0889 741 417
0882 772 771**

Уебсайт:

derma-act.bg

ПЕТТЕ НАЙ-АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В ЕСТЕТИЧНАТА МЕДИЦИНА

От "профилактичния" ботокс до плазмотерапията, тези сектори ще се развиват с ускорено темпо в следващите години

Текст МАРИНА АСЕНОВА / Фотография ISTOCK

Ако най-доходните бизнеси на ХХ век бяха свързани с неща като алкохол и цигари, то най-доходните бизнеси на ХХІ век се въртят около онова, което ни кара да изглеждаме здрави, млади и красиви. Начело с естетичната медицина. Ето пет тенденции в тази област, които ще се развиват с трескаво темпо в близките години.

ЛИЦЕ В ЛИЦЕ СЕ ЗАВРЪЩА

Естетичните процедури принудително се свиха като обем през 2020 заради локдауните, но после наваксаха с пълна степен. Някои експерти обаче смятат, че пълният им потенциал за растеж още не се е осъществил. Преминването към Zoom и други технологии за онлайн конференции накара немалко хора да занемарят или отложат естетични процедури. Но сега по всички личи, че модата на Zoom отминава, изцяло дистанционният модел на работа се изчерпва и хората започват да се връщат към срещите лице в лице. Това ще увеличи рязко интереса към козметични процедури като лазери, ботокс, филъри.

БУМ НА ЕСТЕТИЧНИТЕ ИНЖЕКЦИИ

Авторитетната консултантска компания McKinsey прогнозира, че секторът на естетичните инжекции ще расте с впечатляващите 12-14 процента годишно в следващите пет години. Бързото му развитие се дължи на две основни групи фактори - на подобрения достъп до услуги благодарение на много нови естетични клиници по света, и на разширяващата се глобална средна класа, която може да си позволи подобни услуги, от една страна, и на цялостното изместване на фокуса на потребителите към теми като уелнес, красота и здравословен живот. Този сектор е и удивително неподатлив на негативни икономически влияния: в разгара на финансовата криза от 2008 той загуби едва 2.4% от световните си продажби. През 2020 покрай локдауните се сви със 7 на сто, но през 2021 светкавично навакса изоставането. Най-активните потребители на подобни услуги са жени на възраст над 40 години с доход над 100,000 долара годишно. Но делът на 20- и 30-годишните клиентки с по-ниски доходи също расте бързо.

В последната година и половина на пазара се появиха и доста нови продукти - базирани и на хиалуронова киселина, и на невротоксини. Биотехнологичната компания Revance очаква одобрение от Федералната агенция по лекарствата за своя нов препарат daxibotulinum toxin (DAXI), който обещава да удължи срока на действие на невромодулаторите от обичайните 6 до 12-16 седмици до над 6 месеца (24 седмици).

"ПРОФИЛАКТИЧНИЯТ" БОТОКС

Ботулиновият токсин, наричан за кратко ботокс, е невротоксичен протеин, произвеждан от бактерията *Clostridium botulinum* (същата, която предизвиква опасни хранителни натравяния при зле приготвените консерви). В естетичната медицина той се използва от десетилетия за модулране на мускулатурата на лицето, а също и за предотвратяване на прекомерното изпотяване. В това няма нищо ново. Но актуалната тенденция сега е ботоксът да се използва "профилактично": вместо да чакате лицето ви да се отпусне и след това да се борите с бръчките, можете да "замразите" мускулите на лицето си, докато сте още млади. В близките години употребата на ботокс от хора над 40 години ще се увеличи в пъти, прогнозираят експерти.

ЛИМФЕН ДРЕНАЖ

Лимфата е течност, съдържаща мазнини, протеини и лимфоцити, чиято роля е да пренася хранителните вещества, усвоени от стените на червата, и да отвежда излишните течности в междуклетъчното пространство. При по-застоял начин на живот и недостиг на физическа активност циркулацията на лимфна течност се забавя, което води до подувания, опъване на кожата. Затова процедурите по лимфен дренаж, които ускоряват циркулацията, стимулират кръвообращението и производството на колаген, стават все по-популярни напоследък. С някои съвременни масажни продукти, лимфният дренаж може да понижи с до 39% образуването на целулит, показват клинични проучвания от 2021 година.

ТЕРАПИИ С ОБОГАТЕНА ПЛАЗМА

Плазмата е на практика течната съставка на кръвта, която се състои основно от вода и протеини, и осигурява среда за белите и червени кръвни телца, както и за тромбоцитите - онези елементи в кръвта, които отговарят за съсирването ѝ. Плазмотерапията е революционен нов метод, разработен през 2009, при който в тялото се инжектира допълнително обогатена с тромбоцити плазма със собствените кръвни телца на пациента. Това предотвратява възпаления и ускорява оздравяването на тъканите. Терапията е особено подходяща при акне, пръчки, кожни поражения от силно слънце и така нататък. ■

DENTAL CLINIC

EO Dent

20 години създаваме усмивки с любов!

20 years create smiles with love!

Дентален туризъм в България

Подарете си красива усмивка в ЕО Дент и решете своите проблеми със зъбите за една седмица в България.

Цялостна грижа - от изобелване до имплантология, 3D диагностика, лечение с лазер, фасети и циркониеви конструкции. В ЕО Дент можете да заспите (със специална упойка - седация) и да се събудите с преобразена усмивка.

Всичко това е реалност при нас.

20 години опит, доверие и сигурност!

ЕО Дент е клиниката, която преобрази усмивките на много известни личности.

Dental tourism in Bulgaria

Treat yourselves to a beautiful smile at EO Dent and find a solution to your teeth problems during one week in Bulgaria.

Complete care for your smile - from teeth whitening to implant dentistry, 3D diagnostics, laser treatment, veneers and zirconia constructions.

All this is a reality with us. In EO Dent you can fall asleep (with special anesthesia) and wake up with a transformed smile.

20 years of experience, confidence, and security.

EO Dent is the clinic that has transformed the smile of many celebrities.

www.eo-dent.com

info@eo-dent.com

www.eo-implant.com

 EODent

тел./tel. +359 888 46 46 66, +359 888 14 10 10, +359 888 500 522

 @eo.dent

THE FIVE HOTTEST TRENDS IN AESTHETIC MEDICINE

From "preventive" Botox to plasma therapy, these sectors will develop at an accelerated pace in the coming years

By MARINA ASENOVA / Photography ISTOCK

If the most profitable businesses of the 20th century were related to things like alcohol and cigarettes, the most profitable businesses of the 21st century revolve around what makes us look healthy, young and beautiful. And aesthetic medicine is by far not last among them. Here are five trends in this field that will develop at a feverish pace in the coming years.

FACE TO FACE IS BACK

Aesthetic procedures were forced to shrink in volume in 2020 due to the lockdowns, but then fully recovered. However, some experts believe that their full growth potential has not yet been realized. The move to Zoom and other online conferencing technologies has caused quite a few people to neglect or postpone aesthetic procedures. But now it seems that the Zoom fad is passing, the all-remote working model is dying out, and people are starting

to return to face-to-face meetings. This will sharply increase the interest in cosmetic procedures such as lasers, botox, fillers.

A BOOM IN AESTHETIC INJECTIONS

The respected consulting company McKinsey predicts that the sector of aesthetic injections will grow by an impressive 12-14 percent annually in the next five years. Its rapid development is due to two main groups of factors - the improved access to services thanks to many new aesthetic clinics around the world, and the expanding global middle class that can afford such services, on the one hand, and the overall shift of consumer focus on topics such as wellness, beauty and healthy living, on the other. This sector is also surprisingly resilient to negative economic influences: at the height of the 2008 financial crisis, it lost only 2.4% of its global sales. In 2020, during the lockdowns, it shrank by 7 percent, but in 2021, it

quickly caught up. The most active users of such services are women over the age of 40 with an income of more than \$100,000 per year. But the share of 20- and 30-year-old female customers with lower incomes is also growing rapidly.

In the last year and a half, quite a few new products have appeared on the market - based on both hyaluronic acid and neurotoxins. Biotech company Revance is awaiting FDA approval for its new drug daxibotulinum toxin (DAXI), which promises to extend the duration of action of neuromodulators from the current 12-16 weeks to more than 6 months (24 weeks).

THE "PROPHYLACTIC" BOTOX

Botulinum toxin, called Botox for short, is a neurotoxic protein produced by the bacterium *Clostridium botulinum* (the same one that causes dangerous food poisoning in poorly prepared canned goods). In aesthetic medicine, it has been used for decades to modulate facial musculature and also to prevent excessive sweating. There is nothing new in this. But the current trend now is to use Botox "preventatively": instead of waiting for your face to droop and then fight wrinkles, you can "freeze" your facial muscles while you're still young. In the coming years, the use of Botox by people under the age of 40 will increase many times, experts predict.

LYMPHATIC DRAINAGE

Lymph is a fluid containing fats, proteins, and lymphocytes whose role is to transport nutrients absorbed by the intestinal walls and remove excess fluids into the intercellular space. With a more stagnant lifestyle and lack of physical activity, the circulation of lymphatic fluid slows down, which leads to swelling, tightening of the skin. Therefore, lymphatic drainage procedures, which accelerate circulation, stimulate blood circulation and collagen production, are becoming more and more popular recently. With some modern massage products, lymphatic drainage can reduce cellulite formation by up to 39%, according to 2021 clinical studies.

ENRICHED PLASMA THERAPIES

Plasma is effectively the liquid component of blood, which consists mainly of water and proteins, and provides a medium for white and red blood cells, as well as for platelets - those elements in the blood that are responsible for clotting. Plasma therapy is a revolutionary new method, developed in 2009, in which an additional platelet-rich plasma with the patient's own blood cells is injected into the body. This prevents inflammation and speeds up tissue healing. The therapy is especially suitable for acne, pimples, skin lesions from strong sun and so on. ■

ХОЛИВУДСКА УСМИВКА ОТ КАВИДЕНТ

Кавидент е една от водещите дентални клиници в София, с 5 кабинета и голям екип специалисти, които извършват широк набор дентални лечения - поставяне на високо-качествени зъбни импланти, хирургични манипулации, ендодонтско лечение с микроскоп, CAD/CAM, ортопедично и ортодонтско лечение, пародонтология, избелване и естетична стоматология.

С отшумяването на пандемията и поради финансовите предизвикателства от енергийната криза, все повече Европейци, които тържат на висококачествено дентално лечение на приемлива за тях цена, се ориентират към дентален туризъм. България става все по-атрактивна дестинация, поради наличието на добри специалисти. В Кавидент инвестират и в техника от последно поколение на световно ниво. Страхотен е и факта, че повечето западни здравно осигурителни фондове признават разходите за дентално лечение, направени в България.

Най-предпочитани от пациентите ни са висококачествените немски и американски импланти, надградени с циркониеви корони.

Много актуален е и естетическият бондинг - една от иновациите в денталната медицина, която се използва предимно с разкрасителна цел и основно за предните зъби. Представлява моделиране на

съществуващите зъби чрез нанасяне на високо-качествени композитни материали. Дори да са здрави, зъбите може да не изглеждат естетически добре. Бондингът се използва за мигновено заличаване на несъвършенства като отчупвания, оцветявания, различен размер на два съседни зъба, както и голямо разстояние между тях. За разлика от поставянето на фасети, бондингът е много по-щадящ

към зъбната повърхност - пиленето се свежда до минимум. Но уменетието на лекаря е от ключово значение, защото ръчното моделиране на зъбите е своеобразен занаят и изкуство.

**Повече информация можете да намерите на kavident.com
office@kavident.com
[+359887925737](tel:+359887925737)**

HOLLYWOOD SMILE BY KAVIDENT

Kavident is one of the leading dental clinics in Sofia, with 5 dental chairs and a large team of specialists, who perform vast range of dental treatments - high quality dental implants, surgical manipulations, root canal treatment under microscope, CAD/CAM, orthopedic and orthodontic treatment, periodontology, teeth whitening and esthetical dentistry.

With the passing of the pandemic and because of the financial challenges of the energy crisis, an increasing number of European patients, seeking high quality dental treatment on affordable price, consider dental tourism. Bulgaria is becoming a more attractive destination, because of its good specialists. At Kavident, we invest in latest generation of cutting-edge equipment. It is also great that most of the western health

insurance funds approve the cost for dental treatment in Bulgaria.

Most preferred by our patients are the high-quality German and US dental implants, combined with zirconium crowns.

The tooth bonding is also highly sought after - it is one of the innovations in the dental medicine, which is applied mainly for esthetic purposes on the frontal teeth. It

consists of reforming the existing teeth by application of high-quality composite materials. Even if the original teeth are in good health, they may not always look beautiful. The bonding procedure is being used for instantaneous eradication of imperfections such as broken edges, color spots, differences in shape and size of neighboring teeth, as well as gaps between them. And unlike placing facets, the bonding is much more sparing for the patient's original teeth - almost no drilling necessary. However, the skills of the dentists are of key importance, because handcrafting the new shapes of the teeth's is a form of art.

Kavident
DENTAL CLINIC

**More information on kavident.com
office@kavident.com
[+359887925737](tel:+359887925737)**

 puls.bg

ПУЛСЪТ НА
ЗДРАВЕТО

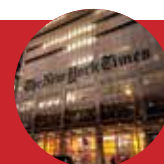
PULS.BG ЧАСТ ОТ INVESTOR MEDIA GROUP

36 | **УРОКЪТ НА УОТЪРГЕЙТ**
THE LESSON OF WATERGATE

44 | **"НАЙ-ОПАСНАТА ЖЕНА В ЕВРОПА"**
"THE MOST DANGEROUS WOMAN IN EUROPE"

56 | **ВРАГ ПРЕД ПОРТАТА**
ENEMY AT THE GATE

СОФИЯ Е СРЕД 15-ТЕ
НАЙ-ГОСТОПРИЕМНИ
ГРАДА

SOFIA IS AMONG THE 15
FRIENDLIEST CITIES

22 ГОДИНИ В СЪДА ЗАРАДИ 25 ЦЕНТА 22 YEARS IN COURT FOR 25 CENTS

Колко усилия бихте положили, за да си върнете неправомерно отнети 60 стотинки? За индийския гражданин Тунгнат Чатурведи отговорът на това е: 22 години съдебни дела и над 120 явявания в съда. Чатурведи, който е юрист по професия, си купил два билета за влак през 1999 и заради грешка на чиновника платил с 20 рупии (около 25 цента) повече. После установил неправдата и поискал да му възстановят парите, но железопътната компания отказала. Затова Чатурведи завел съдебно дело, което се проточило 22 години и отнело близо 120 изслушвания в съдебната зала, преди най-накрая магистратите да отсъдят в полза на ищеца и да наредят железниците да му възстановят парите с лихвите. Освен това 66-годишният вече Чатурведи ще получи компенсация от 15,000 рупии - приблизително 188 долара. "Не е въпросът в парите, а в справедливостта и борбата срещу корупцията", заяви той.

How much effort would you put in to get back your wrongfully taken 25 cents? For Indian national Tungnath Chaturvedi, the answer is: 22 years of litigation and over 120 court appearances.

Chaturvedi, who is a lawyer by profession, bought two train tickets in 1999 and due to a clerk's mistake, paid 20 rupees (about 25 cents) more. Then he discovered the injustice and asked for a refund, but the railway company refused.

So Chaturvedi launched a legal case that dragged on for 22 years and involved nearly 120 courtroom hearings before magistrates finally ruled in favor of the plaintiff and ordered the railways to refund his money with interest. In addition, Chaturvedi, now 66, will receive compensation of 15,000 rupees - roughly \$188. "It's not about money, it's about justice and the fight against corruption," he said. ■

София намери място между 15-те най-гостоприемни градове в Европа в последната класация на престижното издание Conde Nast Traveller, която се определя от читателите. Българската столица се нарежда между местата, където хората са най-добронамерени и усмихнати към туристите.

Освен София, на база на опита на читателите от 2021 година са отличени още Баден-Баден, Баку, Белфаст, Билбао, Блед, Букурещ, Кордоба, Делфт, Евора, Генуа, Лугано, Саламанка, Толедо и Тулуза.

Sofia found a place among the 15 friendliest cities in Europe in the latest ranking of the prestigious publication Conde Nast Traveler, which is determined by readers. The Bulgarian capital ranks among the places where people are the most benevolent and smiling towards tourists.

Besides Sofia, Baden-Baden, Baku, Belfast, Bilbao, Bled, Bucharest, Cordoba, Delft, Evora, Genoa, Lugano, Salamanca, Toledo and Toulouse were also awarded based on the readers' experience from 2021. ■

EST. 1989

DETELINA'S

nuts and dried fruits

MY
LOVE
MARKS

"НАЙ-ОПАСНАТА ЖЕНА В ЕВРОПА"

Джорджа Мелони почти сигурно ще стане първата жена-премиер на Италия. Какво означава това за европейската политика?

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ISTOCK, АРХИВ

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ISTOCK, АРХИВ

Дребничка, семпло облечена, често смееща се, Джорджа Мелони не прилича много на "най-опасната жена в Европа", за която я обявиха някои либерални издания. Не прилича и на новото лице на европейския консерватизъм, както я виждат немалко хора от десницата. Първото е етикет, лепнат набързо и без кой знае какви реални основания; второто е само сляпа надежда, хвърлена върху личност, която обществото все още познава слабо. Единственото нещо, което засега изглежда сигурно за Джорджа Мелони, е, че след изборите на 25 септември тя ще стане новият министър-председател на Италия - и първата жена в 161-годишната история на този пост, започнал с националния герой граф Камило ди Кавур през 1861.

МЕСЕЦ ПРЕДИ ИЗВЪНРЕДНИТЕ парламентарни избори, свикани след рухването на широката коалиция и оставката на премиера Марио Драги, социолозите още не смеят да посочат със сигурност коя партия ще спечели най-много гласове. Fratelli d'Italia ("Братята на Италия") на Мелони води в повечето социологически прогнози, но лявата Демократическа партия е много близо зад нея. Това обаче няма особено значение - изглежда почти стопроцентово сигурно, че именно Мелони ще управлява страната след вота. Демократите нямат достатъчно мощни съюзници, за да мислят за създаване на правителство, докато зад Мелони са западащата, но все още мощна Лига на Матео Салвини и "Форца Италия" на завърналия се Силвио Берлускони. Конституционният референдум в Италия през 2020 промени значително изборителната система в страната, освен че намали броя на депутатите до 400 (от 650) и броя на сенаторите до 200 (от 315). Сега вотът ще се проведе по смесена система - пропорционална и мажоритарна.

Социологическите анкети месец преди изборите сочат около 24% за "Братята на Италия", 12-13% за Лигата, около 7.5% за "Форца Италия" и между 1 и 3% за четвъртия партньор в ясно-центристката коалиция - Noi Moderati ("Ние, умерените") на Маурицио Луни. От другата страна Демократическата партия получава между 21 и 25 процента според различните агенции, но трите ѝ коалиционни партньора събират общо не повече от 6%. Всъщност повечето политически наблюдатели прогнозираят, че дясната коалиция ще има парламентарно мнозинство и най-после ще може да управлява без не-

избежните в последното десетилетие тежки политически компромиси. А по закон и договореност премиерският пост е за лидера на водещата партия в коалицията - тоест за Мелони.

МНОЗИНСТВО В ДВЕТЕ КАМАРИ И СТАБИЛНО ПРАВИТЕЛСТВО за повечето италианци звучи като отдавна отписана мечта. Стабилността на управлението не е от характерните черти на италианската република след основаването ѝ през 1946. Оттогава насам страната е имала 67 различни правителства (само за сравнение, за същия период Германия е сменила деветима канцлери, плюс един временно изпълняващ). От тези правителства само две са се задържали на власт повече от три години, и нито един кабинет не е успявал да изтрае четири. Всъщност в цялата история на независима Италия от 1862 насам - като кралство и като република - само едно правителство е надхвърляло границата на четирите години. Това на Бенито Мусолини.

Последният факт допълнително усилва опасенията на левницата в Италия, че предстоящите избори ще дадат властта на духовната наследничка на Дучето. Впрочем тези опасения не са само в Италия. В девет различни профила на Джорджа Мелони, публикувани в големи международни медии като Le Monde или Guardian, неизменно присъства определението "пост-фашистка".

На пръв поглед в биографията на лидерката на Fratelli d'Italia има достатъчно сламки, подкрепящи такъв етикет. Нейната политическа биография започва от Италианското социално движение (Movimento Sociale Italiano), създадено от оцелелите привърженици на Мусолини след войната. Тя сама се е изказвала ласкаво за определени политици на Дучето. А през юни, на местните избори в Ладисполи, първата работата на спечелилия кандидат на ясно-центристката коалиция бе да прекръсти един площ на името на Джорджо Алмиранте, водеща фигура в пропагандния апарат на Мусолини и после основател на Италианското социално движение.

НО ЛЕПЕНЕТО НА ЕТИКЕТИ на базата на отделни факти може да е подвеждащо. Първата политическа формация, в която влиза Мелони, наистина е смятана от мнозина за неофашистка - но по онова време Джорджа е била едва 15-годишна. Решенията на една тийнейджърка едва ли са единственото, по-

► което да съдим за бъдещите действия на една пораснала жена, казва кореспондентът на Bloomberg Киара Албанези. Одобрението на Мелони за Мусолини се отнася само до някои политики - тя неведнъж публично е заклемявала някогашния диктатор за авторитарния подход, расистките закони срещу евреите и вкарването на Италия във войната. "Мусолини е направил и добри неща, но това не го спасява", казва тя.

Освен това нито икономическите, нито геополитическите възгледи на Мелони имат нещо общо с пост-фашизма. Някои наблюдатели по навик я сравняват с Марин Льо Пен във Франция, но всъщност двете са безкрайно различни. Льо Пен е за повече държавна намеса в икономиката и засилване на социалните придобивки; в международен план тя понася доста критики заради близките отношения с Владимир Путин, и заради евроскептицизма си. Последното се отнася в пълна степен и за Матео Салвини, лидера на италианската Лига, който навремето дори се снима с фланелка с лицето на Путин в европарламента и обяви, че разменя "двамата Матарела за половин Путин" (Серджо Матарела е президентът на Италия; Салвини наскоро изтри злополучния пост от акаунта си в Twitter, но не и преди той да бъде разпространен от опонентите му).

МЕЛОНИ ОБАЧЕ НЕ Е ЗА ПОВЕЧЕ ДЪРЖАВА в икономиката - тъкмо обратното, тя обещава мерки в подкрепа на бизнеса и инвеститорите, намаляване на административната тежест и на данъците, дори въвеждане на плосък данък. И в никакъв случай не е от симпатизантите на Путин: от самото начало на кризата в Украйна тя подкрепя категорично позицията на украинците ("Те ни показаха как една храбра нация трябва да се бори за свободата си"). Мелони е про-НАТО и про-Америка, и освен това при нея няма и помен от характерния за т. нар. крайна десница евроскептицизъм. Мелони е твърдо за обединена Европа - но като сегашната конфедерация, а не като по-тясна федерация, за каквато настояват привържениците на задълбочаващата се интеграция. През 2019 заяви, че за нейната партия модел за подражание е унгарският премиер Виктор Орбан, който "с примера си показва как гордо да стоиш на европейската сцена, като в същото време пазиш суверенитета и християнската идентичност на народа си, защитавай границите си от масовата имиграция и реалната икономика - от спекулативните финанси".

В много интервюта лидерката на "Братята на Италия" уверява, че се възхинява от английския консерватизъм. Но исти-

ната е, че Италия никога не е имала истинска консервативна партия - дори във времената на отдавна рухналите християндемократи.

ВЪЗГЛЕДИТЕ НА МЕЛОНИ СА УМЕРЕНИ или дори прогресивни в почти всички сфери. Има само две изключения: имиграцията и семейството. Мелони е твърдо против нелегалните имигранти и настоява за морска блокада, която да спре притока им от Либия - разбираемо с оглед на факта, че в Италия по този път са пристигнали над 750,000 бежанци в последните години. И освен това е твърдо за традиционните семейни и християнски ценности, и против "LGBT лобитата", както ги нарича. "Аз съм Джорджа. Жена съм. Майка съм. Италианка съм. Християнка съм. Не можете да ми отнемате това", каза тя на един митинг през 2019. Някой превърна думите ѝ в диско хит, който има десетки милиони гледания в YouTube. Мелони вече приема гей-браковете, но е твърдо против осъняването на деца от гей-двойки ("всяко дете има право на майка и баща"). Не е за забрана на абортите, но иска повече контрол върху тях.

НЕЙНАТА СОБСТВЕНА БИОГРАФИЯ НЕ Е ТОЧНО ПРИМЕР за съхранени християнски и семейни ценности. Джорджа е родена през 1977 в Рим като по-малкото дете на

родители от юга (сардинец и сицилианка). Баща ѝ не искал второ дете и бременната ѝ майка Анна отивала да прави аборт, когато внезапно спряла, отбила се да изпие едно кафе и размислила. Когато Джорджа била на 11, бащата, по професия данъчен консултант, избягал с любовницата си в Испания. Майката се захващала с какво ли не, включително с писане на еротични романчета, за да успее да отгледа децата си. Джорджа била пълна отличничка в училище, но нямала пари да следва в университет, затова започнала отрано да работи - детегледачка, продавачка, сервитьорка, накрая като журналист. Журналист е и днешният ѝ партньор, с когото имат 5-годишна дъщеричка. Не са женени - аз вярвам в брака, но партньорът ми не вярва, обяснява Мелони.

На 15 Джорджа започва активно да се занимава с политика - сама казва, че била мотивирана от убийствата на съдиите Фалконе и Борселино от мафията през 1992. През 1998, едва 21-годишна, е избрана за провинциален съветник. През 2004 оглавява женската организация на Националния альянс, наследника на Италианското социално движение. През 2006 е избрана за депутат, а две години по-късно става министър за младежта в правителството на Силвио Берлускони - и до днес най-младият министър в италианската история.

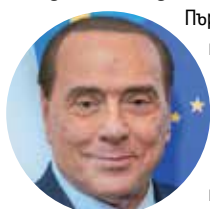
ПРЕЗ 2012, НЕДОВОЛНА ОТ ПОДКРЕПАТА на партията си за експертния кабинет на Марио Монти, тя я напусна и основа "Братята на Италия". Дотук нищо не я отличаваше от десетки други амбициозни италиански политици, превърнали партийното роене в същинско изкуство (от 1992 насам в състава на италианските правителства са участвали не по-малко от 48 различни партийни формации). Но после започнаха да се натрупват и разлики. За тези десет години възгледите на Мелони претърпяха еволюция, но не и радикална промяна. Във време на абсурдни компромиси в името на властта, като коалицията между десната Лига и левите популисти от "Петте звезди", "Братята на Италия" успя да остане вярна на принципите си. Дори отказа да влезе в коалицията зад правителството на Марио Драги, където се намесиха всички останали, включително Салвини и Берлускони (вероятно фактът, че това правителство трябваше да разпредели огромните средства от пандемията, е изиграло роля). Мелони единствена от водещите политици в Италия се обяви в против режима на зелените паспорти, който бе най-строгият в целия ЕС и на практика не позволяваше на хората без ваксина дори да ходят на работа ("Изглежда ми сюрреалистично, че държавата си позволява да ти казва дали можеш или не да работиш, за да изхранваш децата си", каза тя в разговор с Никълъс Фаръл от The Spectator).

В РЕЗУЛТАТ НА ВСИЧКО ТОВА ДНЕС Джорджа Мелони минава за principen и честен политик - което обяснява и огромния ѝ скок в социологическите анкети. Някои свързват възхода на "Братята на Италия" само с отливът от Лигата на Салвини, но това не е съвсем точно. Всъщност популярността на Мелони тръгна нагоре още през 2019, когато Лигата бе на върха на подкрепата си. Заг "Братята на Италия" днес са както десни, така и бивши гласоподаватели на крайно левия Беле Грило и неговите "Пет звезди". На базата на социологическите изследвания и променената изборителна система изглежда, че десноцентристката коалиция ще вземе 55-58% от местата в следващия парламент. И макар Салвини и Берлускони да са доста трудни партньори, Джорджа Мелони може да се окаже начело на първото стабилно и с дълъг живот италианско правителство от много години насам. Освен ако, както подчертава Никълъс Фаръл, "международните коментатори, мислители и политици не обявят война на Италия". ■

ВЕЛИКОЛЕПНАТА СЕДМОРКА

Най-дълго управлявалите премиери в историята на Италианската република

Силвио Берлускони - 9 години и 53 дни

Първоначално строителен, а след това и медиен магнат,

Силвио

Берлускони стъпи на политическата сцена през 90-те, за да запълни вакуума след скандалното рухване на социалистите и християндемократите - двете водещи партии в Италия след войната. Берлускони бе начело на общо четири кабинета между 1994 и 2011, като най-стабилният от тях издържа 3 години и 10 месеца. Последното правителство на Силвио падна най-вече заради скандалните разкрития за личния му живот.

Джулио Андреоти - 7 години и 122 дни

Дългогодишният лидер на християндемократическата партия и премиер в цели седем правителства, макар и неособено дълговечни. Андреоти изигра ключова роля при отвлечането на бившия му шеф Алдо Моро, като отказа да преговаря с терористите и в крайна сметка Моро бе убит. По-късно нееднократно е съден за връзки с мафията, а съдът в Перуджа го осъди на 24 години затвор като поръчител на убийството на журналиста Мино Пекорели през 1979. Върховният съд отмени присъдата, а Андреоти отбеляза, че "освен за Пунческите войни, за които съм

твърде млад, аз съм обвиняван за всичко друго в Италия".

Алчиде де Гаспери - 7 години и 35 дни

Основателят на Християндемократическата партия, премиер в последните

дни на Кралство Италия и след това в седем поредни кабинета по време на републиката. Един от основателите на Европейския съюз, заедно с Роберт Шуман и Конрад Аденауер. Джулио Андреоти е негово протеже.

Алдо Моро - 6 години и 88 дни

Лидер на християндемократите и председател на пет кабинета през 60-те и

70-те, Моро ще осъстане в историята като големия реформатор в италианската политика, и като търпелив медиатор. През 1978 е отвлечен от терористичната група "Червени бригади" и след 55 дни плен, през които правителството на съпартията му Андреоти категорично отказва да преговаря с терористите, е убит от тях.

Аминторе Фанфани - 4 години и 199 дни

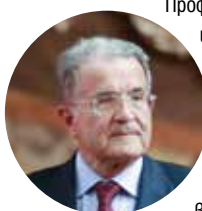
Дългогодишен лидер на лявото крило на християндемократите, Фанфани е бил начело на шест различни кабинета в продължение на цели четири десетилетия -

между 1954 и 1987 година. Основен опонент - и в същото време близък приятел - на Алдо Моро.

Романо Проди - 4 години и 148 дни

Професор по икономика в Университета на Болоня, Проди влезе във властта още

като министър при Андреоти през 70-те. След това на два пъти бе министър-председател между 1996 и 2008, изкара и един мандат като президент на Европейската комисия (1999-2004).

Бетино Кракси - 3 години и 257 дни

Дългогодишен лидер на Италианската социалистическа партия и първият неин член, стигнал до премиерския пост през 1983. Беше един от основните изобличени в корупция от прословутата операция Mani Pulite през 90-те и избяга в Тунис, за да не бъде осъден на 27 години затвор. Умря в изгнание. Приживе бе много близък с Берлускони и дори кумува на сватбата му.

"THE MOST DANGEROUS WOMAN IN EUROPE"

Giorgia Meloni will almost certainly become Italy's first female prime minister. What does this mean for European politics?

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ISTOCK

Petite, simply dressed, often laughing, Giorgia Meloni doesn't look much like the 'most dangerous woman in Europe' some liberal publications have declared her to be. Nor does she resemble 'the new face of European conservatism', as many people on the right see her. The first is a label stuck on hastily and without any real basis; the second is only a blind hope cast upon a person whom the public still knows very little. The only thing that seems certain for now about Giorgia Meloni is that after the election on September 25, she will become Italy's new prime minister - and the first woman in the 161-year history of this post, which began with national hero Count Camillo di Cavour in 1861.

A MONTH AHEAD OF THE SNAP Parliamentary Elections, called after the collapse of the broad coalition and the resignation of Prime Minister Mario Draghi, sociologists still dare not say with certainty which party will win the most votes. Meloni's Fratelli d'Italia ("Brothers of Italy") leads most polls, but the left-wing Democratic Party is very close behind. However, this does not really matter - it seems almost one hundred percent certain that it is Meloni who will rule the country after the vote. The Democrats do not have enough powerful allies to think about forming a government, while behind Meloni are the declining but still mighty League of Matteo Salvini and the Forza Italia of the returned Silvio Berlusconi. Italy's 2020 con-

stitutional referendum significantly changed the country's electoral system, in addition to reducing the number of deputies to 400 (from 650) and the number of senators to 200 (from 315). Now the vote will be held according to a mixed system - proportional and winner-takes-all.

Polls a month before the elections show about 24% for the "Brothers of Italy", 12-13% for the League, about 7.5% for "Forza Italia" and between 1 and 3% for the fourth partner in the center-right coalition - Noi Moderati ("We the Moderates") of Maurizio Lupi. On the other side, the Democratic Party receives between 21 and 25 percent according to the various agencies, but its three coalition partners combine for no more than 6 percent. In fact, most political observers predict that the right-wing coalition will have a parliamentary majority and will finally be able to govern without the inevitable heavy political compromises of the last decade. And by law and agreement, the prime minister's post is for the leader of the main party in the coalition - that is, for Meloni.

A MAJORITY IN BOTH CHAMBERS AND A STABLE GOVERNMENT sounds like a dream long-gone to most Italians. Governmental stability has not been a hallmark of the Italian republic since its founding in 1946. Since then, the country has had 67 different governments (just for comparison, Germany has changed nine chancellors in the same period, plus one acting chancellor).

Of these governments, only two lasted more than three years, and no cabinet managed to last four. In fact, in the entire history of independent Italy since 1862 - as a kingdom and as a republic - only one government has exceeded the four-year limit. That of Benito Mussolini.

The latter fact further increases the fears of the left in Italy that the upcoming elections will give power to the spiritual successor of Il Duce. By the way, these concerns are not only in Italy. In nine different profiles of Giorgia Meloni, published in major international media such as Le Monde or Guardian, the definition "post-fascist" is invariably present.

At first glance, the biography of the leader of Fratelli d'Italia has enough moments supporting such a label. Her political biography begins with the Italian Social Movement (Movimento Sociale Italiano), created by Mussolini's surviving supporters after the war. She herself spoke favorably of certain policies of Il Duce. And in June, in the local elections in Ladispoli, the first act of the winning candidate of the center-right coalition was to rename a square after Giorgio Almirante, a leading figure in Mussolini's propaganda apparatus and later founder of the Italian Social Movement.

BUT STICKING LABELS based on isolated facts can be misleading. The first political formation that Meloni joined was indeed considered by many to be neo-fascist - but at the time Giorgia was only

Мелони, Салвини, Берлускони - това няма да е лесна коалиция
Meloni, Salvini, Berlusconi - this will not be an easy coalition

15 years old. A teenage girl's decisions are hardly the only thing by which to judge a grown woman's future actions, says Bloomberg Italian correspondent Chiara Albanese.

Meloni's approval of Mussolini was limited to certain policies - she publicly denounced the former dictator more than once for his authoritarian approach, racist anti-Jewish laws and bringing Italy into the war. "Mussolini did some good things, but that doesn't save him," she says.

Moreover, neither Meloni's economic nor geopolitical views have anything to do with post-fascism. Some observers habitually compare her to Marine Le Pen in France, but in fact the two are infinitely different. Le Pen is for more government intervention in the economy and strengthening social benefits; internationally, she faces a lot of criticism because of her close relationship with Vladimir Putin, and because of her Euroscepticism. The latter fully applies to Matteo Salvini, the leader of the Italian League, who once even posed in a shirt with Putin's face on it in the European Parliament and announced that he was exchanging "two Mattarellas for half a Putin" (Sergio Mattarella is the president of Italy; Salvini recently deleted the ill-fated post from his Twitter account, but not before it was widely circulated by his opponents).

MELONI, HOWEVER, DOES NOT WANT MORE STATE in the economy - on the contrary, she promises measures to support businesses and

investors, reducing the administrative burden and taxes, even introducing a flat tax rate. And she is by no means one of Putin's sympathizers: from the very beginning of the crisis in Ukraine, she categorically supports the position of the Ukrainians ("They showed us how a brave nation should fight for its freedom"). Meloni is pro-NATO and pro-America, and besides, there is no trace of Euroscepticism characteristic of the so-called extreme right. Meloni is firmly in favor of a united Europe - but as the current confederation, not as a tighter federation as advocates of deeper integration are pushing for. In 2019, she said that her party's role model is Hungarian Prime Minister Viktor Orbán, who "shows how to proudly stay on the European stage while standing up for the sovereignty and Christian identity of his nation, and also defending his country's borders from mass immigration and the real economy from speculative financing". In many interviews, the leader of the "Brothers of Italy" assures that she is inspired by English conservatism. But the truth is that Italy has never had a true conservative party - not even in the days of the long-defunct Christian Democrats.

MELONI'S VIEWS ARE MODERATE or even progressive in almost all areas. There are only two exceptions: immigration and family. Meloni is staunchly against illegal immigrants and is pushing for a maritime blockade to stop their flow from Libya - understandable given the fact that more

than 750,000 refugees have arrived in Italy via this route in recent years. And besides, she is firmly for traditional family and Christian values, and against "LGBT lobbies", as it calls them. "I'm Giorgia. I'm a woman. I'm a mother. I'm Italian. I'm Christian. You can't take that away from me," she said at a rally in 2019. Someone turned her words into a disco hit that has tens of millions of views on YouTube. Meloni now accepts gay marriage, but is strongly opposed to the adoption of children by gay couples ("every child has the right to a mother and a father"). She is not in favor of banning abortions, but wants more control over them.

HER OWN BIOGRAPHY IS NOT EXACTLY AN EXAMPLE of preserved Christian and family values. Giorgia was born in 1977 in Rome as the youngest child of parents from the south (a Sardinian and a Sicilian). Her father did not want a second child and her pregnant mother Anna was on her way to have an abortion when she suddenly stopped, had a coffee and reconsidered. When Giorgia was 11, the father, a tax consultant by profession, ran away with his lover to Spain. The mother took up all sorts of things, including writing erotic novels, to be able to raise her children. Giorgia was an excellent student at school, but she didn't have the money to study at the university, so she started working early - as a babysitter, a saleswoman, a waitress, and finally as a journalist. Her current partner is also a journalist, and they ►

► have a 5-year-old daughter. They're not married - I believe in marriage, but my partner doesn't, explains Meloni.

At 15, Giorgia began to actively engage in politics - she herself says that she was motivated by the murders of judges Falcone and Borsellino by the mafia in 1992. In 1998, only 21 years old, she was elected as a provincial councilor. In 2004, she headed the women's organization of the National Alliance, the successor of the Italian Social Movement. In 2006, she was elected as an MP, and two years later she became Minister of Youth in Silvio Berlusconi's government - to this day the youngest minister in Italian history.

IN 2012, DISSATISFIED WITH HER PARTY'S SUPPORT for Mario Monti's expert cabinet, she left it and founded the "Brothers of Italy". So far, nothing distinguished her from dozens of other ambitious Italian politicians who turned party swarming into a real art (since 1992, no less than 48 different party formations have participated in the composition of Italian governments). But then differences began to accumulate. In these ten years, Meloni's views underwent an evolution, but not a radical change. In a time of absurd compromises in the name of power, such as the coalition between the right-wing League and the left-wing populists of the "Five Stars", the "Brothers of Italy" managed to stay true to its principles. It even refused to enter the coalition behind Mario Draghi's government, where everyone else, including Salvini and Berlusconi, lined up (probably the fact that this government had to allocate the huge EU funds to deal with the effects of the pandemic played a role). Meloni was also the only leading politician in Italy, who spoke out against the green passports regime, which was the strictest in the entire EU and practically did not allow people without a vaccine to even go to work ("It seems surreal to me that the state can say whether or not you can work to support your children," she told The Spectator's Nicholas Farrell).

AS A RESULT OF ALL THIS, today Giorgia Meloni is seen as a principled and honest politician - which also explains her huge jump in polls. Some attribute the rise of the "Brothers of Italy" only to the outflow of the Salvini League, but this is not entirely accurate. In fact, Meloni's popularity took off back in 2019, when the League was at the height of its support. Behind the "Brothers of Italy" today are both right-wing and former voters of the far-left Beppe Grillo and his "Five Stars". Based on sociological research and the changed electoral system, it seems that the center-right coalition will take 55-58% of the seats in the next parliament. And while Salvini and Berlusconi are quite difficult partners, Giorgia Meloni could end up leading the first stable and long-lived Italian government in many years. Unless, as Nicholas Farrell points out, "international commentators, thinkers and politicians declare war on Italy". ■

Бенито Мусолини - най-дълго управляващият италиански премиер
Benito Mussolini - the longest ruling Italian Prime Minister

THE MAGNIFICENT SEVEN

The longest reigning prime ministers in the history of the Italian Republic

Silvio Berlusconi - 9 years and 53 days

Originally a construction and then media tycoon, Silvio Berlusconi stepped onto the political scene in the 1990s to fill the vacuum left by the scandalous collapse of the Socialists and Christian Democrats, Italy's two leading parties after the war. Berlusconi headed a total of four cabinets between 1994 and 2011, the most stable of which lasted 3 years and 10 months. Silvio's last government fell mainly because of scandalous revelations about his personal life.

Giulio Andreotti - 7 years and 122 days

The long-time leader of the Christian Democratic Party and prime minister in as many as seven governments, although none was particularly long-lived. Andreotti played a key role in the kidnapping of his former boss, Aldo Moro, refusing to negotiate with the terrorists, and Moro was eventually killed. He was later tried several times for ties to the mafia, and a court in Perugia sentenced him to 24 years in prison for ordering the murder of journalist Mino Pecorelli in 1979. The Su-

preme Court overturned the sentence, and Andreotti noted that "apart from the Punic Wars, for which I'm too young, I'm blamed for everything else in Italy".

Alcide de Gasperi - 7 years and 35 days

The founder of the Christian Democratic Party, Prime Minister in the last days of the Kingdom of Italy and then in seven successive cabinets during the Republic. One of the founders of the European Union, along with Robert Schumann and Konrad Adenauer. Giulio Andreotti was his protégé.

Aldo Moro - 6 years and 88 days

Leader of the Christian Democrats and president of five cabinets in the 1960s and 1970s, Moro will go down in history as the great reformer of Italian politics and as a patient mediator. In 1978, he was kidnapped by the terrorist group "Red Brigades" and after 55 days of captivity, during which the government of his fellow party Andreotti categorically refused to negotiate with the terrorists, he was killed by them.

Amintore Fanfani - 4 years and 199 days

A longtime leader of the left wing of the Christian Democrats, Fanfani headed six different cabinets over four decades, between 1954 and 1987. Main opponent - and at the same time close friend - of Aldo Moro.

Romano Prodi - 4 years and 148 days

A professor of economics at the University of Bologna, Prodi came to power as a minister under Andreotti in the 1970s. After that, he was prime minister twice between 1996 and 2008, and served one term as president of the European Commission (1999-2004).

Bettino Craxi - 3 years and 257 days

Long-time leader of the Italian Socialist Party and its first member to become prime minister in 1983. He was one of the main accused of corruption in the infamous Mani Pulite operation in the 1990s and fled to Tunisia to avoid being sentenced to 27 years in prison. He died in exile. During his lifetime, he was very close to Berlusconi and even served as best man at his wedding.

Опознай Малдивите с Visa и Централна Кооперативна Банка

Дигитализирай своята Visa карта от ЦКБ,
плащай с нея и може да спечелиш:

- почивка на Малдивите
- iPhone 13
- смарт часовник

Периодът на кампанията е от 01.08 до 30.09.2022. В нея могат да участват всички физически лица, навършили 18 години, притежатели на валидна дебитна или кредитна карта Visa, издадена от Банка ЦКБ България преди началото на кампанията. Повече информация може да откриете на [csbank.bg](https://www.csbank.bg).

УРОКЪТ НА УОТЪРГЕЙТ

Точно 50 години след най-големия си триумф журналистиката вече не разполага с нито един от инструментите, с които го постигна

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография ISTOCK

Точно преди половин век “царят на скандалите” роди най-големия – и най-обсъждания – успех в журналистиката.

На 17.6.1972 петима души влизат тайно в централата на Демократическата партия в комплекса Уотъргейт, където са поставени подслушвателни устройства. Бившият агент на ФБР Алфред Болдуин, нает от властта да ги пази от случайна полицейска проверка, се заглежда в телевизионния филм “Атаката на куклените хора” и пропуска игрането на патрула.

ТОВА Е ДОСТАТЪЧНО, ЗА ДА ИЗБУХНЕ най-големият скандал в американската политическа история. Всеки следващ ще се нарича “гейт”. Резултатът: оставката на републиканския президент Ричард Никсън две години по-късно. Уотъргейт бе неговото Ватерлоо. Решаващо участие във всичко това взе журналистиката. Репортерите на The Washington Post Боб Удуърд и Карл Бърнстийн разследваха скандала, откриха източник в службите, известен като “Дълбокото гър-

ло” – и принудиха действащ президент да си ходи. Удуърд и Бърнстийн станаха такива герои, че техните роли изиграха Робърт Редфорд и Дъстин Хофман.

Първите им публикации в The Washington Post излязоха на 1 август 1972. 50 години по-късно журналистиката все още си задава въпроси по този скандал. Задавам си ги и аз. Най-важният от тях е “Какво се промени?”

СЪС СИГУРНОСТ ДНЕС ЛИПСВА ЕДИН ОТ ГЕРОИТЕ: храбрият медиен собственик.

Увлечени в славословенето на звездите-репортери, забравяме онзи, който гарантира разкритията. А той е “тя” – издателката на The Washington Post Катарин Греъм, известна като “Екатерина Велика”.

Срещу нея е насочена една от най-известните заплахи в медийната история. Главният прокурор на Никсън, Джон Мичъл, казва на Бърнстийн: “Цицата на Кейти Греъм ще бъде стисната в голяма дебела преса за пране, ако това се публикува”. Вестникът обаче го пуска, заедно с цитата на Мичъл. Само че без цицата.

Тази невероятна жена заслужава отделно внимание. Баща ѝ, милионерът Юджиън Майер, завещал вестника не на дъщеря си, а на зетя Филип Греъм, красавец-южняк, но склонен към пиянство, депресия и лудост. И когато се гърмва в семейния дом със собствената си пушка, Катарин остава с четири деца и The Washington Post. Никога не се омъжва повторно. Но прави история със смелостта си. Без да попита “Какво ще стане с бизнеса ми? Кои ще гледа децата ми?”

ИМА И ОЩЕ ЕДНА РАЗЛИКА. 70-те години на XX век са тържеството на пресата. Бизнес-моделът на големия всекидневник, който се храни от тираж и реклами, крепи на плещите си цялата журналистика. Той позволява да наемеш толкова хора, колкото са ти нужни за голяма и силна редакция; да отделиш професионалисти за ключови разследвания; да ангажираш ресурс за внимателна проверка на фактите. Разказвали са ми, че редакторските бележки по текстовете далеч надхвърляли самите текстове, а всеки факт се уточнявал щателно и многократно.

Радиото и после телевизията може и да имат по-голяма аудитория. Вестникът обаче осигурява максимален достъп до истината – с всичките ѝ подробности, нюанси и плурализъм на мненията.

В ДНЕСНО ВРЕМЕ ТОЗИ БИЗНЕС-МОДЕЛ е мъртъв. Един-единствен от сериозните американски всекидневници надхвърля половин милион тираж. Само преди трийсетина години в малка България имаше няколко такива. Славният The Washington Post, спасен от Джеф Безос, печата 159 000 броя! Преди двайсет години в малка България това щеше да е провал. Убиецът на стария бизнес-модел се нарича интернет. Нов още не е създаден.

Потребителят не е научен да плаща за новини в Мрежата. Редакциите нямат ресурса да оживеят, камо ли да достигнат своите колеги от 70-те и 80-те. Оцеляват единствено телевизията, но с големи компромиси. Бъдещето е неясно, цялата професия сънува кошмари. Журналистиката няма нито ресурса, нито самочувствието да направи

нов Уотъргейт. Може би затова постепенно го забравя.

НО НЕ Е ЛИ ТЪКМО ТАМ ПРОБЛЕМЪТ, в самочувствието и в самия Уотъргейт? Има един ключов, макар и неудобен въпрос за нас, журналистите. Задават си го още съвременниците на скандала. Справедливо ли е, пита Уилям Сафайър, "елитарната, неизбрана от никого преса да сваля демократично избрана власт?" Не стана ли това заради ляво – либералните медийни пристрастия? Защо простиха десетките авантюри на Кенеди и незаконната дъщеря на Митеран, а се нахвърлиха върху Никсън, един успешен президент, когото пресата просто мразеше? Нима той не спечели на два пъти сърцата на средните американци, въпреки журналистите? Не изигра ли той успешния гамбит с Китай? Защо забравиха, че и други президент са подслушвали? Срещу обвиненията за "имперско президентство" консерваторите въведоха израза "имперска преса". Познаваме тези аргументи. Те не оправдават лъжите и мръсните номера на Ник-

сън, както и на всеки друг. Доналд Тръмп също ги използваше – и също криеше за тях смес от справедливи въпроси и лъжи. И той, като Никсън, спечели през 2016 през главата на основните медии. Нещо повече, победи в открит битка срещу тях.

Но всичко това не означава да забравим съмнението. Призванието на медиите е да търсят истината, а това означава да чуят и аргументите срещу самите себе си. Да водят разговор за собствените си грешки, за да не изпадат в имперския грях.

ЗА ЖАЛОСТ СМЯТАМ, ЧЕ ЖУРНАЛИСТИКАТА няма добър план за измъкване от капана на непогрешимостта и излишното самочувствие. Тогава защото бе твърде силна; днес – защото е твърде слаба. Може би затова трябва да си спомним Уотъргейт. Един от неговите уроци е, че малките грешки водят до големи провали.

И че накрая остава човекът със своята съвест: сами, голи, заплашени, потиснати - но тъкмо в този смисъл, свободни. ■

THE LESSON OF WATERGATE

Exactly 50 years after its biggest triumph, journalism no longer has any of the tools it used to achieve it

By BOYKO VASILEV / Photography ISTOCK

Exactly half a century ago, the "king of scandals" gave birth to the greatest and most discussed success in journalism.

On June 17, 1972, five people secretly entered the headquarters of the Democratic Party in the Watergate complex, where listening devices were installed. Ex-FBI agent Alfred Baldwin, hired by the authorities to protect them from a random police check, watches the TV movie *Attack of the Puppets* and misses the arrival of the patrol.

THIS IS ENOUGH FOR THE EXPLOSION of the biggest scandal in the American political history. Each following will be called 'gate'. The result: the resignation of Republican President Richard Nixon two years later. Watergate was his Waterloo.

Journalism played a decisive role in all this. The Washington Post reporters Bob Woodward and Carl Bernstein investigated the scandal found an insider source known as "Deep Throat" - and forced incumbent president to go. Woodward and Bernstein became such heroes that their roles were played by Robert Redford and Dustin Hoffman. Their first articles in The Washington Post ap-

peared on August 1, 1972. 50 years later the journalism is still asking questions about that scandal. I also ask myself. And the most important question is 'What has changed?'.

TODAY ONE OF THE CHARACTERS IS MISSING FOR SURE: the brave media owner. Caught up in glorifying the star-reporters, we forget the one who guarantees the revelations. And he is "she" - the publisher of The Washington Post Katharine Graham, known as "Katherine the Great".

One of the most famous threats in media history is directed against her. Nixon's attorney general, John Mitchell, told Bernstein, "Katie Graham's tit will be squeezed in a big fat laundry press if this gets published." However, the paper ran it, along with Mitchell's quote. Only without the tit.

That incredible woman deserves special attention. Her father, the millionaire Eugene Mayer, bequeathed the newspaper not to his daughter but to his son-in-law Philip Graham, a handsome Southerner but prone to drunkenness, depression and madness. And when he shoots himself in the family home with his own shotgun, Katharine is left with four children and The Washington Post. She never gets married

again. But she makes history with her courage. Without asking "What will happen to my business? Who will raise my children?".

THERE IS ONE MORE DIFFERENCE. The 70ties of 20th century are the press' celebration. The business-model of the big daily newspaper, which feeds on circulation and advertisements, rests the whole journalism on its shoulders. It allows you to hire as many people as you need for a large and strong editorial; to assign professionals to key investigations; to engage resources for diligent fact check. Radio and later television might have larger audience. The newspaper however provides maximum access to the truth - with all its details, nuances and plurality of opinions.

NOWADAYS THIS BUSINESS MODEL is dead. Only one of the serious American daily newspapers exceeds half a million print out. Just thirty years ago, there were several such in the small Bulgaria. The famous The Washington Post, saved by Jeff Bezos, prints 159,000 copies! Twenty years ago, in the small Bulgaria, this would have been a failure. The killer of the old business model is called the Internet. New has not been created yet.

The consumer is not taught to pay for news on the Web. Newsrooms don't have the resources to revive, let alone catch up to their counterparts from the 70s and 80s. Only television manages to survive, but with major compromises. The future is unclear, the whole profession is having nightmares. Journalism has neither the resources nor the confidence to do another Watergate. Maybe that's why I'm gradually forgetting it.

BUT ISN'T THAT WHERE THE PROBLEM LIES, in self-esteem and in Watergate itself? There is one key, if uncomfortable, question for us journalists. Contemporaries of the scandal are still asking themselves. Is it fair, asks William Safire, "for an elitist, unelected press to overthrow a democratically elected government?" Didn't this happen because of the left-liberal media bias? Why did they forgive Kennedy's dozens of affairs and Mitterrand's illegitimate daughter, but pounce on Nixon, a successful president whom the press simply hated? Didn't he win the hearts of average Americans twice over, despite the journalists? Weren't he the one who won twice the average Americans' hearts, despite the journalists? Didn't he play the successful gambit with Chi-

Боб Угъург / Bob Woodward

Карл Бърнстийн / Carl Bernstein

na? Why did they forget that other presidents have been wiretapped? Against accusations of an "imperial presidency," the conservatives introduced the term "imperial press". We know these arguments. They don't justify Nixon's lies and dirty tricks, nor anyone else's. Donald Trump used them, too – and he also hid behind them a mixture of fair questions and lies. And he, like Nixon, won in 2016 over the head of the mainstream media. What's more, win open battle against them. But all this doesn't mean to forget about the suspicion. The media's calling is to seek the truth, and that means hearing the arguments against yourself. To have a conversation about their own mistakes, so as not to fall into the imperial sins.

UNFORTUNATELY, I DON'T THINK THAT JOURNALISM has a good plan for getting out of the trap of infallibility and overconfidence. Then because it was too strong; today - because it is too weak. Maybe that's why we should remember Watergate. One of its lessons is that small mistakes lead to big failures. And that in the end remains the man with his conscience: alone, naked, threatened, oppressed - but precisely in this sense, free. ■

33 години АПИС
СИЛАТА НА ИНФОРМАЦИЯТА

Препоръчано от АПИС

„ЛИЦАТА НА ВЛАСТТА“

Информационен продукт за политическите и публичните личности у нас

Най-новата иновативна софтуерна разработка в портфолиото на АПИС - „Лицата на властта“ няма аналог на българския информационен пазар. Системата съдържа данни за:

- **видните политически личности в Република България** – по смисъла на чл. 36, ал. 2 от Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП);
- **лицата, заемащи висши публични длъжности** – по смисъла на чл. 6, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество (ЗПКОНПИ);
- **„свързаните лица“** – лицата, свързани с горните две категории лица, като информацията за свързаността се извлича от декларациите по чл. 35, ал. 1 от ЗПКОНПИ и от данните в Търговски регистър за действителните собственици.

Информацията в продукта е организирана по категории на длъжностите, съгласно ЗМИП и ЗПКОНПИ, институциите и заеманата длъжност с цел да се провери участието на дадено лице в обхвата на единия или на двата закона. Системата предоставя функционалност за търсене по имена на лицата или техни идентификационни данни: ЕГН за физическите или ЕИК/БУЛСТАТ за юридическите лица. Данните са базирани на официалните публични източници като ежегодните декларации на лицата, заемащи висши публични длъжности; укази, решения и други актове относно назначаване и/или освобождаване от длъжност, публикувани в „Държавен вестник“; Търговски регистър и Регистър БУЛСТАТ; сайтове на държавни институции относно биографичните данни за лицата.

Резултатът от направената информационна справка за физическо лице се представя чрез **досие на лицето** – биографични данни, заемани длъжности и имуществено състояние, съгласно декларациите по ЗПКОНПИ от 2017 г. насам, вписани промени в „Държавен вестник“ за същия период.

Резултатът от информационната справка за юридическо лице по ЕИК на търговско дружество се представя чрез **досие на фирмата**, което съдържа **участието на видни политически или публични личности в собствеността и/или управлението на дружеството** чрез автоматизирано търсене в информационната система „АПИС Регистър“.

Участието на **свързани лица** с видни политически или публични личности в собствеността и/или управлението на дадено търговско дружество се установява въз основа на данни от декларациите по ЗПКОНПИ и Търговския регистър.

АПИС разработи специална функционалност - API „Лицата на властта“, за интегриране на данните от продукта „Лицата на властта“ чрез приложно-програмен интерфейс (API – Application Programming Interface) със съществуващите вътрешни системи на потребителите.

„Лицата на властта“ е модул от базовата информационна система „АПИС Регистър“ и съвместното им ползване разширява възможността за събиране на изчерпателна информация за лицата чрез тяхното фирмено досие, свързаните лица и др.

Повече информация за продуктите на АПИС можете да видите на: www.apis.bg, както и да ни пишете на: office@apis.bg

Сертификат по ISO 9001 – 2015

София 1000, ул. „Граф Игнатиев“ 7 А
тел.: +359 2 923 98 00, 0700 44 944
"Апис Европа" АД, e-mail: office@apis.bg

ВРАГ ПРЕД ПОРТАТА

New York Times надживя много неща - от аферата "Тамани Хол" до преследванията на Никсън. Но дали ще надживее инвеститорите-активисти?

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ISTOCK

Всички новини, които са подходящи за отпечатване" (All The News That's Fit To Print) е девизът, неизменно отпечатван на заглавната страница на New York Times от септември 1896 година насам. До голяма степен това е и основният принцип, който отделя сериозната журналистика от жълтата. Навремето издателят на Times Адолф Окс измислил девиза с тъкмо тази цел: да разграничи рязко своя вестник от изданията на Джоузеф Пулицър (роген в Унгария като Йосиф Пулицер) и Уилям Рандолф Хърст, които в безмилостната конкуренция помежду си публикували все по-сензационни и все по-неточни информации. Times трябвало да е техният антипод: вестник, който отпечатва само онова, което е значимо и интересно за обществото, без да се рови в личния живот на хората само в името на любопитството.

В ПО-ГОЛЯМАТА ЧАСТ ОТ ПОСЛЕДВАЛИТЕ 120 години New York Times бе именно това: най-уважаваният и бъдещ доверие вестник в Съединените щати, разобличител на десетки порочни схеми във властта, победител в поне две знакови дела за свободата на словото във Върховния съд, и носител на рекордни

те 132 награди "Пулицър" (има нещо дълбоко символично във факта, че най-престижната награда за сериозна журналистика в света е наречена на един от бащите на жълтия печат). Times пропусна "Уотъргейт" - находка на големия конкурент Washington Post, но има в историята си десетки други големи удари, като се започне от скандалите с "Тамани Хол" от XIX век и се приключи с прословутите Pentagon Papers, променили коренно мнението на американците за войната във Виетнам.

В ПО-НОВО ВРЕМЕ Times отново се превърна в образец за подражание като един от първите вестници, успели да се справят финансово с предизвикателствата на интернет ерата. Само за десетилетие реалният му тираж се стопи от над 1.2 милиона до едва половин милион, но за сметка на това вестникът увеличи онлайн абонатите си до над 9.2 милиона, от които 6.1 милиона за основното издание (защото междувременно New York Times се разшири в области като игри, спорт, готварски рецепти и така нататък). Амбицията е абонатите да достигнат 15 милиона в следващите пет години. Компанията, която издава вестника, вече няма никакви

дългове и разполага с близо половин милиард долара кеш. Още през 2013 The New York Times обяви, че за пръв път от почти половин век приходите му от абонати са надвишили приходите от реклама - а тъкмо прекомерната зависимост от рекламата, водеща корените си от изданията на Пулицър и Хърст, бе сочена като най-голямото препятствие пред обективната, принципна журналистика.

НО ТОЗИ УСПЕХ НАВЛЕЧЕ НА NEW YORK TIMES нов тип проблеми: направи го привлекателен за финансовите акули. През това лято хедж фондът ValueAct Capital пругоби 7% от капитала на The New York Times Company и веднага започна да притиска мениджмънта ѝ да увеличи приходите, като въведе по-високи цени за пакетни абонаменти.

Идеята е онези 6.1 милиона души, които са абонирани само за вестника, да бъдат подтикнати да си купуват по-скъп пакетен абонамент, включващ сайтовете за игри, за готварски рецепти и спортния сайт The Athletic, който компанията придоби за 550 млн. долара наскоро. По данни на FT, в момента Times печели средно по 8.8 долара месечно от абонат. Целта е тази сума на практика да се удвои.

Само по себе си, това не е нещо лошо. Но високите печалби никога не са били характерна черта на качествената, принципна журналистика. Увеличаването на печалбите винаги е за сметка на принципите. А също и обратното, както самата история на New York Times показва. Навремето вестникът загуби над две трети от приходите си, когато подкрепи демократа Гроувър Кливлънд за президент при преобладаващо републиканските си читатели. При разкриването на аферите около "Тамани Хол" нейният лидер Уилям Туид предложи на вестника колосалните за онази епоха 5 милиона долара, за да не публикува историята - но вестникът отказа.

ПОКРАЙ ПУБЛИКУВАНЕТО НА СЕКРЕТНИТЕ PENTAGON PAPERS издателите бяха под сериозната заплаха да отидат в затвора ("Трябва да ги подпалят за такова нещо", казал разяреният президент Никсън на Хенри Кисинджър), но и тогава не се поколебаха, докараха делото до Върховния съд и го спечелиха. Това са все решения, взети от хора, които са повече журналисти, отколкото бизнесмени. Фамилията Окс-Сулзбъргър, която държи контролния пакет върху New York Times още от края на XIX век, се състои именно от журналисти. Повечето ѝ представители са извървявали целия път от обикновени репортери (в други издания), преди да поемат семейния бизнес. Но дали този модел е в състояние да се справи и с вътрешните заплахи, както е устоявал на външните, и да озапти инвеститорите активисти? Само времето ще покаже. ■

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“: **ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г.** КЪМ 30.06.2022 Г. – С 401 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 1,7 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).

ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г., ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД, ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ НА ОСИГУРЕНИ В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ЛИЦА.

*Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.

1113 София, бул. Цариградско шосе 87
Клиентски център - тел.: 0700 11 322, e-mail: office@ccb-sila.com
www.ccb-sila.com

ENEMY AT THE GATE

The New York Times has survived many things, from the Tammany Hall affair to the Nixon prosecutions. But will it outlast activist investors?

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ISTOCK

All The News That's Fit To Print" is the motto on the front page of the New York Times since September 1896. To a large extent, this is also the main principle that separates serious journalism from yellow press. At the time, Times publisher Adolph Ochs coined a slogan with just this purpose: to sharply distinguish his paper from the publications of Joseph Pulitzer (born in Hungary as Pulitzer Jozsef) and William Randolph Hearst, who in relentless competition with each other published increasingly sensational - and increasingly inaccurate - information. The Times was supposed to be their antithesis: a newspaper that printed only what was significant and interesting to the public, without prying into people's private lives just for the sake of curiosity.

FOR MOST OF THE NEXT 120 YEARS, the New York Times was just that: the most respected and trusted newspaper in the United States, an exposé of dozens of vicious schemes in power, the winner of at least two landmark free speech cases at the Supreme Court, and winner of a record 132 Pulitzer Prizes (there is something deeply symbolic in the fact that the most prestigious prize for serious journalism in the world is named after one of the fathers of the yellow press). The Times missed out on Watergate, exposed by its big competitor, the Washington Post, but it has dozens of other big hits in its history, starting with the Tammany Hall scandals of the 19th century and ending with the infamous Pentagon Papers, which fundamentally changed the way Americans thought about the war in Vietnam.

MORE RECENTLY, THE TIMES HAS ONCE AGAIN become a role model as one of the first newspapers to rise financially to the challenges of the Internet age. In just a decade, its actual circulation melted from over 1.2 million to barely half a million, but in return the newspaper grew its online subscribers to over 9.2 million, 6.1 million of them for the main edition (because meanwhile the New York Times expanded into areas like games, sports, cooking recipes and so on). The ambition is to reach 15 million subscribers in the next five years. The company that publishes the paper is now debt-free and has nearly half a billion dollars in cash. Back in 2013, The New York Times announced that, for the first time in nearly half a century, its subscriber revenue had surpassed advertising revenue—and it was the overreliance on advertising, starting back with Pulitzer and Hearst publications, that was cited as the biggest an obstacle to objective, principled journalism.

BUT THAT SUCCESS BROUGHT THE NEW YORK TIMES a new kind of problem: It made it attractive to financial sharks. That summer, hedge fund ValueAct Capital acquired 7 percent of The New York Times Company and immediately began pressuring its management to increase revenue by introducing higher prices for bundled subscriptions.

The idea is to nudge those 6.1 million people who subscribe to the newspaper alone to buy a more expensive bundle that includes games, cooking and the sports site The Athletic, which the company recently acquired for \$550 million. According to the FT, the

Times currently earns an average of \$8.8 per month per subscriber. The aim is to practically double this amount.

In itself, this is not a bad thing. But high profits have never been the hallmark of quality, principled journalism. Increasing profits always comes at the expense of principles. And vice versa, too, as the New York Times story itself shows. The paper once lost more than two-thirds of its revenue when it endorsed Democrat Grover Cleveland for president with its overwhelmingly Republican readership. When the Tammany Hall affair was revealed, its leader, William Tweed, offered the paper a then-colossal \$5 million not to publish the story - but the paper refused.

AFTER THE PUBLICATION OF THE CLASSIFIED Pentagon Papers, the publishers were under serious threat of going to jail ("People have gotta be put to the torch for this sort of thing," an enraged President Nixon told Henry Kissinger), but even then they did not hesitate, took the case to the Supreme Court - and won. These were all decisions made by people who are more journalists than businessmen. The Ochs-Sulzberger family, which has held a controlling stake in the New York Times since the end of the 19th century, consists precisely of journalists. Most of its representatives have come all the way from ordinary reporters (in other publications) before taking over the family business. But is this model able to deal with internal threats as well as it has withstood external ones, and resist activist investors? Only time will tell. ■

ОСИГУРИ СИ БЕЗОБЛАЧНО ВРЕМЕ У ДОМА

ЛЯТНА ПРОМОЦИЯ НА ИМУЩЕСТВЕНА ЗАСТРАХОВКА
С ОТСТЪПКА ОТ 45%

Винаги с вас!

Застраховка „Защитен дом“ от ЗАД „Армеец“ осигурява пълно застрахователно покритие на движимо и недвижимо имущество срещу:

- Пожар, мълния, експлозия
- Природни бедствия
- Земетресение
- Аварии от ВиК
- Късо съединение и токов удар
- Кражба и грабеж, злоумишлени действия на трети лица (вандализъм)
- Други рискове, в зависимост от конкретните нужди на застрахования.

Застраховка „Защитен дом“ е на промоционална лятна цена с 45 % допълнителна отстъпка от 1 юни до 30 септември 2022 г. За повече информация посетете интернет страницата на дружеството www.armeec.bg или се обадете на националния ни номер 0700 1 3939, facebook.com/zad.armeec

ТРИТЕ ХИЛЯДИ ПАНТОФКИ НА ПЕПЕЛЯШКА

След революция, убийства, изгнание и безчет съдебни процеси, фамилията Маркос отново е на власт във Филипините

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотогарафия АРХИВ

Най-добрият аргумент срещу демокрацията е петминутен разговор с обикновения избирател, казваше някога Уинстън Чърчил. Факт е, че понякога реакциите на електората заобикалят обичайната логика. Каква съдба, гопуснете, би очаквала една политическа династия, обвинявана в деспотизъм и убийства на опоненти, свалена с всенародна революция, пратена в изгнание, заграбила над 10 милиарда долара от богатството на страната си и дори удостоена с официалния рекорд на "Гинес" за най-крадливо управление? Преследване? Съдебни процеси и присъди? Забравя? Не, за прочутата филипинска фамилия Маркос развързката засега е друга: 36 години след като Фердинанд Маркос-старши бе принуден да бяга от Филипините, пренасяйки в кашони семейните богатства, неговият син, Фердинанд Маркос младши, по прякор Бон-Бон, бе избран за президент на страната с най-силния изборен резултат в новата история.

РАНО ИЛИ КЪСНО ВСЯКО ПОЛИТИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ се сдобива със своите символи. Някои са привлекателни, други - отблъскващи, но едва ли има други толкова странни като тези на Фердинанд Маркос. Целият живот на покойния филипински пре-

зидент премина под знака на прословутите 3000 чифта дамски обувки, които притежаваше съпругата му. Тези обувки превърнаха Имелда Маркос от жена на поредния второстепенен азиатски диктатор в световна знаменитост, една от 100-те водещи светски личности на XX век според Variety и вдъхновител на три мюзикъла. Нещастният филипински президент нямаше как да не остане в сянката на забележителната си съпруга. Единственото късче слава, което му се падна, бе второто място в класацията на "Трансперънси интернешънъл" за най-корумпиран политик на миналия век. Изпревари го само индонезийският му събрат Сухарто.

През 1975, в навечерието на мача за световната титла между Мохамед Али и Джо Фрейзър в Манила (Thrilla in Manila), Маркос поканил и двамата на вечеря в двореца "Малаканянг". Али изучавал мълчаливо президентската двойка в продължение на две минути, след като потупал Маркос и му казал: "Като гледам каква жена сте си избрал, явно не сте чак толкова глупав". Сътрудниците на президента останали като гръмнати и дори Фрейзър си глътнал езика. Диктаторът обаче изобщо не се смутил, ухилил се и отвърнал: "Като гледам вашата, и вие не сте много изостанал".

Тази анекдотична история донякъде илюстрира огромната роля, която бившата "Мис Манила" Имелда Маркос играеше във филипинската политика. Мнозина виждаха в нейно лице не само най-верния сътрудник на президента, но и истинския източник на огромните му амбиции.

Макар че, ако се съди по биографията му, на самия Маркос никога не са му липсвали амбиции. Първият му контакт с политиката дошъл още в студентските години, през 1937, при това никак не бил повърхностен: властите официално обвинили младия Фердинанд за убийството на депутата Хулио Налундасан, политически противник на баща му Мариано Маркос. През ноември 1939 магистратите признали Маркос-младши за виновен, но при обжалването Върховният съд го реабилитирал напълно.

ПОСЛЕ ДОШЛА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА, в която Фердинанд Маркос участвал като лейтенант от пехотата. Пленен от японците, бъдещият президент по чудо оцелял по време на зловещия Поход на смъртта през остров Лусон и накрая успял да избяга. Наградили го с няколко отличия за храброст - факт, който по-късно биографите му преувеличиха във фантасматична степен.

Имелда Маркос с американския президент Линдън Джонсън
Imelda Marcos with US President Lyndon Johnson

Но с най-силното си политическо оръжие Маркос се сдоби през 1954, когато се ожени за току-що избраната "Мис Манила" Имелда Ромуалдес. Героят от войната и неговата прекрасна съпруга нямаше как да не спечелят сърцата на филипинците. Започнал от прост сътрудник на президента Мануел Росас в началото на 50-те, десет години по-късно Фердинанд вече бе председател на Горната камара на парламента и политически авторитет номер 1 в Манила. Затова и смазващата му победа на президентските избори през 1966 над дотогавашния гържавен глава Диосдадо Масапал не бе изненада за никого. Изненадващи бяха само ходовете му след това.

След войната нито един филипински президент не бе успял да спечели втори мандат, безсилен срещу всеобщата бедност и политическата нестабилност в страната. Маркос обаче се оказа замесен от различно тесто. Той имаше конкретни планове за съживяване на икономиката и веднага се зае да ги реализира. Първата му работа бе да въведе система за подпомагане на селските стопани - финансово, материално и чрез гържавно гарантиране на цените на продукцията им. В резултат гладуващата доскоро страна не само започна да задоволява собствените си нужди, но и

След войната нито един филипински президент не бе успял да спечели втори мандат, безсилен срещу всеобщата бедност и политическата нестабилност в страната. Маркос обаче се оказа замесен от различно тесто

се превърна в сериозен износител на ориз. Добил самоувереност, президентът обяви амбициозна програма за индустриализация и конфискува големите предприятия, собственост на филипинските олигарси, за да ги раздаде на по-гребни, но доверени бизнесмени.

ТОЗИ МОДЕЛ СЕ ПРОЧУ КАТО "ДРУГАРСКИ КАПИТАЛИЗЪМ": ръководените от "другари" компании всъщност бяха нещо като спестовни касички на президента, чрез които той натрупа голяма част от 10-те милиарда долара лично състояние. Но въпреки тези пълноводни финансови реки, отклонявани към джобовете на Маркос, икономиката бележеше солиден ръст. За няколко години чуждестранните инвестиции се утроиха; брутният вътрешен продукт нарасна от 55 млрд. песос през 1972 до 193 милиарда през 1980.

Разбира се, немалка роля за това благополучие изигра и политическата "стабилизация", постигната от Маркос. Въоръженият конфликт между мюсюлмани и християни на Минданао, отнел над 3000 живота, и серията от бомбени атентати, извършени от комунистите в Манила, му дадоха идеалния инструмент да утвърди властта си. През септември 1972 Маркос обяви ►

► Военно положение; година по-късно в референдума, който трябваше да утвърди почти неограничението му правомощия, президентът получи 91 на сто подкрепа (донякъде обяснимо с факта, че за пропусналите да гласуват се предвиждаше затвор до шест месеца). Буквално за месеци всички лидери на Комунистическата партия се озоваха в затвора. Скоро ги последваха и водачите на демократичната опозиция, начело с генералния секретар на Либералната партия Бениньо Акино. "Вярвам, че успях благополучно да изведа страната от периода на анархия, обществено обкръване, терор и отчаяние", заяви Маркос в едно интервю за Time през 1976. По онова време Западът го величаеше като изтъкнат борец срещу комунистическата заплаха; Линдън Джонсън, Ричард Никсън и Роналд Рейгън му бяха лични приятели. През 1978 в проведените парламентарни избори движението "Ново общество", оглавявано от Имелда Маркос, спечели 151 от общо 161 места в парламента. През 1981 военното положение окончателно бе отменено като подготовка за посещението на папа Йоан Павел II.

Фердинанд Маркос старши
Ferdinand Marcos Sr.

МЕЖДУВРЕМЕННО НА ЛИШЕНИТЕ ОТ ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ филипинци им оставаше само да се забавляват със сапунения сериал около президентската дъщеря Ими, която се омъжи против волята на родителите си за Томас Маноток. Бившият спортист вече имаше един брак, който според филипинските закони не подлежи на разтрогване. Затова двамата се венчаха тайно, а седмица по-късно Маноток бе отвлечен от един ресторант в Манила. Злите езици твърдяха, че покушението било по лична заповед на разярената тъща. Чак месеци по-късно липсващият младоженец се намери. На любопитните журналисти той разправи покъртителна история - как бил отвлечен от комунистически бунтовници и държан в плен в планината Сиера Мадре, за да го спасят накрая тайните служби. Малцина му повярваха.

Като всички външно неувязими неща обаче и властта на Фердинанд Маркос започна да се разклаща отвътре - главно под удара на собственото му влошено здраве. Едва десетилетие по-късно се разбра, че в началото на 80-те президентът на два пъти е бил на смъртно легло. Информацията за двете му бъбречни трансплантации (с донори един войник от охраната му и синът на личния му масажист) бе дълбоко засекретена, но постепенно слуховете за физическата му напълноценност започнаха да се разнасят. Неуспешната първа операция съвпадна по време със завръщането на опозиционния лидер Бениньо Акино от из-

Кореспондентът на Reuters, който го съпровождаше в самолета, разказваше, че още преди кацането Акино си облякъл бронезилетка. Но това не го спаси - въпреки уж засилената охрана Бениньо бе убит минути след стъпването на родна земя

знание. Кореспондентът на Reuters, който го съпровождаше в самолета от Хонконг, разказваше, че още преди кацането Акино си облякъл бронезилетка. Но това не го спаси - въпреки уж засилената охрана Бениньо бе убит минути след стъпването на родна земя.

ТОВА ПОКУШЕНИЕ, ИЗВЪРШЕНО НАЙ-ВЕРОЯТНО БЕЗ ЗНАНИЕТО на тежко болния президент, всъщност се оказа капката, от която чашата преля. По свидетелства на очевидци за убийството бе обвинен генерал Фабиан Вер, шеф на генералния щаб и братовчед на самия Маркос. Съдът отхвърли свидетелските показания като недостоверни и го оневини, но това само засили всеобщото негодовство. Дори и Вашингтон, най-верният съюзник на филипинския президент, сне опеката от него. Бившият сенатор Пол Лаксалт призна, че бил натоварен лично да извести за това Маркос и да го посъветва да свика предсрочни избори. Явно "съветът" е бил доста убедителен, защото вотът се състоя през пролетта на 1986. След него и Маркос, и Корасон Акино (вдовицата на Бениньо) се обявиха за победители. Независимите наблюдатели докладваха за сериозни нарушения и от двете страни. При тези обстоятелства ключова се оказа лоялността на армията - ако тя бе подкрепила Маркос,

Фердинанд Маркос младши
Ferdinand Marcos Jr.

той щеше да остане президент. Но генералите, водени от министъра на отбраната Хуан Понсе Енриле (Маркос вече бе издал заповед за арестуването му заради обвинения в корупция) и заместник-шефа на Генералния щаб Фидел Рамос, застанаха зад Акино и президентът бе принуден по спешност да се евакуира от двореца "Малаканянг". Осемдесет и осем души от антуража му помагаша да изнесе личните си вещи, включително най-любимите от трите хиляди чифта обувки на Имелда, 22 сандъка с прясно изсечени песос и 278 ковчежета с бижута, злато и нотариални актове.

ПОСЛЕ АМЕРИКАНСКИ БОЕН САМОЛЕТ ЕСКОРТИРА семейство Маркос до военната база "Хикъм" на Хавай. След едномесечен престой в нея (струвал на американския данъкоплатец 207 000 долара) Фердинанд си намери жилище под наем. Напук на уверенията му, че живее само от подаянията на "стари приятели", жилището на Маркос всъщност бе луксозен палат на стойност 3 млн. долара, с дузина слуги, трийсет телохранители и две лимузини. Междувременно мисълта за баснословните богатства на бившия диктатор не даваха мира на новата власт в Манила. Пред западни медии Корасон Акино твърдеше, че Маркос ѝ предложил 5 млрд. долара, ако му позволи да се върне на власт.

Според нея тази сума не била и половината от всичко, заграбено от предшественика ѝ. Дори американското правосъдие се заинтригува от въпроса и през 1988 федералният съд в Ню Йорк го призова да отговаря по шест обвинения за присвояване на произведения на изкуството, принадлежащи на филипинския народ. Холивудският актьор Джордж Хамилтън, близък приятел на Имелда, призна, че помогнал на президентското семейство да изнесе в чуждестранни банкови сметки над 12 млн. долара.

Едва набрало скорост обаче, делото бе замразено, защото ответникът се оказа на смъртно легло. Салвадор Лорел, вицепрезидентът на Акино, си спомня, че на 28 август 1989 бил събуден от телефона в пет часа сутринта. Обаждала се Имелда Маркос. През сълзи тя го помолила да издейства на съпруга ѝ разрешение за връщане във Филипините, защото му оставало съвсем малко и искал да умре у дома. Акино обаче останал непреклонен и на 29 септември най-бързо управляващият филипински държавник се спомина в Хонолулу. Нещо повече - властите в Манила категорично забраниха той да бъде погребан в родината си. Вероятно Корасон Акино добре е съзнавала политическата мощ, която се крие в едно погребение - в края на краищата собствената ѝ кариера започнала на опелото на убития ѝ съпруг.

ОВДОВЯЛАТА ИМЕЛДА ОБАЧЕ ВСЕ ПАК ДОЧАКА

края на изгнанието. През есента на 1991 Акино отмени заповедта за изгонването ѝ. Въпреки официалното предупреждение от Манила, че у дома я чака съдебен процес, Имелда не се поколеба да се върне. Постепенно повечето обвинения срещу нея отпаднаха поради липса на доказателства; накрая процесът принудително бе замразен, защото на изборите през 1995 вдовицата Маркос бе избрана за депутат и получи имунитет. От предполагаемите 10 милиарда долара, присвоени от покойния диктатор, властите успяха да издирят едва 380 милиона в швейцарски банкови сметки.

"Вземете гражданското съзнание на Ал Капоне, алчността на Иван Грозни и благородството на китайските морски пирати, умножете всичко това по десет, и ще получите портретите на Фердинанд и Имелда Маркос", писа в биографичната книга "Династията Маркос" американката Мери Хей. Но самите филипинци явно са на друго мнение. Самата Имелда на два пъти се кандигатура за президент на страната, но не успя да получи подкрепа. През 2016 обаче на власт дойде популистът Родриго Дутерте, който най-сетне позволи Маркос да бъде погребан у дома - и то не къде да е, а в т. нар. Гробище на героите в Манила, с военни почести. В изборите през 2016 участва и Фердинанд "Бон-Бон" Маркос, единственият син на бившия диктатор. Той се кандигатура за вицепрезидент (във Филипините президентът и вицепрезидентът се избират с отделни листи) и не бе далеч от успеха - което накара Дутерте да обяви официално, че ако младшият Маркос бъде избран като негов заместник, той ще подаде оставка.

ШЕСТ ГОДИНИ ПО-КЪСНО ОБАЧЕ Дутерте се озова на другия полюс: сам предпочете да не се кандигатура, а собствената му партия издигна за президент именно Бон-Бон Маркос. Нещо повече, негов кандигат за вицепрезидент бе дъщерята на Дутерте - Сара. Именно подкрепата на все още много популярния предишен президент е основното обяснение за рекордния резултат на Маркос - 59% от гласовете, най-високият резултат от 80-те години насам.

Колкото до майка му Имелда, след безброй напразни опити тя най-сетне бе осъдена за корупция през 2018. Госпожа Маркос получи няколко присъди по различните точки на обвинението и трябва да излежи между 42 и 77 години. Или поне трябваше. След резултата от президентските избори малцина се съмняват в изхода от предстоящото обжалване. ■

THE THREE THOUSAND SLIPPERS OF CINDERELLA

After revolutions, murders, banishment and countless court trials, Marcos family is back in power in the Philippines

By KALIN ANGELOV / Photography ARCHIVE

The best argument against democracy is a five-minute conversation with the regular voter, Winston Churchill once said. It is a fact that sometimes electorate's reactions bypass the usual logic. What fate would await a political dynasty, accused of despotism and murders of opponents, overthrown by a nationwide revolution, banished, grabbed over 10 billion dollars of her country's wealth and even honored with the official Guinness record for the most stealthy management? Prosecution? Trials and convictions? Oblivion? No. The denouement for the Filipino Marcos family is other for now: 36 years after Ferdinand Marcos Senior was forced to run out of the Philippines, carrying boxes filled with the family's treasures, his son, Ferdinand Marcos Junior, also known as Bon-Bon, was elected for president of the country with the highest electoral result in the new history.

SOONER OR LATER ANY POLITICAL MANAGEMENT acquires its symbols. Some of them are attractive, others – repulsive, but there are hardly others as strange as those of Ferdinand Marcos. The whole life of the deceased Filipino president went under the sign of the infamous 3000 pair of shoes that her wife possessed. These shoes turned Imelda Marcos from a wife of the next secondary Asian dictator into a world celebrity, one of the hundreds leading celebrities of 20th century according to Variety and the inspiration behind three musicals. There was no way the miserable Filipino president not to remain in the shadow of his remarkable wife. The only piece of glory that fell to him was the second place in the ranking of Transparency International for the most corrupted politician of the last century. He was surpassed only by his Indonesian counterpart Suharto.

In 1975 in the eve of the world title match between Muhammad Ali and Joe Frazier in Manila (Thrilla in Manila), Marcos invited both of them for dinner in Malacanang castle. Ali studied silently the presidential couple for two minutes, then patted Marcos and said to him: "I saw your wife. You are not as dumb as you look." The President's Associates were stunned and Frazier choked. However, the dictator was not at all embarrassed. He laughed and answered: "Looking at yours, you're not far behind either". This anecdotal story somehow represents the huge role that the former Miss Manila – Imelda Marcos – played in the Filipino policy. Many saw in her not only the president's most faithful associate, but also the true source of his huge ambitions.

Although, judging by his biography, Marcos himself never lacked ambition. His first contact with politics came as early as his student years, in 1937, and it was by no means superficial: the authorities officially accused the young Ferdinand of murdering the deputy Julio

Nalundasan, a political opponent of his father Mariano Marcos. In November 1939, the magistrates found Marcos Junior guilty, but on appeal the Supreme Court fully exonerated him.

THEN THE WORLD WAR II CAME, in which Ferdinand Marcos participated as a lieutenant of infantry. Captured by the Japanese, the future president miraculously survived the gruesome Death March across the island of Luzon and eventually escaped. He was awarded several medals for bravery, a fact which later biographers exaggerated to a fantastic degree. But Marcos acquired his most powerful weapon in 1954, when he married to the newly elected Miss Manila – Imelda Romualdez. The war hero and his lovely wife won the hearts of the Filipinos. Started by a simple aide to President Manuel Rosas in the beginning of the 50s, ten years later Ferdinand was already a the Speaker of the Upper House of Parliament and

the number 1 political authority in Manila. This is the reason why his overwhelming victory in the presidential elections was not a surprise to anyone. The only surprise was his moves after that. After the war, no Philippine president had managed to win a second term, powerless against the country's widespread poverty and political instability. However, Marcos was another story. He had concrete plans to revive the economy and immediately set about implementing them. His first job was to introduce a system to support farmers – financially, materially and through state guaranteeing the prices of their production. As a result, the until recently starving country not only began to meet its own needs, but also became a serious exporter of rice. Gaining confidence, the president announced an ambitious industrialization program and confiscated large enterprises owned by Filipino oligarchs to give them to smaller but trusted businessmen.

THIS MODEL BECAME KNOWN AS CRONY CAPITALISM:

The companies run by "cronies" were actually something like a piggy bank for the president through which he amassed much of his 10 billion dollars personal fortune. But despite these high-flowing financial rivers diverted to Marcos' pockets, the economy saw solid growth. For several years, the foreign investments tripled; the GDP increased from 55 billion pesos in 1972 to 193 billions in 1980.

Of course, the political "stabilization" achieved by Marcos also played a significant role in this well-being. The armed conflict between Muslims and Christians in Mindanao, which claimed more than 3,000 lives, and the series of bombings carried out by the communists in Manila gave him the perfect tool to assert his power. In September 1972, Marcos declared martial law; a year later in the referendum that was supposed to confirm his almost unlimited powers, the president received 91 percent support (somewhat explained by the fact that those who failed to vote were expected to be imprisoned for up to six months). Literally within months, all the leaders of the Communist Party ended up in prison. They were soon followed by the leaders of the democratic opposition, headed by Liberal Party Secretary General Benigno Aquino. "I believe I have successfully led the country out of a period of anarchy, social confusion, terror and despair," Marcos declared in a 1976 Time interview. At the time, the West hailed him as a prominent fighter against the communist threat; Lyndon Johnson, Richard Nixon and Ronald Reagan were his personal friends. In 1978, in the parliamentary elections held, the New Society movement, headed by Imelda Marcos, won 151 out of a total of 161 seats in the parliament. In 1981, martial law was finally lifted in ►

Muhammad Ali studied silently the presidential couple for two minutes, then patted Marcos and said to him: "Looking at your wife, you are not as dumb as you look." The President's Associates were stunned and Frazier choked. However, the dictator was not at all embarrassed. He laughed and answered: "Looking at yours, you're not far behind either"

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

► preparation for the visit of Pope John Paul II.

MEANWHILE THE POLITICAL-DEPRIVED FILIPINOS could only be entertained with the soap opera around the president's daughter Imi, who married against her parents' will to Thomas Manotok. The former athlete already had one marriage which according to the Philippine laws is not a subject to dissolution. Thus, they married in secret and a week later Manoto was kidnapped from a restaurant in Manila. Evil tongues argued that the assault was an order by the raging mother-in-law. Months later the missing groom was found. To curious journalists, he told a harrowing story – how he was kidnapped by communist rebels and was held captive in Sierra Madre mountains until the secret services rescued him. Few believed him. However, as all outwardly invulnerable things, Ferdinand Marcos' power began to falter on the inside – mainly under the blows of his own worsened health condition. It was not until a decade later that it became clear that in the early 1980s the president was twice on his deathbed. Information about his two kidney transplantations (with donors from one of his bodyguards and the son of his personal masseuse) was deeply classifier but gradually the rumors about his physical inferiority began to spread. The unsuccessful first operation coincided with the return of the opposition leader Benigno Aquino from exile. Reuters' correspondent that accompanied him to the plane from Hong Kong said that upon arriving Aquino has put on his bulletproof vest. However, it didn't save him, despite the allegedly increased security, Benigno was murdered minutes after setting foot on his home land.

THE ATTEMPT, CARRIED OUT MOST PROBABLY WITHOUT THE KNOWLEDGE of the gravely ill president in fact turned out to be the last straw. General Fabian Ver, Chief of the General Staff and cousin of Marcos himself, was accused of the murder by eyewitness testimony. The court declared the witnesses' testimonies as unreliable and acquitted him, but this only increased the general discontent. Even Washington, the most faithful ally of the Philippine president took away his patronage. The former senator Paul Laxalt admitted that he was personally instructed to tell Marcos about this and to advise him to call early elections. Obviously, the "court" was pretty convincing, because the vote took place in the spring of 1986. After it, both Marcos and Corazon Aquino (Benigno's widow) were announced winners. Independent viewers reported for serious violations from both sides. Under these circumstances, the loyalty of the military turned out to be the key – if it had supported Marcos, he would have stayed a president. However, the generals led by Defense Secretary Juan Ponce Enrile (Marcos had already issued an

Младата Имелда
The young Imelda

order for his arrest because of corruption allegations) and the Deputy Chief of Staff Fidel Ramos backed Aquino and the president was forced to evacuate the Malacanang palace in an emergency. Eighty-eight people from his entourage helped him carry out his personal belongings, including the most beloved of the three thousand pairs of Imelda's shoes. 22 chests with freshly minted pesos and 278 caskets with jewelries, gold and notary deeds.

THEN, AN AMERICAN FIGHTER ESCORTS the Marcos family to Hickam Air Force Base in Hawaii. After a one-month stay there (costed to the American tax payer 207 000 dollars), Ferdinand found a place to rent. Despite his assurances that he lives only on handouts from "old friends", Marcos' accommodation was actually a luxurious palace worth 3 million dollars, a dozen of servants, thirty bodyguards and two limousines.

Meanwhile the thought of the fabulous riches of the former dictator did not give peace to the new power of Manila. Corazon Aquino claimed to Western media that Marcos offered her 5 billion dollars if she would allow him to return to power. According to her, this amount was not even the half of everything grabbed by her predecessor. Even the American judiciary was intrigued by the situation and in 1988 the Federal court in New York summoned him to answer on six charges of misappropriation of pieces of art belonging to the Philippine population. The Hollywood actor George Hamilton, a close friend to Imelda, admitted that he helped the presidential family to transfer over 12 million dollars in foreign bank accounts.

However, no sooner had it gained momentum than the case was frozen because the defendant was on his deathbed. Salvador Laurel, the vice president of Aquino, remembers that on August 28, 1989 he was woken up by the phone at 5 in the morning. Imelda Marcos was calling him. Through tears she asked him to get her husband a permission to go back in the Philippines, because he had not much left and he wanted to die at home. However,

Aquino remained adamant and on September 29, the longest-reigning Philippine politician had passed away in Honolulu. Moreover – the authorities in Manila categorically forbade him to be buried in his homeland. Corazon Aquino was probably well aware of the political power that can be hidden in a funeral – after all, her own carrier began at her murdered husband's funeral.

HOWEVER, THE WIDOWED IMELDA waited the end of the exile. In the fall of 1991, Aquino rescinded her deportation order. Despite the official warning from Manila, that there is a trial awaiting her at home, Imelda did not hesitate to return. Gradually, most of the charges against her were dropped due to lack of evidence; finally the process was forcibly frozen because on the elections in 1995, the Marcos' widow was elected as a member of the parliament and was given an immunity. Of the alleged 10 billion dollars, acquired by the deceased dictator, the authorities managed to find barely 380 million in Swiss bank accounts.

"Take the civil consciousness of Al Capone, Ivan Grozny's greed and the nobility of the Chinese sea pirates, multiply all of this by ten and you will get the portraits of Ferdinand and Imelda Marcos", wrote in her biographic book "Marcos Dynasty" the American, Mary Hay. But the Filipinos themselves apparently have a different opinion. Imelda herself twice ran for president of the country, but failed to get support. However, in 2016, the populist Rodrigo Duterte who finally let Marcos to be buried at home – and wherever but in the so-called Heroes' Cemetery in Manila with military honors.

Ferdinand "Bong-Bong" Marcos, the former dictator's only son, also ran in the 2016 elections. He ran for vice president (in the Philippines, the president and vice president are elected on separate ballots) and was not far from success – prompting Duterte to officially announce that if Marcos Jr. was chosen as his replacement, he would resign.

HOWEVER, SIX YEARS LATER, Duterte found himself on the other pole: he himself chose not to run and his own party nominated Bong-Bong Marcos for president. Moreover, his running mate for vice president was Duterte's daughter – Sara. Exactly the support of the still very popular former president is the main explanation for the record result of Marcos – 59% of the votes, which is the highest result since the 80s. As far for his mother Imelda, after countless futile attempts, she was finally convicted of corruption in 2018. Mrs. Marcos received several sentences on the various counts of the must serve between 42 and 77 years. Or at least she should have. According to the result of the parliamentary elections, few doubt the outcome of the upcoming appeal. ■

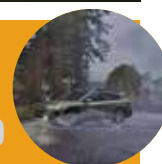
70 | **МИСТЕРИЯТА
НА ЧИСТОТО СЪКЛО**
THE MYSTERY OF CLEAR WINDSCREEN

76 | **ЕЛЕКТРИЧЕСТВО ВТОРА УПОТРЕБА**
ELECTRICITY SECOND HAND

82 | **ИЗВЪН КОЛОВОЗИТЕ**
ELECTRICITY SECOND HAND

МРЕЖАТА В БЪЛГАРИЯ НЯМА ДА ИЗДЪРЖИ ЕЛЕКТРОМОБИЛИТЕ

Масовата подмяна на конвенционалните автомобили с електрически ще повиши драстично потреблението на ток - нещо, за което електропреносната система на България не е готова, заяви Васил Стоянов, главен мениджър на единствения български производител на зарядни станции Siloel, пред Bloomberg TV Bulgaria. "Ако пресметнете колко харчи един електроomobil за 100 километра - нещо от порядъка на 20 киловатчаса - ще получите главомайкава цифра... Такава мощност нашата електропреносна мрежа няма как да издържи. Германия преди време инвестира два и половина милиарда евро в своята мрежа, за да я подготви за електроомобилите". Към юли 2022 в България има около 800 зарядни станции, като съотношението бързи - бавни е около едно към десет, обясни Васил Стоянов. По-слабото разпространение на бързите станции

с прав ток е разбираемо, защото те струват 20-30 пъти по-скъпо от бавните. Основна пречка за разширяването на мрежата е в липсата на мощност по мрежата. Особено по пътищата, където бързото зареждане е най-необходимо, на практика почти няма възможности за инсталиране на 60- или 120-киловатни станции. Използването на фотоволтаични панели е алтернатива, която вероятно има бъдеще, смята Стоянов, но към момента тя е доста ограничена, защото са необходими твърде големи площи. За захранването на 100-киловатова зарядна станция са нужни около 2 декара фотоволтаици - нещо, което е почти изключено в градовете. За да се промени това, "коефициентът на полезно действие на панелите трябва да се повиши значително - а това няма да стане скоро", казва Васил Стоянов. ■

BULGARIA'S GRID CAN NOT HANDLE AN INFLUX OF ELECTRIC CARS

The mass replacement of conventional cars with electric ones will drastically increase electricity consumption - something for which Bulgaria's electric transmission system is not ready, said Vasil Stoyanov, general manager of the only Bulgarian manufacturer of charging stations Siloel, to Bloomberg TV Bulgaria. "If you calculate how much an electric car spends per 100 kilometers - something on the order of 20 kilowatt hours - you will get a dizzying figure... Our electric transmission network cannot withstand such power. Germany recently invested two and a half billion euros in its network in order to prepare her for electric cars".

As of July 2022, there are about 800 charging stations in Bulgaria, and the ratio of fast to slow is about one to ten, explained Vasil Stoyanov. The lower distribution of fast direct current stations is understandable, because they cost 20-30 times more expensive than slow ones. A major obstacle to network expansion is the lack of network power. Especially on the roads, where fast charging is most needed, there are practically no opportunities to install 60- or 120-kilowatt stations. The use of photovoltaic panels is an alternative that probably has a future, believes Stoyanov, but at the moment it is quite limited because too large areas are needed. About 2 acres of photovoltaics are needed to power a 100-kilowatt charging station - something that is almost impossible in cities. To change this, "the coefficient of useful action of the panels must increase significantly - and this will not happen soon", says Vasil Stoyanov. ■

КАЖИ "GUTEN TAG" НА БЕРЛИН

Берлин е град, изпълнен с богата история, впечатляващо изкуство, зашеметяващ нощен живот и безброй кулинарни изкушения. Резервирай своя билет сега с „България Еър“ и изживей незабравими мигове в германската столица. И не забравяй да кажеш "Guten tag, Berlin!", щом пристигнеш.

За пълни подробности и условия посетете www.air.bg

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

МИСТЕРИЯТА НА ЧИСТОТО СТЪКЛО

Възможно ли е Европа да е загубила 80% от насекомите
си през последните 30 години?

Текст ЕМИЛ ИВАНОВ / Фотография ISTOCK

Като муха на предното стъкло" е песен, която още съвсем младите Дересче Mode записаха в началото на 1986. Насекомите, имали нещастие да попаднат на пътя на автомобилите, са добър символ на темата за мимолетността на живота, толкова любима за легендите на електронния рок. Но бъдещите им фенове може и да не схванат за какво става дума. Все повече хора забелязват, че в последните години броят на размазаните мушици и бръмбари по стъклото на колата им е намалял драстично. А напоследък се натрупали и научни доказателства за това явление, популярно като "феномена на предното стъкло".

ПЪРВИТЕ КОМЕНТАРИ ЗА НАМАЛЯВАЩИТЕ

насекоми се появиха в началото на миналото десетилетие, но първоначално учените ги отхвърляха с презрение като псевдонаука. Някои пък признаха, че по стъклата на колите действително има по-малко буболечки, но измислиха рационални обяснения: просто лоша година, или пък промени при автомобилите, които са станали по-аеродинамични и затова избиват по-малко насекоми по пътя си.

Проблемът е, че насекомите не са най-привлекателната част от земната фауна. Почаровните животни като големите котки, делфините, слоновете и дори акулите се радват на голям интерес и съответно - на достатъчно финансиране за изследвания. Докато насекомите, макар да съставляват около 90% от всички форми на живот на Земята, остават в сянка. Затова и при първите доклади за "феномена на предното стъкло" науката нямаше кой знае какви данни, на които да стъпи. Но в последните години това се промени.

ПРЕЗ 2004 КРАЛСКОТО ДРУЖЕСТВО ЗА

ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ във Великобритания помоли 40,000 шофьори да прикрепят лепкав PVC филм към регистрационните си номера. И установиха, че средно веднъж на 8 км в номера се удря насекомо. Нямаше по-стари данни, с които тези да бъдат сравнени. Но през 2019 Тръстът за защита на живата природа на графство Кент повтори експеримента в същите мащаби и установи, че ударите на насекоми в автомобилите са намалели с 50%. Освен това изследването сложи точка на обясненията с подобрената аеродинамика на автомобилите - всъщност то показва, че по-новите и по-аеродинамични коли всъщност убиват повече буболечки от старите. През 2021 бе направено трето проучване, което показва със 74% по-малко насекоми в сравнение с 2004.

Междувременно в Германия Ентомологичното дружество в Крефелд, което обединява

професионални учени и любители-ентомолози, ежегодно поставя капани в над сто природни парка в Европа, за да следи популацията на някои насекоми. През 2013 членовете му установиха, че в някои локации броят на уловените в капаните насекоми е спаднал с близо 78% спрямо 1989 година. Тогава повечето експерти отдадоха резултата на особено неблагоприятните условия през конкретната година. Но през 2014 резултатите се повториха.

ПРИ НЯКОИ ВИДОВЕ СПАДЪТ Е ОЩЕ ПО-СЕРИОЗЕН.

Сирфидните мухи, които в България наричаме още цвешарки - сещате се, приличат на оси, но са по-дребни и не живеят - са намалели с 85% - през 1989 в капаните са уловени 17291 цвешарки от 143 различни подвиди, а през 2013 - едва 2737, от 104 подвиди. А цвешарките са важен фактор за опрашването на някои важни земеделски култури в Европа - почти толкова важен, колкото са пчелите. Изчезването на насекомите създава и други проблеми освен тези с опрашването на растенията. Много от тези насекоми са основна храна на птици и земноводни - и ако данните от Крефелд са верни, три четвърти от тази храна са се стопили. Много насекоми играят и друга роля - ограничават безконтролното размножаване на различни паразитни видове.

ЗА ТРЕВОЖНОТО НАМАЛЯВАНЕ НА ПЧЕ-

ЛИТЕ се знае отдавна. Ако имате спомени от 70-те или 80-те години, може също да сравните количеството майски бръмбари или светулки, които срещаме тогава, с днешното. Наличието на проблем е очевидно. Но какви са причините? Никой не знае със сигурност. Светлинното замърсяване от градовете ни обърква ритъма на нощните насекоми и пречи на размножаването им. Разширяването на обработваемата земя за сметка на дивата е друго от възможните обяснения. Както и широкото използване на инсектициди - и дори на пестициди. Много учени обвиняват за проблема с пчелите т. нар. неоникотиноидни пестициди, широко използвани напоследък. Появили се за пръв път през 80-те години, първоначално те бяха на почит като по-безопасни, защото се полагат директно в корените, а не се пръскат. Но понеже са разтворими във вода, неоникотиноидите лесно напускат нивите, където са приложени, и достигат до естествения хабитат на насекомите. Вече е сигурно, че те влияят върху способността на пчелите да се ориентират и да общуват помежду си. Как влияят върху останалите насекоми, все още никой не си е дал труд да проучи. Може би ако ставаше дума за акули или лъвовете, нещата щяха да стоят по друг начин. ■

THE MYSTERY OF CLEAR WINDSCREEN

Could it be that Europe has lost 80% of its insects in the last 30 years?

By EMIL IVANOV / Photography ISTOCK

"Fly on the Windshield" is a song that the still very young Depeche Mode recorded in early 1986. The insects that had the misfortune of getting in the way of cars were a good symbol of the theme of the transience of life, so beloved of the electronic rock legends. But their future fans may not understand what it is about. More and more people are noticing that in recent years the number of smeared flies and beetles on their car windscreen has decreased dramatically. And recently, scientific evidence has been accumulating for the so called "windshield phenomenon".

The first comments about the declining insect numbers appeared at the beginning of the last decade, but scientists initially dismissed them with contempt as pseudoscience. Some admitted that there were indeed fewer bugs on car windows, but came up with rational explanations: just a bad year, or changes in cars that became more aerodynamic and therefore killed fewer insects in their path.

The problem is that insects are not the most

attractive part of the earth's fauna. The more fascinating animals such as big cats, dolphins, elephants and even sharks enjoy great interest and, accordingly, ample funding for research. While insects, although they make up about 90% of all life forms on Earth, remain in the shadows. Therefore, even with the first reports of the "windshield phenomenon", science did not have much data to stand on. But in recent years that has changed.

In 2004 the Royal Society for the Protection of Birds in Great Britain asked 40,000 drivers to attach sticky PVC film to their number plates. And they found that, on average, an insect hits the number once every 8 km. There was no older data to compare this to. But in 2019, the Kent Wildlife Trust repeated the experiment on the same scale and found that insect strikes in cars dropped by 50%. In addition, the study put an end to explanations with improved car aerodynamics—in fact, it showed that newer, more aerodynamic cars actually killed more bugs than older ones. In

2021, a third study was done, which showed 74% fewer insects compared to 2004.

Meanwhile, in Germany, the Krefeld Entomological Society, which brings together professional scientists and amateur entomologists, annually sets traps in over a hundred nature parks in Europe to monitor the population of certain insects. In 2013, its members found that in some locations the number of insects caught in traps had dropped by nearly 78% compared to 1989. Most experts then attributed the result to particularly unfavorable conditions in that year. But in 2014, the results were repeated.

In some species, the decline is even more serious. The hoverflies, which in Bulgaria we also call flower flies - you guessed it, they look like wasps, but they are smaller and do not sting - have decreased by 85% (in 1989, 17291 flower flies from 143 different subspecies were caught in the traps, and in 2013 - only 2737, of 104 subspecies). And hoverflies are an important factor in the pollination of some important agricultural crops in Europe - almost as important as bees. The disappearance of insects creates other problems besides that of plant pollination. Many of these insects are a staple food for birds and amphibians—and if Krefeld's data is correct, three-quarters of that food has melted away. Many insects also play another role - they limit the uncontrolled reproduction of various parasitic species.

The alarming decline of bees has been known for a long time. If you have memories from the 1970s or 1980s, you might also compare the amount of May beetles or fireflies we encountered then to today. The existence of a problem is obvious. But what are the reasons? Nobody knows for sure. Light pollution from our cities confuses the rhythm of nocturnal insects and prevents them from breeding. Expansion of arable land at the expense of wild habitats is another possible explanation. As well as the widespread use of insecticides - and even pesticides. Many scientists blame the bee problem on so-called neonicotinoid pesticides, widely used nowadays. First appearing in the 1980s, they were initially hailed as safer because they are applied directly to the roots rather than sprayed. But because they are water soluble, neonicotinoids easily leave the fields where they are applied and reach the insects' natural habitat. It is now certain that they affect the bees' ability to navigate and communicate with each other. How they affect other insects, no one has yet bothered to study. Maybe if it were sharks or lions, things would be different. ■

Резиденция „Свети Симеон“

Единствен по рода си дом
за възрастни хора „Свети
Симеон“. Разположен на
3000 кв.м. на 20 минути от
гр. София.

ЗА
НАС

Дом за възрастни хора „Свети Симеон“ се намира в гр. Сливница, на разстояние само 20 минути с автомобил от гр. София. Гарантираме пълноценна среда за живот, в която близките Ви получават персонално наблюдение, грижа, достъп до опитен екип от медицински лица и разнообразие от развлекателни дейности за тяхно максимално удобство.

24/7 медицинско обслужване и
наблюдение, сестрински грижи
и санитарна помощ

24/7 видеонаблюдение

Звънчева система за повикване
на персонала от пациента

Лекарска и административна
визитация

Консултация със специалисти
(невролог, кардиолог и психиатър)

Рехабилитация, кинезитерапия и
физиотерапия

Четиристепенно меню за деня с
възможност за диетично хранене

Пълно хигиенно обслужване и пране
на постелъчно, лично бельо и дрехи

+359 886 001 166

www.svetisimeon.bg

info@svetisimeon.bg

гр. Сливница, 2200, ул. Патриарх Евтимий

Свържете се с нас
0886 001 166

ОПЕРАЦИЯ

история

Всяка
неделя

16:30

**ON
AIR**

bgonair.bg

ВСЕКИ ДЕН
**СПОРТНИ
РЕПОРТАЖИ**
И ВСИЧКО ЗА
СВЕТОВНИЯ И
БЪЛГАРСКИЯ ФУТБОЛ

ЕЛЕКТРИЧЕСТВО ВТОРА УПОТРЕБА

От Renault Zoe до BMW i3 и Tesla - колко струва
подмяната на батерията при най-популярните електромобили

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография ISTOCK

Разумно ли е да си купите електромобил втора употреба? Все повече хора в България се интересуват от електрическото задвижване - било заради модата, било заради по-ниските разходи за зареждане и безплатното паркиране в центъра на София, било от екологични побуди. И понеже новите електромобили като цяло са твърде скъпи за повечето хора, те се насочват към пазара втора ръка - по същия начин, по който досега са си купували и конвенционалните автомобили.

ТОЗИ ПАЗАР СЕ РАЗШИРИ ДРАМАТИЧНО в последните години. През 2019 в България се предлагаха няколко десетки електрически автомобили втора ръка. В момента търсенето в произволен сайт за автомобилни обяви ни връща над 700 резултата. Предлагането се простира от 10-годишно миниатюрно Mitsubishi iMiEV за 12,000 лева до почти ново Porsche Taycan за двайсет пъти повече. Като цяло цените на електромобилите са скочили драстично спрямо миналата година и

сега BMW i3 на пет-шест години, което доскоро струваше от порядъка на 25,000 лева, се предлага средно за 45,000 лева. Електрически VW Up! е между 20,000 и 40,000 лева според годината и пробега. Renault Zoe от 2015 се предлага между 25,000 и 35,000. Има даже оптимист, който иска да ви продаде миниатюрния Citroen Ami втора употреба за 20,500 лева (макар същият да струва чисто нов 7,290 евро във Франция с всички такси и без никакво чакане). Nissan Leaf от първо поколение на десетина години може да се намери за малко над 20,000 лева.

Дори и при тези драстично пораснали цени, употребяваните електромобили си остават по-достъпни от новите. Само имате предвид едно: те са съвсем различна стока от колите с двигател с вътрешно горене. При последните рискът при покупка втора ръка е не е голям - и можете допълнително да го намалите, като проучите кои модели са относително по-дълговежни и се постараете да разберете как е била експлоатирана конкретната машина, която ще купувате. ►►

POWER PROFILE

15:43

LOW BATTERY
LEVEL

ELECTRICITY, SECOND HAND

From Renault Zoe to BMW i3 and Tesla – how much costs change of the battery for the most popular electric cars

By KALIN NIKOLOV / Photography ARCHIVE

Is it reasonable to purchase second hand electronic vehicle? More and more people in Bulgaria are interested in the electric drive – whether if it is due to fashion, lower charging costs and free parking in the center of Sofia or due to environmental incentives. And since the new electric cars are overall too expensive for most people, they are turning to the second-hand market - the same way they used to buy conventional cars.

THIS MARKET HAS EXPANDED DRAMATICALLY in recent years. In 2019 several dozen second hand electric cars were offered in Bulgaria. Currently the demand in random car classifieds cite gives us a result of 700 cars. The offer ranges from a 10-year-old miniature Mitsubishi iMi EV for BGN 12,000 to an almost new Porsche Taycan for twenty times that amount. In general, the prices of electric cars have risen dramatically compared to last year, and now a five-six-year-old BMW i3, which until recently cost around BGN 25,000, is available for an average of BGN 45,000. Electric VW Up! costs between BGN 20,000 and 40,000 depending on the year and mileage. The 2015 Renault Zoe is available for between BGN 25,000 and BGN 35,000. There is even an optimist who wants to sell you the miniature second-hand Citroen Ami for BGN 20,500 (although the same one costs EUR 7,290 brand new in France with all taxes and

BATTERY PRICES

How much it costs to change the battery of some of the most popular models at the market

BMW i3 - BGN 24 000
Nissan Leaf - BGN 10 500 minimum
Dacia Spring - BGN 7000
Tesla Model 3 - BGN 30 100
Volkswagen ID.3 u ID.4 – at least BGN 20 000
VW e-Golf u e-Up – up to BGN 40,000
Mercedes EQS - BGN 38 410
Honda e - BGN 14 250
Renault Zoe - BGN 18 000
Hyundai Kona-e – up to BGN 64,000
Kia eNiro - BGN 20 000
Volvo XC40 Recharge - BGN 74 066
Tesla Model S - BGN 42 000
Chevrolet Bolt - BGN 30 500

How much does labor cost?

Battery replacement is a differently complicated process for different models. Dacia announces 2.4 working hours for Spring shift. The Nissan Leaf takes between 2.3 and 2.6 working hours. Renault Zoe needs 3.8 hours, Honda e - 4.4 hours, Kia e-Niro - 6.9 hours, and the new Kia EV6 - as much as 9.5 hours. In Germany, the average price of labor in official workshops is around 200 euros per hour. In Bulgaria, rates vary from BGN 45 to over BGN 160 per hour.

no waiting). A ten-year-old first-generation Nissan Leaf can be found for a little bit over BGN 20,000.

EVEN WITH THESE DRASTICALLY INCREASED PRICES, used EVs remain more affordable than new ones. Just keep one thing in mind: they are a completely different commodity than cars with an internal combustion engine. With the latter, the risk of buying second-hand is not great - and you can further reduce it by researching which models are relatively longer lasting and trying to understand how the particular machine you're buying has been used. And even if you don't do so, the repair or change of even the most expensive components usually costs not more than a few percents of the value of the said vehicle (unless, of course, you have bought S-class for BGN 2000).

The situation is completely different with electric cars because of the battery. It has a limited life, which can be further shortened by improper use. And the replacement often costs half the price of the old car. Or even surpasses it.

MANUFACTURERS DON'T LIKE TALKING MUCH about battery prices and in general to remind the clients that battery is consumable. Autotmedia.bg reaches out with two of the leading selling companies of EV models in Bulgaria and determined that both of them do not have fixed ►

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

BOOK NOW

www.astorgardenhotel.com

**VILLA
CHINKA**

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

BOOK NOW

www.villachinka.com

**AQUA
HOUSE**
HOTEL & SPA

BOOK NOW

www.aquahousehotel.com

BOOK NOW

www.azaliahotel.com

**HOTEL
PRIMORSKI**

BOOK NOW

www.hotelprimorski.com

Varna

Graffit Gallery Hotel

BOOK NOW

www.graffithotel.com

reservations@stconstantine.bg

www.visitstconstantine.bg

► price list for battery change. For first-time buyers, the standard 8-year battery warranty is enough reassurance. But what about second-hand buyers?

Until recently, sellers of second-hand electric cars enchanted customers with the assurance that the price of batteries falls every year - that is, by the time you need to replace it, a new one will already be cheap. The fact is that if the average price of batteries in 2010 was 1100 dollars per kilowatt hour, in 2020 it had already fallen to 137 dollars per kWh - almost ten times. Forecasts were for it to drop below \$100 as early as 2023. But things have changed dramatically since then. Upheavals in supply chains and a sharp rise in the price of key raw materials such as lithium, cobalt and nickel have pushed prices higher, and Bloomberg NEF predicts that batteries will return to levels of \$150 per kWh by the end of this year. And the demand for these raw materials is just starting to rise.

THE OTHER KEY QUESTION is when should the EV battery be changed. Most of the models at this market are still pretty new and there have been no mass changes. But from the experience of pioneers such as the Nissan Leaf, Renault Zoe, BMW i3 or Tesla Model S, we can conclude that the batteries in general easily last the eight years of the warranty, and possibly more. They lose about ten percent of their capacity during the first 30-40 thousand kilometers of mileage due to natural chemical processes in the battery, but after that the pace slows down.

The loss of capacity depends quite much on the exploitation. Batteries that are often discharged almost to zero and are regularly charged at fast charging stations have a much shorter life. It is true that modern electric cars have built-in buffers that do not allow you to discharge the battery completely, nor charge it to the real 100%. But nevertheless, such exploitation shortens their lives sharply. Therefore, it is not a good idea to buy an EV that has been used for deliveries, courier services or by a ride-sharing company like Spark for example.

IF YOU BUY A EV AROUND THE AGE OF 5 YEARS, it is preferable to seek such that still has valid battery warranty. By default, it is 8 years or 160,000 km of mileage - if the battery capacity drops below 70% before that, you are entitled to a free replacement.

Different companies have different terms for the warranty, but in general it requires service in official or certified workshops. However, this is rarely the case with the cars in Gorublyane and Dupnitsa. Most of them suffered insurance damage in some Western Europe country and were scrapped because the high cost of labor there made their repair unprofitable. Bulgarian resellers take them almost for free and repair them on home soil, which allows them to sell them here at prices lower than those in Germany, for example. But don't count on a warranty. ■

►► А гаже и га не го направите, ремонтът или подмяната гори на най-скъпите компоненти обикновено струва не повече от няколко процента от стойността на самия автомобил (освен ако сте си купили S-класа за 2,000 лева, разбира се).

ПРИ ЕЛЕКТРОМОБИЛИТЕ Е СЪВСЕМ РАЗЛИЧНО ЗАРАДИ БАТЕРИЯТА. Тя има ограничен живот, който може допълнително да се съкрати при неправилна експлоатация. А подмяната често струва половината от цената на автомобила на старо. Или дори я надхвърля.

Производителите не обичат много да говорят за цените на батериите, и изобщо да припомнят на клиентите, че батерията е консуматив. Autotmedia.bg се свързва с две от компаниите, които са сред водещите продавачи на електрически модели в България, и установи, че и двете нямат фиксиран цено-разпис за подмяна на батерия. За първоначалните купувачи стандартната 8-годишна гаранция за батерията е достатъчно успокоение. Но какво става с купувачите втора ръка?

ДОСКОРО ПРОДАВАЧИТЕ НА ЕЛЕКТРОМОБИЛИ ВТОРА РЪКА омагьосваха клиентите с уверението, че цената на батериите пада от година на година - тоест докато ви се наложи да я подмените, новата вече ще струва съвсем евтино. Факт е, че ако средната цена на батериите през 2010 година бе 1100 долара за киловатчас, през 2020 тя вече бе паднала до 137 долара за кВтч - почти десет пъти. Прогнозите бяха да слезе под 100 долара още през 2023. Но оттогава нещата се промениха рязко. Сътресенията по веригите за доставка и грастичното поскъпване на ключови суровини като литий, кобалт и никел тласнаха цените нагоре и Bloomberg NEF прогнозира, че до края на тази година батериите ще се върнат към нива от 150 долара за кВтч. А търсенето за тези суровини тепърва тръгва нагоре.

Другият ключов въпрос е кога трябва да се смени батерията на електромобила. Повечето модели на този пазар все още са твърде нови и не се е стигнало до масови смени. Но от опита на пионери като Nissan Leaf, Renault Zoe, BMW i3 или Tesla Model S можем да заключим, че батериите като цяло спокойно издържат осемте години на гаранцията, а вероятно и повече. Те губят около десетина процента от капацитета си през първите 30-40 хиляди километра пробег заради естествени химични процеси в батерията, но след това темпото се забавя.

ЗАГУБАТА НА КАПАЦИТЕТ МНОГО ЗАВИСИ и от начина на експлоатация. Батерии, които често се разреждат почти до нула, и редовно се зареждат на бързи зарядни стан-

ЦЕНАТА НА БАТЕРИИТЕ

Колко струва подмяната на батерията при някои от по-популярните модели на пазара

BMW i3 - 24 000 лева
Nissan Leaf - минимум 10 500 лева
Dacia Spring - 7000 лева
Tesla Model 3 - 30 100 лева
Volkswagen ID.3 и ID.4 - поне 20 000 лева
VW e-Golf и e-Up - до 40,000 лева
Mercedes EQS - 38 410 лева
Honda e - 14 250 лева
Renault Zoe - 18 000 лева
Hyundai Kona-e - до 64,000 лева
Kia eNiro - 20 000 лева
Volvo XC40 Recharge - 74 066 лева
Tesla Model S - 42 000 лева
Chevrolet Bolt - 30 500 лева

Колко струва трудът?

При различните модели подмяната на батерията е различно сложен процес. Dacia обявява 2.4 работни часа за смяна при Spring. При Nissan Leaf са нужни между 2.3 и 2.6 работни часа. Renault Zoe се нуждае от 3.8 часа, Honda e - 4.4 часа, Kia e-Niro - 6.9 часа, а новата Kia EV6 - цели 9.5 часа. В Германия средната цена на труда в официалните сервиси е около 200 евро на час. В България тарифите варират от 45 лева до над 160 лева на час.

ции, имат много по-кратък живот. Вярно е, че при съвременните електромобици има възрастни буфери, които не ви позволяват да разреждате батерията напълно, нито да я зареждате до реалните 100%. Но въпреки това подобна експлоатация съкращава живота им рязко. Затова никак не е добра идея да купувате електромобил, който е бил използван за доставки, куриерски услуги или от компания за споделяно пътуване като Spark например.

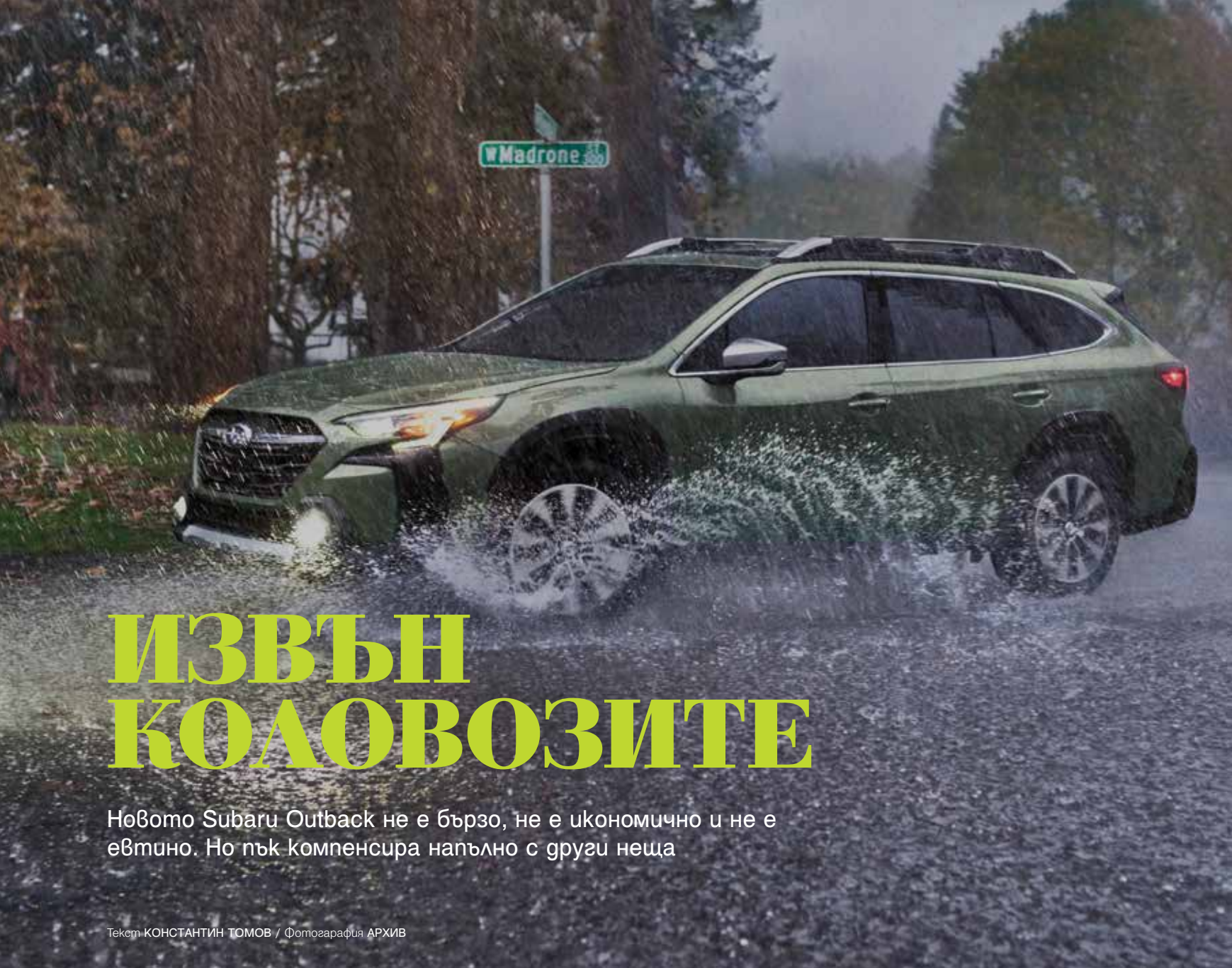
АКО КУПУВАТЕ ЕЛЕКТРОМОБИЛ НА ВЪЗРАСТ около пет години, е добре да потърсите такъв с все още валидна гаранция на батерията. Стандартно тя е 8 години или 160,000 км пробег - ако преди изминаването им капацитетът на батерията падне под 70%, имате право на безплатна подмяна.

Различните компании имат различни условия за гаранцията, но най-общо тя изисква обслужване в официални или сертифицирани сервиси. Случаят с колите в Горубляне и Дупница обаче рядко е такъв. Голямата част от тях са претърпели застрахователни щети на запад и са бракувани, защото твърде високата цена на труда там прави ремонта им нерентабилен. Българските прекупвачи ги взимат на безценица и отремонтират на родна земя, което им позволява да ги продават тук на цени, по-ниски от тези в Германия например. Само че не се надявайте на гаранция. ■

UV ДЕЗИНФЕКЦИЯ НА БОРДА НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР – ЧИСТО И ПРОСТО РЕШЕНИЕ

ИНОВАТИВНАТА ТЕХНОЛОГИЯ HONEYWELL UV CABIN SYSTEM II:

- Унищожава всички вируси и бактерии от гладките повърхности
- Гарантира понижаването на риска от заразяване с болести на борда
- Номинирана е за изобретение на 2020 г. в класацията на TIME

ИЗВЪН КОЛОВОЗИТЕ

Новото Subaru Outback не е бързо, не е икономично и не е евтино. Но пък компенсира напълно с други неща

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография АРХИВ

Има четири главни показателя, по които повечето хора си избират автомобил.

Как изглежда? Колко вдига? Колко харчи? Колко струва? Веднага бързам да ви кажа, че новото Subaru Outback не е отличник по нито един от тях.

НАЙ-ХУБАВОТО, КОЕТО МОЖЕМ да кажем за външния му вид, е "симпатичен". Максималната скорост няма и 200 километра в час. Боксерният двигател никога не е бил синоним на икономичност, и новото му поколение не е изключение. Колкото го цената: най-базовият Outback започва у нас от над 80 хиляди лева - не точно идеята ни за достъпна семейна кола. Всичко това обяснява защо Outback никога не е бил между бестселърите на европейския пазар. Но не обяснява защо този автомобил има може би най-лоялните фенове изобщо. За да си изясним защо е така, ще трябва да използваме съвсем различни

показатели. И ще започнем, като излезем извън асфалта, разбира се.

ОЩЕ ОТ ЛЕГЕНДАРНОТО ПЪРВО LEONE от зората на 70-те години, главният коз на Subaru винаги е бил комбинацията от боксерен двигател и симетрично AWD. Резултатът от това са коли с необикновено нисък център на тежестта и смайващо стабилно пътно поведение - точно каквото е нужно на любителите на риболова, къмпинга и всички други занимания, които не включват асфалтиран паркинг. Новият Outback не е изключение. И тук ще откриете симетричната система за задвижване на четирите колела в комбинация с трансферна кутия. Пътният просвет е цели 21.4 сантиметра - на практика почти колкото при новия Defender, и далеч над повечето така наречени SUV модели. И това е минималният просвет, а не максималният, както напоследък го мерят някои други марки. Системата има

и два допълнителни режима на работа - за хлъзгави настилки и за дълбока кал или сняг. С комплект добри гуми тази кола ще мине почти навсякъде, а пластмасовите кори на праговете, калниците и под двигателя ще я предпазят от поражения. Теглителната сила от два тона не е рекордна в класа, но е напълно достатъчна за нуждите на повечето къмпинг магии. Релсите за багаж на покрива са стандартни и са модулни - с една съвсем проста операция можете да ги превърнете от надлъжни в напречни. Самият багажник побира 561 литра - достатъчно да съберете всичко необходимо за седмица на морето.

Като споменахме за стандартното оборудване, новият Outback идва с доста опростен каталог: само три нива на оборудване, като най-високото струва малко над 93,000 лева. Но дори и базовото включва неща като климатроник и електрическо настройване на шофьорската седалка.

Subaru Outback 2.5i Adventure

169

к. с. максимална мощност
hp max power

252

Нм максимален въртящ момент
Nm max torque

193

км/ч максимална скорост
km/h maximum speed

10,2

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

НЯМА ДА ВИ Е ОСОБЕНО СЛОЖНО да си изберете и двигател, защото за нашия пазар той е само един: боксер, с 4 цилиндъра и 2.5 литра работен обем. И 169 конски сили максимална мощност - с 15 по-малко, отколкото има същият двигател за американския пазар. Познайте на кого да благодарим за това.

Американците, които са и основните купувачи за този автомобил, получават не само 15 коня отгоре, но и турбо версия, при която мощността е цели 260 конски сили. И двата варианта обаче не се погаждат добре с новите европейски стандарти за парниковите емисии - оттам и електронната корекция на мощността в посока надолу.

Истината е, че даже и така този двигател е напълно адекватен. Той има достатъчно динамика, за да изпреварвате спокойно, и да се порадвате на някой планински път с повече завои. Онова, което го тегли надолу, е скоростната кутия.

От няколко десетилетия Subaru упорито се придържа към вариаторния автоматик - можете да го наричате и безстепенен, и CVT - като единствена опция в своите модели. Инженерите го обичат, защото според тях е най-ефективната възможна система. Счетоводителите го обичат, защото е доста по-евтин от системите с два съединителя или от класическите хидротрансформатори. Ние обаче не го обичаме - защото усещането при карането на CVT е като върху зъболекарски стол от по-старо поколение. За да променят това, от Subaru постоянно усъвършенстват системата. Добавиха и допълнителни сензори. Даже въведоха нещо като симулирани предавки.

Истината е, че Subaru от години работи усилено, за да направи тяхното CVT по-приятно за каране. Но резултатът не е смайващ. Ако рязко натиснете газта в тази кола, произвеждате основно едно

нещо: шум. И 6 000 оборота.

НО ТОВА НЯМА ГОЛЯМО ЗНАЧЕНИЕ, защото Outback така или иначе не ви стимулира да натискате рязко газта. Управлението е приятно стегнато и директно, но като цяло тази кола внушава не динамика, а съвсем други чувства: за комфорт, солидност и достойнство. Удобните седалки и просторният интериор само подсилват това.

Както и почти всяко Subaru напоследък, този Outback създава впечатление за добре направена машина. За високо качество на материалите, на сглобката, и това личи от най-малките неща, като нивото на обезшумяване. Но за да ви стане най-добре ясно за какво качество става дума, трябва да излезем от колата и да вземем за малко нашия микрофон.

Това е запазена марка на Subaru вече от четвърт век. Специалната конструкция на уплътнението на вратите и смазването му с тайна субстанция водят до най-тихото и плавно затваряне в автомобилния свят. Няма никакъв шанс да събудите жена си, ако се приберете в два часа през нощта. От риболов, примерно.

Същото внимание към детайла личи и в интериора. Не бихме го нарекли красив или особено смел. Основната му цел е да е максимално удобен и лесен за ползване. Близко 12-инчовият вертикален дисплей на информационната система дава сравнително бърз достъп до всички функции. Но все пак има и физически бутони за темпурата в купето.

Новият Outback има и всички най-актуални системи за безопасност. Двойната камера в предното огледало, наречена Eye Sight, следи постоянно пътя и може да активира автоматична маневра за заобикаляне на препятствие, ако се разсеете. Камерата за задно виждане е много полезна при кола с висок багажник и дължина от почти 4.9 метра.

ИМА Я И ДОБРАТА СТАРА ЯПОНСКА ДИСЦИПЛИНА: предупреждението за коланите обхваща и петте места, и докато не се закопчае, дори ще ви спре музиката. А при всяко гасене на мотора получавате това предупреждение да погледнете назад, преди да отворите вратата. На моменти изнервящо, но пък спестяващо потенциални големи неприятности. Всъщност това ни подсети на какво ни напомняше Subaru Outback през цялото време: то е нещо като автомобилния еквивалент на баба и дядо. Малко е старомодно и на моменти може да бъде досадно. Но е наистина загрижено за теб. И е невъзможно да не го обичаш. ■

OFF THE TRACKS

The new Subaru Outback is not fast, neither economical, nor cheap.
But it completely makes up for that

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ARCHIVE

There are four main criteria by which most people choose a car. How it looks? How fast it goes? How much fuel does it need? How much does it cost? I hasten to tell you right away that the new Subaru Outback does not excel in any of them.

THE BEST WE CAN SAY ABOUT its appearance is 'amiable'. The maximum speed is not even 200 kph. The boxer engine has never been famous for frugality, and its new generation is no exception. As for the price: the most basic Outback starts from over 40,000 EUR in Bulgaria - not exactly our idea of an affordable family car. All this explains why the Outback was never among the best sellers in the European market. But it doesn't explain why this car has perhaps the most loyal fans ever. To understand why this is so, we will

have to use completely different indicators. And we'll start by going off the tarmac, of course.

EVER SINCE THE LEGENDARY FIRST LEONE since the dawn of the 1970s, Subaru's trump card has always been the combination of a boxer engine and symmetrical AWD. The result is cars with an unusually low center of gravity and amazingly stable handling - just what's needed for fishing, camping and all other activities that don't involve tarmac parking.

The new Outback is no exception. Here you will find the symmetrical four-wheel drive system in combination with a transfer case. The ground clearance is as much as 21.4 centimeters - practically almost as much as the new Defender, and far above most so-called SUV models. And this is the minimum ground clearance, not the maximum,

as some other brands have been measuring it lately. The system also has two additional modes of operation - for slippery surfaces and for deep mud or snow. With a set of good tires, this car will go almost anywhere, and the plastic skins on the door sills, fenders and under the engine will protect it from damage.

The two-ton towing capacity isn't class-leading, but it's more than adequate for the needs of most camping geeks. The roof racks are standard and modular - with a very simple operation you can convert them from longitudinal to transverse. The trunk itself holds 561 liters - enough to pack everything you need for a week at sea.

Having mentioned the standard equipment, the new Outback comes with a rather simplified catalog: only three levels of equipment, with the highest costing just over 46,500 EUR. But even the base includes▶

Плащай бързо и сигурно с твоята карта Mastercard® от ЦКБ с Apple Pay

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

► things like climate control and electric driver's seat adjustment.

IT WILL NOT BE PARTICULARLY DIFFICULT for you to choose an engine either, because for our market there is only one: a 2.5-liter boxer with 169 hp - 15 less than the same engine has for the American market. Take a guess who we have to thank for that.

Americans, who are also the main buyers for this car, get not only 15 horses on top, but also a turbo version, where the power is as much as 260 hp. However, both options do not sit well with the new European standards for greenhouse emissions - hence the electronic power correction in the downward direction. The truth is that even so this engine is completely adequate. It has enough dynamics to overtake calmly and enjoy some mountain road with more turns. What drags it down is the gearbox.

For several decades, Subaru has stubbornly stuck to the variator (continuously variable transmission, CVT) as the only option in its models. Engineers love it because they think it's the most efficient system possible. Accountants love it because it's a lot cheaper than two-clutch systems or classic hydro-transformers. We don't love it though - because the CVT feels like an old-

er generation dentist chair. To change this, Subaru is constantly improving the system. They added additional sensors. They even introduced something like simulated gears. The truth is that Subaru has been working hard for years to make their CVT more enjoyable to drive. But the result is not stunning. If you slam on the gas in this car, you're mainly producing one thing: noise. And 6,000 revs.

BUT THAT'S POINTLESS, because the Outback doesn't encourage you to slam on the gas anyway. The steering is pleasantly tight and direct, yet in general, this car does not inspire dynamics, but completely different feelings: of comfort, solidity and dignity. Like almost every Subaru of late, this Outback gives the impression of a well-made machine. The high quality of the materials and the assembly are evident from the smallest things, such as the level of noise reduction. But in order to best understand what quality we are talking about, we need to get out of the car.

It's been a Subaru trademark for a quarter of a century now. The special construction of the door seal and its lubrication with a secret substance result in the quietest and smoothest closing in the automotive world. There's no chance you'll wake up your wife if you come home at two o'clock in the

morning. From fishing, for example.

The same attention to detail is evident in the interior. We wouldn't call it pretty, nor particularly brave. Its main goal is to be as convenient and easy to use as possible. The 12-inch vertical display of the infotainment system gives relatively quick access to all functions. But there are still physical buttons for the climate control.

The new Outback also has all the latest safety systems. The dual camera in the front mirror, called Eye Sight, constantly monitors the road and can activate an automatic maneuver to avoid an obstacle if you become distracted. The rear view camera is very useful in a car with a tall trunk and a length of almost 4.9 meters.

THERE'S GOOD OLD JAPANESE DISCIPLINE TOO: the seatbelt warning covers all five seats, and it'll even stop your music until you buckle up. And every time the engine shuts off, you get this warning to look back before opening the door. Unnerving at times, but saving potential big trouble. In fact, it helped us realize of what the Subaru Outback really has been reminding us of all along: it's sort of the automotive equivalent of grandparents. It's a bit old fashioned and can be annoying at times. But it's really concerned about you. And it's impossible not to love it. ■

94 | **ВАКАНЦИЯ ОТВИСОКО**
HIGH LEVEL VACATION

90 | **МАРИЗА И НОТИТЕ НА СЪДБАТА**
MARIZA AND THE NOTES OF FAITH

108 | **ДЪРВОТО НА ЖИВОТА**
THE TREE OF LIFE

АФИШ

БАЛЕТ

ЛИБЕРТАНГО // Сабрина Боско е италианска балерина и преподавател по танци, а Libertango е първият ѝ успех като хореограф. По музика на великия Астор Пиаццола, спектакълът е със специалното участие на гостуващите солисти Ева Назарет Суарес Перес и Федерико Мейа, подкрепени от състава на Държавна опера Варна. Това пътешествие в света на тангото е част от тазгодишния фестивал Варненско лято.

24 август, Летен театър, Варна

BALLET

LIBERTANGO // Sabrina Bosco is an Italian ballerina and dance teacher, and Libertango is her first success as a choreographer. Set to the music of the great Astor Piazzolla, the performance features the special participation of guest soloists Eva Nazaret Suarez Perez and Federico Mella, supported by the Varna State Opera. This journey into the world of tango is part of this year's Varna Summer Festival.

August 5, 6 and 7

СЕРИАЛИ

ДОМЪТ НА ДРАКОНА // Добри новини за почитателите на "Игра на тронове" - или поне за почитателите на телевизионната версия, защото останалите продължаваме с нарастваща нервност да чакаме Джордж Р. Р. Мартин най-после да допише последните два тома. През август е премиерата на "Домът на дракона" - нов сериал от създателите на сензационната поредица по HBO, който ще ви каже доста за по-ранната история на Седемте кралства и династията Таргариен.

От 22 август по HBO Max

SERIES

HOUSE OF THE DRAGON // Good news for Game of Thrones fans — or at least fans of the TV version, because the rest of us continue to wait with increasing nervousness for George R.R. Martin to finally finish the final two books. August sees the premiere of House of the Dragon, a new series from the creators of the HBO super hit that will tell you a lot about the early history of the Seven Kingdoms and the Targaryen dynasty.

From August 22 on HBO Max

КНИГА

ИЗОБРЕТЯВАНЕТО НА ЗВУКА // Най-новият роман от Чък Паланюк, автора на "Боеен клуб" и "Приспивна песен". Гейтс Фостър е баща, чиято дъщеря отдавна е изчезнала и той почти е загубил надежда някога да я открие. Мици Аувс е майстор на звуковите ефекти в Холивуд, която в търсене на перфектния звук е готова да отиде доста крачки отвъд допустимото от закона и морала. Сблъсъкът между двамата обещава да разтърси Холивуд.

Издателство "Ера"

EN

A BOOK

THE INVENTION OF SOUND // The latest novel from Chuck Palahniuk, the author of Fight Club and Lullaby. Gates Foster is a father whose daughter has long since disappeared and he has almost given up hope of ever finding her. Mitzi Ives is a master of sound effects in Hollywood, who in search of the perfect sound is ready to go many steps beyond what is permissible by law and morality. The clash between the two promises to rock Hollywood.

Era Publishing House

POSTER

ЛЯТНА СЦЕНА

ХОЛИВУД - ФИЛМОВА МУЗИКА // Преди да открие новия сезон, Националната филхармония ще изпрати подobaващо лятото с този концерт в Борисовата градина, събрал някои от най-популярните образци филмова музика за последните 60 години. Под диригентството на холандеца Михаел Енгелбрехт оркестърът ще изпълни творби на Джон Уилямс, Морис Жар, Алън Силвестри, Лало Шифрин, Вангелис, Хенри Манчини и още няколко доста познати имена.

4 септември, Борисова градина, София

КИНО

ИСТОРИЯТА НА ЯН ЖИЖКА // Истинският живот често е по-интересен и драматичен от художествената литература, и съдбата на чешкия национален герой Ян Жижка е убедително доказателство. Този филм, режисиран и написан от Петр Якл и със специалното участие на сър Майкъл Кейн, проследява най-важните моменти от живота на легендарния военачалник и водач на хуситите. Жижка си остава един от шепата полководци в историята, които никога не са губили сражение.

По кината от 9 септември

ФАДО

MARIZA SANTA AMALIA // Родената в Мозамбик, но израснала в Лисабон Мариза е може би най-прочутата изпълнителка на фадо в наши дни. Амалия Родригеш, "Кралицата на фадото", е без съмнение най-прочутата изпълнителка в историята. Загочната среща на двамата на сцената на зала 1 на НДК през септември не е за пропускане, дори и да не сте почитатели на традиционната португалска музика. Повярвайте, на фадото е трудно да се устои, особено когато пее Мариза.

18 септември, София

EN

SUMMER SCENE

HOLLYWOOD - FILM MUSIC // Before opening the new season, the National Philharmonic Orchestra will send off the summer in a fitting way with this concert in Borisova gradina, bringing together some of the most popular examples of film music of the last 60 years. Conducted by Dutchman Michael Engelbrecht, the orchestra will perform works by John Williams, Maurice Jarre, Alan Silvestri, Lalo Schiffrin, Vangelis, Henry Mancini and several other well-known names.

September 4, Borisova Gradina Park, Sofia

CINEMA

MEDIEVAL // Real life is often more interesting and dramatic than fiction, and the fate of the Czech national hero Jan Zizka is convincing proof. This film, directed and written by Petr Jakl and with a special appearance by Sir Michael Caine, follows the most important moments in the life of the legendary warlord and leader of the Hussites. Zizka remains one of the handful of generals in history who never lost a battle.

In theaters from September 9

FADO

MARIZA SANTA AMALIA // Born in Mozambique but raised in Lisbon, Mariza is perhaps the most celebrated fado artist of our time. Amalia Rodriguez, the "Queen of Fado", is without a doubt the most famous performer in history. The remote meeting of the two on the stage of Hall 1 of the NDK in September is not to be missed, even if you are not a fan of traditional Portuguese music. Believe us, fado is hard to resist, especially when Mariza sings it.

September 18, Sofia

ЗАВЛАДЯВАЩ КАФЕ ВКУС И ЧАРОМАТ

МАРИЗА И НОТИТЕ НА СЪДБАТА

София се готви за нова среща с жената, която възроди легендарната фаго музика и я пригоди за XXI век

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография АРХИВ

"Фаго" на португалски означава "съдба". С това се изчерпват нещата, които знаем със сигурност за традиционния музикален жанр от Лисабон и Коимбра, който в последните десетилетия става световноизвестен. Не е ясно кога се е зародило фагото - споменават го документи от 1820 година, но някои експерти смятат, че то датира поне едно столетие по-рано. Някои дори го свързват с Епохата на великите географски открития, когато португалските моряци отсъствали с месеци и години от домовете си, въдъхвайки жените си за изпълнените с печал и меланхолия песни.

Нищо чудно това да е вярно, като се има предвид, че фагото произлиза от моряшките квартали на Лисабон като Алфама, Байро Алту и Мурария.

Ако някога се озовете в тях, за нищо на света не пропускайте преживяването от фаго на живо в някоя от живописните кръчмички. Дори и за хора, които не се интересуват от фолклорна музика, в майсторството на певците и задушаваната атмосфера на малките ресторантичета има нещо неустоимо. Както и в изненадващия контраст между жизнерадостните местни хора и толкова

изпълнената с печал тяхна музика. "Меланхолията я има, разбира се, както и тъгата", обяснява Марица, може би най-прочутата съвременна изпълнителка на фаго, който ще се срещне за пореден път с българската публика на 18 септември. "Но във фагото има също любов, страст, ревност, щастие... Фагото е музика за целия живот".

МАРИЗА, ИЛИ МАРИСА ДУШ РЕЙШ НУНЕШ, както е истинското ѝ име, е родена в Луренско Маркеш в тогавашната португалска колония Мозамбик (днес град Мапуту). Баща ѝ е португалец, майка ѝ е местна. Когато Марица е на три, семейството се премества в Лисабон и отваря малко заведение в квартала Мурария. Тъкмо там бъдещата световна звезда за пръв път започва да пее фаго - едва е навършила пет години. Като тийнейджър вече е решила, че пеенето ще е нейна професия. Но по това време репертоарът ѝ вече е далеч от фагото, което се смята за старомодно - Марица пее поп, джаз, госпъл. Съдбовната промяна идва през 1999, със смъртта на Амалия Родригеш - най-голямата фигура във фагото на XX век.

СБОГУВАНЕТО С АМАЛИЯ връща интереса към традиционната музика на много португалци - включително и на Марица, която решава със собствени средства да запише албум с фаго, наречен Fado em Mim. В света на фагото обикновено тиражите са скромни - 4000 продадени копия се смята вече за голям успех. Албумът на Марица за съвсем кратко надхвърля 100,000 копия. Медииите я обявяват за "новата Амалия" - сравнение, което певицата признава, че винаги ѝ е тежало. Впрочем то не е и особено уместно: макар да уважава традицията, Марица въвежда изцяло нов, собствен стил. Тя и Дулсе Понтеш са смятани за най-ярките лица на т. нар. "ново фаго" - една нова вълна в традиционната музика, която да я пригоди за младите поколения и за XXI век. През 2003 BBC я обяви за най-добър европейски артист в наградите си за световна музика. За олимпиадата в Атина през 2004 португалката записа специален дует със Стинг. Оттогава признанията и наградите не са секвали. Но обаятелната певица смята за най-голямата си награда друго: раждането на сина си Мартим през 2011. ■

Марица ще пее в Зала 1 на НДК на 18 септември.

Ипотечен кредит

ДОМ за теб

- Ниска лихва, без скрити такси и условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050

www.ccbank.bg

MARIZA AND THE NOTES OF FATE

Sofia is preparing for a new encounter with the woman who revived the legendary fado music and adapted it for the 21st century

"Fado" means "fate" in Portuguese. This concludes what we know for sure about the traditional music genre from Lisbon and Coimbra, which in recent decades has become world famous. It is not clear when fado originated - it is mentioned in documents from 1820s, but some experts believe that it dates back at least a century earlier. Some even associate it with the Age of Discovery, when Portuguese sailors were away for months and years from their homes, inspiring their wives for songs

filled with sadness and melancholy. This could easily be the case, considering that fado originated in the seafaring districts of Lisbon such as Alfama, Bairro Alto and Mouraria.

IF YOU EVER FIND YOURSELF in one of them, don't for the world miss the experience of live fado in one of the picturesque pubs. Even for people who are not interested in folk music, there is something irresistible about the artistry of the singers and

the soulful atmosphere of the small restaurants. As well as in the surprising contrast between the cheerful local people and their music so full of sadness. "Melancholy is there, of course, as well as sadness", explains Mariza, perhaps the most famous contemporary performer of fado, who will once again entertain the Bulgarian public on September 18. "But in fado there is also love, passion, jealousy, happiness... Fado is music for life".

MARIZA, OR MARISA DOS REIS NUNES, as her real name is, was born in Lourenço Marques in the then Portuguese colony of Mozambique (today the city of Maputo). Her father was Portuguese, her mother was local. When Marisa was three, the family moved to Lisbon and opened a small restaurant in the Mouraria neighborhood. It was there that the future world star began to sing fado for the first time - she was barely five years old. As a teenager, she already decided that singing would be her profession. But at that time, her repertoire was already far from fado, which was considered old-fashioned - Marisa sang pop, jazz, gospel. The fateful change came in 1999, with the death of Amália Rodrigues - the greatest figure in fado of the 20th century.

SAYING GOODBYE TO AMÁLIA REKINDLED the interest in traditional music for many Portuguese - including Mariza, who decided to record a fado album with her own funds, called *Fado em Mim*. In the world of fado, editions are usually modest - 4,000 copies sold is already considered a great success. Marisa's album almost instantly surpassed 100,000 copies. The media has declared her the "new Amália" - a comparison that the singer admits has always weighed on her. Besides, it is not particularly relevant: although she respects the tradition, Mariza introduces a completely new, own style. She and Dulce Pontes are considered the brightest faces of the so-called "new fado" - a new wave in traditional music adapting it to the younger generations and to the 21st century. In 2003, the BBC named her the best European artist in its world music awards. For the Olympics in Athens in 2004, the Portuguese recorded a special duet with Sting. Since then, recognitions and awards have never stopped. But the charming singer considers her greatest reward something else: the birth of her son Martim in 2011. ■

Mariza will sing in Hall 1 of the NDK on September 18.

By KALIN ANGELOV / Photography ARCHIVE

POSOKA.COM

Креолски фестивал

В дебрите на Сейшелите

Креолският етнос е местното население на Сейшелските острови, което има собствен език, кухня, мода, изкуство, музика и танци. През октомври месец се провежда креолски фестивал, който е едновременно международен обмен и има за цел да популяризира местното изкуство, което привлича креолски артисти от цял свят.

Резервирай своето вълнуващо пътуване на
www.posoka.com или се свържи с нас на **0700 17 107**

ВАКАНЦИИ ОТВИСОКО

HIGH LEVEL VACATION

10 от най-красивите планински
преходи в Европа, подбрани от
THE INFLIGHT MAGAZINE

Краят на лятото е най-типичното време за почивка на море - и тъкмо затова е най-лошото. Комбинацията от претъпкани плажове и хотели, уморен персонал и сериозен трафик по пътя може да взорчи всяка ваканция. За щастие има една много приятна алтернатива - откажете се от плажа и го заменете с планината. В този брой ви предлагаме 10 фантастични маршрута за планински походи - пет в България и пет из Европа.

10 of the most beautiful mountain
hikes in Europe, selected by
THE INFLIGHT MAGAZINE

The end of summer is the most typical time for a beach holiday - and that's why it's also the worst. The combination of overcrowded beaches and hotels, tired staff and serious road traffic can make any vacation miserable. Fortunately, there is a very pleasant alternative - give up the beach and replace it with the mountains. In this issue, we offer you 10 fantastic routes for mountain hikes - five in Bulgaria and five around Europe.

ОБИКОЛКАТА НА МОНБЛАН

Без съмнение най-прочутият планински маршрут в цяла Европа - но в същото време и един от най-достъпните за начинаещи планинари. Разстоянието е внушително - 175 километра из планините в общо три гържави (Франция, Италия, Швейцария). Общата генивелация достига плашещите 9000 метра, но е разпределена в доста дни - между 8 и 12, и всъщност няма да ви изцеди напълно силите. Маршрутът на практика е пълна обиколка на най-високия връх в Западна Европа (4809 метра) и предлага безброй гледки от всевъзможни ракурси към него. Както и множество други пейзажи - алпийски ливади, ледници, ледени пещери, живописни речни долини... Пътят е отлично маркиран и на чести интервали има места за нощувка и хранене, а като алтернатива можете да вземете и собствена палатка (само че дори и през лятото се подгответе за температури под нулата през нощта). Обиколката на Монблан е много популярна, но все пак не ви очакват застрашителни тълпи.

Как да стигнете: С "България Еър" до Милано. Монблан е на около 230 км

TOUR OF MONT BLANC

Undoubtedly the most famous mountain route in all of Europe - but at the same time one of the most accessible for beginner mountaineers. The distance is impressive - 175 kilometers through the mountains in a total of three countries (France, Italy, Switzerland). The total elevation gain reaches a frightening 9,000 meters, but it's spread over quite a few days - between 8 and 12, and it won't really drain you completely. The route is practically a complete tour of the highest peak in Western Europe (4809 meters) and offers countless views of it from all possible angles. As well as many other landscapes - alpine meadows, glaciers, ice caves, picturesque river valleys...

The road is well marked and at frequent intervals there are places to sleep and eat, and alternatively you can take your own tent (but even through summer prepare for sub-zero temperatures at night). The Tour of Mont Blanc is very popular, but you still don't expect threatening crowds.

How to get there: With "Bulgaria Air" to Milan. Mont Blanc is about 230 km from Milan

РАЙ - БОТЕВ - ДОБРИЛА, БЪЛГАРИЯ

Заради някои климатични особености Стара Планина е най-коварната за туристите – времето може да се промени напълно буквално за пет минути. Затова, дори и да е 40-градусова жегата, не забравяйте да си вземете върхна греха. В подножието на връх Ботев се спуска най-високият водопад на Балканите – Райското пръскало. До него се стига след около 5 часа ходене по горска пътека, която започва от село Паниците (на 8 km от Карлово). Точно под водопада е хижа Рай.

До самия връх Ботев е по-лесно да се стигне от северната страна, откъм Априлци. Пригответе се за 7-8 часа ходене по доста стръмна пътека. Гледката на Северния джендем обаче си струва усилията, накрая за награда можете да пиинете ледена вода направо от Видимското пръскало. Малко под върха е заслон Ботев, вероятно най-удобният у нас, където можете да хапнете простица, но много вкусна храна. Ако имате сили, можете да прекосите цялото „алпийско“ било на Стара планина до хижа Добрила (10 часа), откъдето се слиза с лифт.

Как да стигнете: Стартова точка е Калофер, на 195 km източно от София

RAY - BOTEV - DOBRILA, BULGARIA

Because of some climactic peculiarities, the Balkan Mountain range could be quite treacherous for tourists – the weather can change completely in as little as five minutes. Therefore, even if it is 100 degrees Fahrenheit, do not forget to take a topcoat with you.

At the foot of Botev Peak is the highest waterfall in the Balkans – Raysko Praskalo (Heavenly Spray). You can reach it by walking for about 5 hours along a wooded trail that begins at the village of Panitsite (8 km from Karlovo). Botev Peak itself is more easily accessible from the north, from the direction of Apriltsi. Prepare yourself for a 7-8 hour hike along a very steep path. The view of the Severen Jendem (Northern Hell) is worth the effort and you can reward yourself with a sip of ice-cold water direct from the Vidimsko Praskalo waterfall.

A little bit below the peak is the Botev shelter, which is perhaps the most comfortable in all of Bulgaria, offering simple but delicious dishes. The next day, if you have any remaining strength, you can cross the entire „Alpine“ ridge of the Balkan range and reach Chalet Dobrila.

How to get there: Starting point is Kalofer, 195 km east of Sofia

ДОЛОМИТИТЕ, ИТАЛИЯ DOLOMITES, ITALY

Доломитите, наречени на френския геолог Деода го Доломьо, са разклонение на Алпите в североизточна Италия, дотолкова прочуто с красотата на пейзажите си, че през 2009 цялата планина бе обявена за паметник на световното наследство на ЮНЕСКО. Маршрутите тук са много и го един са впечатляващи. Но сред най-популярните е Alta Via 1 (Височинен път 1), който води от север на юг. Премахва покрай Петте кули (Cinque Torri), една от най-емблематичните гледки в Доломитите, а също през покрити с цветя долини, водопади, остри хребети и дори немалко артефакти, останали от ожесточените сражения на Първата световна война. Обичайната стартова точка е на прелестното Лаго ди Брайес, а финалът е в Ла Писа, на 120 km оттам. Ако не сте опитни планинари, си предвидете 8-10 дни за изминаването му, защото на места теренът не е никак лек. Но нито за миг няма да съжалите, че сте се захранали с това начинание. Дивото къмпингуване е строго забранено, но по пътя има предостатъчно очарователни хижи с отлична храна.

Как да стигнете: С "България Еър" до Милано. Лаго ди Брайес е на около 370 km

The Dolomites, named after the French geologist Deodat de Dolomieux, are a branch of the Alps in northeastern Italy, so famous for the beauty of their landscapes that in 2009 the entire mountain was declared a UNESCO World Heritage Site. There are many routes here and almost all of them are impressive. But among the most popular is Alta Via 1 (Altitude Road 1), which runs from north to south. It passes the Five Towers (Cinque Torri), one of the most iconic sights in the Dolomites, as well as flower-covered valleys, waterfalls, sharp ridges and even quite a few artifacts left over from the fierce battles of the First World War. The usual starting point is at the lovely Lago di Braies, and the finish is in La Pissa, 120 km away. If you are not an experienced mountaineer, allow yourself 8-10 days to hike it, because in some places the terrain is not at all easy. But you won't regret for a moment that you took the plunge with this venture. Wild camping is strictly prohibited, but there are plenty of charming lodges along the way with excellent food.

How to get there: With "Bulgaria Air" to Milan. Lago di Braies is about 370 km away

ВРЪХ КОНГУР

За огромното мнозинство българи Беласица е само последната гледка преди границата с Гърция - но те не знаят какво пропускат. Тази планина е едно от най-богатите на животни и растения кътчета от България. Климатът е далеч по-мек, отколкото в останалите български планини, и това ви дава шанс да се разходите сред разкошни кестенови, дъбови и букови гори на височина, на която другаде растат само иглолистни. Най-високата точка е връх Радомир, 2029 метра над морското равнище, но спокойно можете да се задоволите и с Конгур (1951 метра). Обичайната отправна точка е хижа Конгур, до която сравнително спокойно се стига с автомобил. Оттук до върха водят една пряка и добре обозначена, но доста стръмна пътека, и черен път, който криволичи и удвоява дистанцията, но пък е по-легат. При умерено темпо изкачването отнема към два - два и половина часа. Гледката е невероятна: на север се вижда цялата долина на Струмишница с град Петрич. На юг е изкуственото езеро Керкини.

Как да стигнете: Отправна точка е Петрич, на 180 км южно от София

MOUNT KONGUR

For the vast majority of Bulgarians, Belasitza is just the last sight before the border with Greece - but they don't know what they are missing. This mountain is one of the richest corners of Bulgaria in terms of animals and plants. The climate is much milder than in the rest of the Bulgarian mountains, and this gives you a chance to walk among magnificent chestnut, oak and beech forests at a height where only conifers grow elsewhere. The highest point is Mount Radomir, 2,029 meters above sea level, but you can easily settle for Kongur (1,951 meters). The usual starting point is the Kongur hut, which is relatively easy to reach by car. From here to the top there is a direct and well-marked, but rather steep path, and a dirt road that curves and doubles the distance, but is less tiresome. At a moderate pace, the ascent takes about two to two and a half hours. The view is incredible: to the north you can see the entire valley of Strumishnica with the town of Petrich. To the south is the artificial lake Kerkini.

How to get there: Starting point is Petrich, 180 km south of Sofia

ЖДРЕЛОТО САМАРИЯ, ГЪРЦИЯ

Един от най-живописните и дълги речни каньони в Европа всъщност се намира на гръцкия остров Крит. Пътеката е 16 километра и стартира от височина 1230 метра край селището Омалос, в Южен Крит, за да завърши в Ая Румели. Маршрутът отнема между 5 и 7 часа при спокойно темпо, с предвидено достатъчно време да спирате за снимки. В началото е доста стръмен, но ако издържите първия километър и половина, след това ще ви олекне. Запасете се с храна, но няма нужда да вземате много вода - можете да си налееете по пътя. Паркът е отворен от април до октомври. Най-голямото му предимство, разбира се, е климатът. Есента в Крит е слънчева и топла, с доста редки превалявания, и през октомври без проблем можете да се излежавате на плажа и да се къпете в морето.

Как да стигнете: с "България Еър" до Ираклион, Крит

SAMARIA GORGE, GREECE

One of the most picturesque and long river canyons in Europe is actually located on the Greek island of Crete. The trail is 16 kilometers long and starts at an altitude of 1,230 meters near the village of Omalos, in southern Crete, to finish in Agia Roumeli. The route takes between 5 and 7 hours at a leisurely pace, with plenty of time to stop for photos. It's pretty steep at first, but if you can handle the first kilometer and a half, it will ease up after that. Stock up on food, but there's no need to take a lot of water - you can pour yourself along the way.

The park is open from April to October. Its biggest advantage, of course, is the climate. Autumn in Crete is sunny and warm, with quite rare rainfall, and in October you can easily lie on the beach and swim in the sea.

How to get there: with Bulgaria Air to Heraklion, Crete

РИЛСКИТЕ ЕЗЕРА

Заради асфалтовия път и построения лифт Седемте рилски езера често заприличват на оживена софийска улица. Дори и така красотата им си заслужава. Но ако все пак копнеете за спокойствието на планината, добра алтернатива е Страшното езеро - не по-малко красиво, макар и по-непопулярно. До него се стига за около 3-4 часа, но не и през зимата – тогава има опасност от лавини. Пътеката минава покрай хижа Малъовица, която не препоръчваме особено, и след едно госта стръмно изкачване ще ви отведе до езерото, на 2575 метра надморска височина. Водата е непрогледно тъмна дори при хубаво време, а в нея се оглеждат най-страшните рилски зъбери. На брега има каменен заслон, оборудван с печка, нарове и маса. Планинарите винаги оставят по нещо, когато си тръгват – лекарства, бисквити, свещи, буталка ракия... От същия изходен пункт (спортната база над Говедарци) може да се опитате да покорите връх Малъовица или да се качите до Елениното езеро, откъдето при хубаво време се виждат Мусала и върховете на Пирин.

Как да стигнете: от село Говедарци, на около 75 км от София

RILA LAKES

Because of the asphalt road and the built chairlift, the Seven Rila Lakes often resemble a busy Sofia street. Even so, their beauty is worth it. But if you still long for the tranquility of the mountains, a good alternative is Strasno Ezero - no less beautiful, although more unpopular. It can be reached in about 3-4 hours, but not in winter - then there is a danger of avalanches. The path goes past Maljovitsa hut, which we do not particularly recommend, and after a rather steep climb it will take you to the lake, at 2575 meters above sea level. The water is impenetrably dark, even in good weather, and the most terrifying Rila teeth can be seen in it. On the shore there is a stone shelter equipped with a stove, pomegranates and a table. Mountaineers always leave something behind when they leave – medicines, biscuits, candles, a bottle of brandy... From the same starting point (the sports base above Govedarts) you can try to conquer Mount Maliovitsa or go up to the Deer Lake, from where in good weather time you can see Musala and the peaks of Pirin.

How to get there: from the village of Govedarts, about 75 km from Sofia

ЦИЛЕРТАЛСКИТЕ АЛПИ, АВСТРИЯ

Целта на тази разходка е хижата Олперер в Цилерталските Алпи, в Австрия. Височинният маршрут е като есенция на цялата планина - по протежението му ще видите зелени ливади с кротки кравици, ослепително сини езера и заснежени (през почти цялата година) върхове. Има няколко различни трасета, но ние ви препоръчваме най-дългия, който започва от резервоара Шлегайспейхер. На два часа ходене от езерото е хижата Фризенбергхаус, където можете да се подкрепите, след което ще видите езерото Фризенберг, и накрая по един удивително живописен корниз ще стигнете до окачения мост - последно препятствие преди хижата Олперер. Гледката отгоре е просто неопишуема. Пълното разстояние по този маршрут е около 13 километра с връщането, и отнема около 7 часа с нормално темпо. Сложността е умерена.

Как да стигнете: Майрхофен е в западната част на Австрия и от големите летища е по-близо до Цюрих и Мюнхен, отколкото до Виена

ZILLERTAL ALPS, AUSTRIA

The destination of this walk is the Olperer Hut in the Zillertal Alps, in Austria. The high-altitude route is like the essence of the whole mountain - along it you will see green meadows with tame cows, dazzling blue lakes and snow-covered (almost all year round) peaks. There are several different routes, but we recommend the longest one, which starts at the Schlegeispeicher Reservoir. A two-hour walk from the lake is the Friesenberghaus, where you can grab a bite, then you will see the Friesenberg lake, and finally, along an amazingly picturesque cornice, you will reach the suspension bridge - the last obstacle before the Olperer hut. The view from the top is simply indescribable. The total distance on this route is about 13 kilometers return, and takes about 7 hours at a normal pace. Difficulty is moderate.

How to get there: Mayrhofen is in the west of Austria and from major airports it is closer to Zurich and Munich than to Vienna

КОНЧЕТО, ПИРИН

Истинските планинари смятат Пирин за най-сериозното предизвикателство у нас. Тук маршрутите са безброй, но съвсем малко от тях са леки и подходящи за дами на токчета.

Прословутата седловина Кончето, на 2800 метра надморска височина, не е за неделни туристи. Ще ви трябва известна подготовка – и физическа, и психическа – за да минете по този 400-метров скален ръб. В най-тясната си част Кончето е широко по-малко от половин метър, а от двете ви страни зее половинкилометрова пропаст. Реална опасност няма – пътят е подсигуран с опънато метално въже – но гледката ще покачи адреналина ви до рекордни степени. Малко отвъд ръба има изграден заслон – всъщност обикновена метална кутийка, в която могат да нощуват не повече от петима. Ток и вода, разбира се, няма, така че си пригответе примусче и достатъчно провизии.

Как да стигнете: от Банско, на 150 км от София

KONCHETO, PIRIN

Real mountaineers consider Pirin to be the most serious challenge in Bulgaria. There are countless routes here, but very few of them are easy and suitable for ladies in heels.

The infamous Koncheto saddle, at 2,800 meters above sea level, is not for Sunday tourists. You will need some preparation – both physical and mental – to walk this 400m cliff edge. At its narrowest part, Koncheto is less than half a meter wide, and on either side of you a gap of half a kilometer is gaping.

There is no real danger - the road is secured with a taut metal rope - but the view will raise your adrenaline to record levels. A little over the edge there is a shelter built - actually a simple metal box in which no more than five people can spend the night. There is no electricity or water, of course, so prepare a small bag and enough provisions.

How to get there: from Bansko, 150 km from Sofia

ВРЪХ КОМ

Едно от любимите места на патриарха на българската литература Иван Вазов, Ком е и от най-лесно покоримите старопланински върхове. Обичайно маршрутите тръгват от Берковица и двете хижи Ком (стара и нова). През тях изкачването е по-кратко, но и осезаемо по-стръмно. Алтернативно можете да изберете по-дългия, но не толкова натоварващ маршрут през прохода Петрохан. Ако идвате от София, на самия превал наляво в гората се отклонява тесен асфалтов път. Той ще ви отведе два-три километра навътре между буковете, където вече ще трябва да оставите колата. Оттук до върха са към 12 километра, но разходката е приятна - без много стръмни изкачвания и по широк, добре утъпкан път. Гората ще ви осигури прохладата в началото, но се запасете с вода за последния участък.

На високия 2016 метра Ком ще ви посрещне барелеф на самия Вазов, както и разкошна панорама към този дял на Стара планина, и към намиращите се в северните ѝ поли Берковица и Вършец.

Как да стигнете: от най-високата точка на прохода Петрохан, на 65 км от София

MOUNT KOM

One of the favorite places of the grand old man of Bulgarian literature, Ivan Vazov, Kom is also one of the most easily conquered peaks of Stara Planina. Usually the routes depart from Berkovitsa and the two Kom huts (old and new). Through them, the ascent is shorter, but also noticeably steeper. Alternatively, you can choose the longer but less strenuous route through the Petrokhan Pass. If you are coming from Sofia, at the pass itself, a narrow asphalt road turns left into the forest. It will take you two or three kilometers further between the beech trees, where you will have to leave the car. It is about 12 kilometers from here to the top, but the walk is pleasant - without many steep climbs and on a wide, well-trodden road. The forest will keep you cool at first, but stock up on water for the final stretch. At the 2,016-meter high Kom, you will be greeted by a bas-relief of Vazov himself, as well as a magnificent panorama of this part of the Stara Planina, and of Berkovitsa and Varshets located in its northern skirts.

How to get there: from the highest point of the Petrokhan Pass, 65 km from Sofia

ПЛАНИННИТЕ ТРАМУНТАНА, ИСПАНИЯ TRAMUNTANA, SPAIN

В съзнанието на повечето от нас Ма-йорка е средиземноморски рай с ослепителни плажове и палмови градинки. Но всъщност най-големият от Балеарските острови предлага и отлични възможности за планинарство. Планините Сера де Трамунтана в северната част на острова се издигат до 1445 метра надморско равнище и предлагат госта по-различен климат от онзи, който получават посетителите на град Палма. Много приятен маршрут е този, който започва от Солер, минава покрай връх Тосалс Вердс (1118 метра) и приключва край изкуственото езеро Кубер.

Общата дължина е 11 километра и половина, които се изминават за около четири и половина до пет часа. Маршрутът е с умерена трудност, и предлага наистина разнообразни гледки - голи варовикови върхове, тесни ждрела, излистни гори, маслинови горички.

Как да стигнете: С "България Еър" до Палма. Солер е на 28 км

In the minds of most of us, Mallorca is a Mediterranean paradise with dazzling beaches and palm groves. But in fact, the largest of the Balearic Islands also offers excellent hiking opportunities.

The Serra de Tramuntana mountains in the north of the island rise to 1,445 meters above sea level and offer a very different climate to what visitors to the city of Palma get. A very pleasant route is the one that starts from S ller, passes by the peak of Tosals Verdes (1118 meters) and ends at the man-made Lake Cuber.

The total length is 11 and a half kilometers, which are covered in about four and a half to five hours. The route is of moderate difficulty and offers really varied views - bare limestone peaks, narrow gorges, coniferous forests, olive groves.

How to get there: With Bulgaria Air to Palma de Mallorca. Soller is 28 km away

**ДЪРВОТО НА
ЖИВОТА**

От Буда до омега-3 киселините: смокинята е дала на човечеството наистина много

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотогарафия ISTOCK

Към края на лятото и в началото на есента пресните смокини завладяват въображението на всеки истински кулинар. Точно тогава те са идеално узрели, сочни и ароматни. От тях освен сладко и конфитюри може да се приготвят и много вкусни ястия и десерти. Това е валидно както за пресните, така и за сушените. Може да се изпекат със сирене, да се задушат с гъби, ориз и подправки, да се сготвят с пилешко или свинско, или да се поднесат с гъши дроб. Може да се явят на масата като предястие или като допълнение в някой десерт. Нека добавим, че от листата на дървото се приготвят много вкусни сиропи, а изсушени стават за лечебни чайове (впрочем някои смятат листата за по-полезни от плода.) При малко повече въображение с две три смокини добрият готвач може да изпълни с допълнително съдържание и вкус всяко ястие, точно както Адам и Ева са скрили голотата си със смокинови листа, напускайки Едемската градина.

СМОКИНЯТА, ЧИЕТО латинско име е *Ficus Carica*, е специално дърво, може би едно от най-специалните в историята на цивилизацията. Просто защото то е едно от най-рано култивираните плодни дървета. За негова родина се смятат земите на Мала Азия, откъдето още в дълбока древност е започнало разпространението му на запад и да изток. В Библията, както и в други древни митологични текстове, смокинята присъства не само като ценна, желана и обичана храна, но и като знак на плодородие и изобилие, на божествена мъдрост и просветление. Със смокинови листа, както стана дума, Адам и Ева скрили голотата си, след като вкусили от дървото на познанието. Тази практика впрочем е запазена и по-късно. Водени от чувство за благочестие, първите християни закривали със смокинови листа голотата на античните статуи. Под смокиново дърво Сидхарта Гуатама Буда получил просветление и създал будисткото религиозно учение. Под същото дърво, според разказа на Плиний Стари, Капитолийската вълчица отгледала Ромул и Рем. В пирамидите в Гиза има изобразения на богати смокинови реколти, а още от шумерските каменни архиви е документирана употребата им пресни и сурови. Смокиновите плодове са утвърдена част от

трапезата на еврейската Пасха.

СПОРЕД ГРЪЦКАТА МИТОЛОГИЯ по време на битката с титаните Гея превърнала своя син Сикус в смокиново дърво, за да го спаси. Според друг разказ смокинята била създадена от богинята на плодородието Деметра. Тя търсела отвлечената си гъщеря и разбрала, че простосмъртният Филатос я е подслонил. В знак на благодарност богинята му подарила смокиновото дърво. Римската митология свързва смокинята с Бакхус и това обяснява защо в известната картина на Караваджо младият бог на виното и веселието е с венец от смокинови листа. Явно древните гърци и римляните са били наясно със забележителните хранителни качества на пресните или изсушени смокини. Впрочем това е един от първите плодове, които били съхранявани чрез сушене и изглежда това е била допълнителна причина да бъдат високо ценени и дори смятани за стратегическа суровина. През VI в. преди Христа, по времето на Солон, износьт им от Атика е бил забранен със закон. По време на Олимпийските игри състезателите били хранени със смокини, за да постигат високи резултати. Заради специалното им отношение към тези плодове наричали атиняните „сикофаги“, т.е. смокиноядци. Единствените владетел Митридат ги обявил за най-добрата от всички храни, способна да предпазва от всякакви болести и наредил на своите поданици да ги ядат всеки ден.

ПРОРОКЪТ МОХАМЕД БИЛ КАЗАЛ, че ако в Рая трябва да има само един плод, той лично би предпочел това да бъде смокинята. Любопитно е, че по този въпрос разбиранята на различните религии са в пълна хармония. Всички обичат смокинята. Тя навсякъде е смятана за свещено и дори някак стратегическо дърво.

В Рим по времето на империята със сушени смокини угоявали гъски, за да се подобри вкусът на месото и да се увеличи черният им дроб. Многочислените сортове, споменати от автори като Теофраст, Катон и Плиний Стари, потвърждават специалното значение на тази култура. Най-високо били ценени смокините от Сирия. По времето на император Тиберий те били предмет на оживена търговия. Гръцката и финикийската коло-

низация по бреговете на Средиземно море ги е направила популярни в Южна Европа и Северна Африка още от древността, което обяснява и тяхното трайно присъствие в гръко-римската, юдео-християнската и ислямската култура.

СМОКИНЯТА Е ИНТЕРЕСНА НЕ САМО със своята дълга и наситена с митологични детайли история, но и със своя сложен и загадъчен „вътрешен живот“. Малко хора знаят, че смокините са мъжки и женски. В началото на май по клоните на дървото се появяват малки тъмнозелени плодчета. Това са мъжките смокини, които не узряват и отвътре приличат на дунапен. От тях се прави най-хубавото сладко. Във вътрешността им живее една малка пчеличка (или оса, в някои части на света). Към края на май по клоните се появяват плодчетата на женските смокини. Те са по-светли на цвят и вътрешността им е със семки. Пчеличката, която обилно се е изцапала с мъжки прахец, отива при тях да ги опраши. После те узряват и вътрешността им става апетитно месеста и червена на цвят. Това е тайната на сложния вътрешен живот на смокините.

ЛЮБОПИТНО Е, ЧЕ И МОДЕРНАТА МЕДИЦИНА, също като боговете и пророците, гледа много благосклонно на този плод. Лекарите изтъкват поне десет много разумни причини човек да не се лишава от пресни смокини, особено през ранната есен, когато са идеално узрели, сладки и ароматни. Доказано е, че понижават кръвното налягане и намаляват рисковете от рак, богати са на фибри и подпомагат доброто храносмилане, съдържат ценни минерали и микроелементи, както и омега 3 и - 6 мастни киселини, богати са на калий и калций, както и на желязо и освен всичко това подобряват настроението. Това с настроението се обяснява по следния начин. Смокините били лаксатив, т.е. помагали срещу хроничен запек, а хората със запек обикновено са кисели и тревожни. Диетолозите специално наблягат на профилактичните и лечебни качества на смокините при хора със сърдечно съдови заболявания. За здраво сърце, казват, трябва непременно да се ядат смокини. Краят на лятото е най-добро време за това хем приятно, хем здравословно занимание. ■

THE TREE OF LIFE

From Buddha to omega-3 acids: figs have given humanity a lot

Текст YASSEN BORISLAVOV / Фотография ISTOCK

In late summer and early autumn fresh figs capture the imagination of any true gourmet. That's when they are perfectly ripe, juicy and fragrant. Besides for jams, they are used for making many tasty dishes and desserts. This is valid for both fresh and dried figs. They can be baked with cheese, stewed with mushrooms, rice and spices, cooked with chicken or pork, or served with foie gras. They can be served both for starters or with a dessert. Moreover, fig leaves can be used to make delicious syrups, and dried they are ideal for medicinal teas (in fact, some consider the leaves more beneficial than the fruit itself). With a little more imagination and a couple of figs, a good cook can add an extra touch and taste to any dish, just as Adam and Eve hid their nudity with fig leaves when leaving the Garden of Eden.

THE FIG, WHOSE Latin name is *Ficus Carica*, is a special tree, perhaps one of the most special ones in the history of civilization. Simply because it is one of the earliest cultivated fruit trees. It is considered native to the lands of Asia Minor, from where it started to spread to the West and East in ancient times. In the Bible, as in other ancient mythological texts, the fig is presented not only as a valuable, desired and loved food, but also as a sign of fertility and abundance, of divine wisdom and enlightenment. As already mentioned, Adam and Eve covered their nudity with fig leaves after eating from the Tree of Knowledge. In fact, this practice was continued later. Piously, the first Christians covered the nudity of ancient statues with fig leaves. Siddhartha Gautama Buddha achieved enlightenment under a fig tree and created the Buddhist religion. Accord-

ing to Pliny the Elder, the Capitoline She-Wolf suckled Romulus and Remus under a fig tree. The pyramids of Giza contain illustrations of abundant fig crops, and even Sumerian stone tablets document the use of fresh and raw figs. Figs are an integral part of the Jewish festival Passover.

ACCORDING TO GREEK MYTHOLOGY, the earth goddess Gaia caused a fig tree to sprout and protect her son, the Titan Sykeus, from Jupiter's wrathful thunderbolts. According to another story, the fig was created by the goddess of fertility, Demeter. She was searching for her abducted daughter, Persephone, when the mortal Phytalos gave her hospitality. She thanked him for his kindness by giving him the first fig tree. Roman mythology associates the fig with Bacchus and this explains

why Caravaggio's famous painting depicts the young God of wine and revelry with a wreath of fig leaves.

Clearly, the ancient Greeks and Romans were familiar with the remarkable nutritive properties of fresh or dried figs. In fact, figs were one of the first fruits that were dried to preserve them and this seems to have been an additional reason why they were valued so highly and even considered a strategic raw material. During the 6th century BC, at the time of Solon, their export from Attica was prohibited by law. During the Olympic Games, athletes were given figs to eat in order to achieve higher results. Due to their special attitude to these fruits, the Athenians were called sycophants, i.e. fig-eaters. The Greek King Mithridates declared figs the best of all foods, capable of preventing any disease, and ordered his subjects to eat them every day.

THE PROPHET MUHAMMAD IS SAID to have said that if there were only one fruit in Paradise, he would want it to be a fig. Interestingly, the different religions are in full harmony on this subject. They all love the fig tree. It is considered sacred and even a

kind of strategic tree by all.

During the Roman Empire, dried figs were used to fatten geese, thus improving the meat's taste and increasing their liver. The many varieties, mentioned by authors such as Theophrastus, Cato and Pliny the Elder, confirm the special importance of this fruit. Figs from Syria were valued the most. At the time of Emperor Tiberius they were busily traded. The Greek and Phoenician colonization along Mediterranean shores made them popular in Southern Europe and North Africa, which explains their lasting presence in Greco-Roman, Judeo-Christian and Islamic culture.

THE FIG IS INTERESTING NOT ONLY for its long history, abounding in mythological detail, but also for its intricate and mysterious "inner life". Few people know that figs have male and female flowers. In early May, small dark green fruits appear on the branches of the tree. These are the male figs that do not ripen and look like foam on the inside. They make the best jam. A small bee (or wasp in some parts of the world) lives inside them. By the end of May, the female fruits appear. They are lighter in

colour and full of seeds. The bee or wasp pollinates them. When they ripen, their fleshy interior becomes succulent and red in colour. That's the secret of the intricate inner life of figs.

INTERESTINGLY, MODERN MEDICINE, TOO, just like the gods and prophets, is very fond of this fruit. Doctors cite at least ten good reasons why we should eat fresh figs, especially in early autumn, when they are perfectly ripe, sweet and aromatic. They are known to lower blood pressure and reduce the risk of cancer, are rich in fibres and good for the digestion, contain valuable minerals and trace elements, as well as omega-3 and omega-6 fatty acids, abound in potassium, calcium and iron, and, in addition, they are a mood booster. The latter is explained as follows. Figs were used as a laxative, i.e. against chronic constipation, and constipated people are usually surly and anxious. Nutritionists emphasize the prophylactic and healing properties of figs in people with cardiac problems. Figs are a must for a healthy heart, they say. The end of summer is the best time to enjoy this nice and healthy fruit. ■

Model treated with JUVÉDERM®. Actual results may vary.

LET YOUR UNIQUENESS GLOW WITH

 Juvéderm®

THE WORLD'S N°1 BRAND OF HYALURONIC ACID FACIAL FILLERS^{1,*}

Promotion by Allergan Aesthetics, an AbbVie company.

You should always consult a healthcare professional to help you decide if JUVÉDERM® is right for you and provide you with a full list of side effects.

* Based on healthcare professional tracking market research involving over 1,700 healthcare professionals from 16 international markets.¹

Reference:

¹. Allergan Aesthetics. Unpublished Data. INT-JUV-2150039. JUVÉDERM®, the world's leading brand of hyaluronic acid facial fillers. May 2021.

РИТУАЛИ С ЧАША

Етикетът при поръчване на вино може и да е снобизъм, но не го пренебрегвайте

За някои особеният етикет при поръчване и поднасяне на вино е чист снобизъм. За други - ритуал, който увеличава удоволствието и създава атмосфера. На каквото и мнение да сте, е добре да знаете някои основни принципи, за да мине вечерта ви гладко.

Четете търпеливо. Дългото меню означава продукти във фризера и е лоша новина. Дългата винена листа означава по-богат избор и, най-вероятно, повече качествени вина на изгодна цена.

Не питайте. Ако се колебаете какво вино върви с храната, която сте избрали, не питайте сервитьора, поне не директно. Подобни неща не могат да се очакват от него. Поръчайте по ваше усмотрение. Ако има квалифициран сомелиер и изборът ви е неподходящ, той може да ви препоръча нещо друго.

Поръчвайте бутилка. Това е чисто икономическо съображение - когато продават вино на чаша, повечето ресторантьори си правят така сметката, че още с

първата чаша да си покрият инвестицията за цялата бутилка - логично, защото така тя може да си остане и неопита.

Дегустирайте. Много българи, особено от по-възрастното поколение и с ясни спомени от ерата "Балкантурист", пропускат това като излишно губене на време. Но ако сте поръчали скъпо вино, си струва да спазите ритуала. Сомелиерът или сервитьорът ще ви наляят една глътка. Подушете я, после отпийте. Дори и при най-гобрите вина се случва една бутилка на десет да е развалена. Няма нужда да си причинявате това от обикновена прибързаност.

Долу ръцете от масата. След като отвори виното ви, сервитьорът ще сложи масата в специална чинийка на масата. Не посягайте към нея и не я душете. Ако нещо не е наред, ще се види и с просто око. Излишно е да казваме, че и отпиването и изплюването на първата глътка, обичайно по професионални дегустации, не е уместно в ресторант. ■

РИТУАЛИ С ЧАША

The etiquette, when ordering wine, might be snobbery, but don't neglect it

For some people the special etiquette followed when serving wine is pure snobbery. For others it is a ritual, which enhances the pleasure and creates an atmosphere. No matter what your opinion is, it is good to know some basic principles so that your dinner will go smoothly. Read patiently. A long menu means food from the freezer and is not good news. But a long wine list means a richer choice and, most probably, more quality wines at a good price.

Don't ask. If you are hesitant about which wine goes well with the food you have chosen, do not ask the waiter – at least not directly. Such things should not be expected of him. Order according to your own preference. If there is a qualified sommelier, and your choice is not proper, he can recommend something different for you.

Order a bottle. This is a purely economic issue. When they sell wine by the glass, most restaurant owners have calculated how to cover their investment for a whole bottle of wine with the very first glass ordered, which is logical because the remainder may end up not being drunk. Sample. Many Bulgarians, especially from the older generation and with clear memories of the Balkantourist era, think this is a complete waste of time. But if you have ordered an expensive wine, it is good to uphold this ritual. The sommelier or the waiter will pour you a sip. Smell it and then have a drink. Even with the best wines, it is often true that one out of ten bottles might turn out to be spoiled. You should not cause yourself this harm simply because you were in a hurry.

No need to pick up the cork. When he opens your wine, the waiter will place the cork on a special plate on the table. Don't pick it up to smell it. If something is wrong, it will be evident to the naked eye. It is needless to say that taking the first sip and spitting it back, something usually done at a professional taste testing, is not appropriate in a restaurant. ■

SUSHI MENU

#VillaChinka Restaurant Sts. Constantine & Helena Resort +359 882 002 003

Carpe Vita
complex

STS. CONSTANTINE AND HELENA

Оазис спокойствия и комфорта
300 М ОТ БЕРЕГА МОРЯ

Oasis of peace and comfort
300 M TO THE SEASIDE

*ЛЮКСОВОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО *ДВУХ- И ТРЕХКОМНАТНЫЕ КВАРТИРЫ
С ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ПЛАНИРОВКОЙ *ОТЛИЧНАЯ ИНВЕСТИЦИЯ
*ИНВЕСТИЦИОННО-СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ С БОЛЬШИМ ОПЫТОМ
И ОТЛИЧНОЙ РЕПУТАЦИЕЙ

*LUXURY CONSTRUCTION *ONE - AND TWO - BEDROOM APARTMENTS
WITH FUNCTIONAL DISPOSITION *EXCELLENT INVESTMENT
*INVESTMENT CONSTRUCTION COMPANY WITH EXPERIENCE
AND A GREAT REPUTATION

MY-HOME.BG

+359 888 323432

НАПИТКАТА, КОЯТО ЕДВА НЕ УНИЩОЖИ АНГЛИЯ

Толкова модерният днес джин има много грехове - но пък е източник на цялото вдъхновение на Байрон

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотография ISTOCK

Едва ли някой би могъл да каже как щеше да изглежда днес Англия, ако през XVII век там трайно не се беше настанила модата на чая. "Тази възхитителна напитка примирява мъжете с трезвостта", отбелязва един английски свещеник от онова време. Без чая Англия сигурно още щеше да тъне в онова безметежно пиянство, познато от някои картини на Уилям Хогарт и най-вече от "Gin Lane" (1751), но също и от творби на грузи художници от онази епоха. Според твърде много съвременници образите на пияния английски XVIII век никак не са хиперболизирали действителността. Всъщност именно джинът, а не шотландското нито ирландското уиски е типичният британски алкохол, издигнат постепенно от питие на простолодието до напитка за upper classes. Освен причина за една тревожна социална деградация той се оказва също и източник на силни духовни трепети и изострени възприятия у някои артисти и поети. "Джинът с вода е източник на цялото ми вдъхновение", пише в едно писмо лорд Байрон.

ПРОИЗХОДЪТ НА ДЖИНА не е категорично установен, но със сигурност не е британско изобретение. Според една от версиите още през XI век италиански монаси произвеждали алкохолна напитка с настойка от хвойнови плодове, за да се борят с чумата. Това трябва да е бил и първият джин, но сведенията за него са несигурни. По-логично е да се приеме, че първият джин е дестилиран в Холандия към края на XVI век. За това има много повече свидетелства. Някои сведения сочат като създатели преселени от Швейцария хугеноти. Поради което и отделни изследователи свързват ранното име на напитката (жениевр) с Женева. Истината е, че в основата на гумата са хвойновите плодове - genievre (фр), juniper (англ.), които придават специфичен аромат и вкус на джина. Неговата технология не е много по-сложна от технологията на другите алкохолни напитки. Получава се чрез вторична дестилация на зърнен спирт с плодове от хвойна и още някои допълнителни съставки като кориандр, розмарин, индий-

ско орехче, градински чай и др. Днес по този начин все още се прави най-качественият джин с индикация distilled gin. При по-масовите продукти обикновено зърнен спирт се ароматизира с настойка от хвойна и някои от споменатите плодове и билки.

ПО ВРЕМЕ НА ОСЕМДЕСЕТГОДИШНАТА ВОЙНА (1568-1648) на холандците срещу испанското владичество, в която англичаните участвали като холандски съюзници, британските войници опитали холандския джин и много го харесали. След което пренесли и технологията на Острова. Така започнала епохата на джина в британската култура и бит. Новата мода се оказала твърде властна и заразителна. В началото на XVII век английското правителство наложило много тежки мита върху вносните алкохоли за сметка на вече широко разпространяващия се джин. Така духът от бутилката бил окончателно изпуснат. През 1743 г. средната консумация на джин в Англия била около 10 л на човек годишно и през

следващите години продължила да расте с всички деградиращи социума последици. Правителството се опитало да спре тази разрушителна тенденция като наложи ограничения върху производството и продажбите. За тази цел между 1736 и 1751 г. били издани антиджинови закони (Gin Acts), които не променили съществено състоянието на нещата, но пък предизвикали улични вълнения и бунтове. Масово произвежданият тогава нелегален джин бил с много ниско качество и това започнало да тревожи властите. Загрижени за здравето на своите поданици, те все пак отменили част от рестрикциите. Изглежда и даяниците, от които хазната се лишавала, не били без значение. По това време само в Лондон имало около 1500 нелегални семейни спиртоварни, които бълвали всякакви алкохолни сурогати и понякога дори ароматизирали джина с терпентин. Този период от историята на Англия е известен като Gin Craze. Лудостта отчасти личи в два популярни стиха от онова време.

Don't tell my mother I'm living in sin,
Don't tell my twin that I breakfast on gin

ВЪПРЕКИ УСИЛИЯТА НА ВЛАСТИТЕ да ограничат или поне да регулират производството и консумацията на джин, това се оказало възможно едва когато цените на зърнените храни се повишили.

До средата на по-миналия век джинът е бил дистилян в казани и е бил сладникаво питие с около 30 об.% алкохолно съдържание. Едва след появата на дистиляционните колони продуктът станал по-чист, а към етикетите прилепнала и магическата дума Dry.

Прочутият знак за качество London Dry е създаден през 1875 от Чарлз Тенкърей - син. Неговият баща бил създател на т.нар. "обезсладен джин".

Въпреки бурната си и социално противоречива история, джинът е успял да си изгради и леко аристократичен ореол. Той е дискретна част от образите на филмови икони като Джеймс Бонд, Хъмфри Богарт и Джей Гетсби. За него с почти любовно чувство говорят автори като Хемингуей,

Луис Бунюел и Уинстън Чърчил. Последният Впрочем е "рекламно лице" и на разни други алкохоли.

Днес джинът продължава да бъде все така популярен особено през летните месеци. Причината е, че участва като основна съставка в твърде много класически коктейли. Нека спомнем първият – джин тоник – с който някога британците в Индия прогонвали едновременно маларията и лошото настроение.

Има още една причина джинът да бъде препоръчван – убеждението, че в умерени дози може да бъде и здравословен. Повечето негов съставки имат някакви доказани лечебни или профилактични свойства. Хвойната помага при инфекции, артрит и възпаления и освен това е антиоксидант и диуретик. Подобни или други, но все пак полезни свойства със сигурност могат да се посочат също при розмарина, индийското орехче, градинския чай и кориандъра, които, както вече казахме, имат определена роля за аромата и вкуса на джина. ■

THE DRINK THAT NEARLY DESTROYED ENGLAND

Gin, so fashionable today, has many sins - but it is the source of all Byron's inspiration

Текст YASSEN BORISLAVOV / Фотография ISTOCK

No one can say what 17th century England would have been like if drinking tea had not become so popular. "This enchanting drink reconciles men with sobriety," said an English priest from that time. Without tea, England would probably still live in that drunken state, which is well-known in some of William Hogarth's paintings and mostly from "Gin Lane" (1751), but also from works by other artists of the time.

In fact, it was gin, not Scottish or Irish whiskey that became the typical British alcohol that gradually advanced from a beverage of the common people to a drink of the upper classes. Apart from being a reason for social degradation, it turns out to be a source of strong spiritual thrills and acute perceptions for some artists and poets. "Gin with water is the source of my entire inspiration," Lord Byron wrote in a letter.

THE ORIGIN OF GIN has not been pinpointed, but it definitely is not a British invention. According to one theory, Italian monks made an alcoholic drink with a juniper fruit infusion to fight plague, in as early as the 11th century. That must have been the first gin, but there is not accurate information. It would be more logical to assume that the first gin was distilled in the Netherlands toward the end of the 16th century, as there is much more information about this theory. Some information names Huguenots, who came from Switzerland, as the inventor. This is the reason why some research links the early name of the drink (genievre) to Geneva.

The truth is that the juniper fruit – genievre in French is in the root of the word. It gives gin a specific aroma and taste. Its process is not more complicated than the technology of other alcoholic beverages. It is achieved through secondary distillation of grain spirits

with fruit juniper and other ingredients such as coriander, rosemary, nutmeg, garden sage, etc. Today, this is the way top quality gin is still made, with distilled gin indication. In most mass produced gin, the grain spirits are usually aromatized with an infusion of juniper and some of the aforementioned fruit and herbs.

DURING THE EIGHTY YEARS' WAR (1568-1648) in which the English were Dutch allies, British soldiers tasted Dutch gin and liked it very much. Afterward, they brought the technology home. This is how the age of gin entered British culture and its way of living. The new trend turned out to be powerful and infectious.

In the beginning of the 17th century the English government imposed taxation on imported alcohol, not the already popular gin. That was how gin became even more of a favorite. In 1743, the average gin con-

sumption in England was about 10 liters a year per person, and over the following years it kept growing, all while degrading society. The government tried to stop this destructive trend by imposing restrictions on production and sale. So, between 1736 and 1751 anti-gin acts (Gin Acts) were issued, however, these did not change the situation, and instead provoked street turmoil and riots. The then mass-produced illegal gin was very low quality and it started worrying the authorities. Concerned about their the public's health, they eased some of the restrictions. At the time there were about 1,500 illegal family alcohol breweries, and that was only in London, which made all types of alcohol and sometimes even aromatized gin with turpentine. This period of England's history is known as the Gin Craze. Madness was everywhere, and is evident in two verses from a popular saying of that time.

Don't tell my mother I'm living in sin,
Don't tell my twin that I breakfast on gin

DESPITE THE EFFORTS OF THE AUTHORITIES to limit, or at least to regulate gin production and consumption, it was possible only when the prices of grain products went up.

By the mid 19th century, gin was distilled in pot stills and was a sweet drink with about 30 percent alcohol content. The product became purer and the magic word dry appeared on the labels after the invention of fractionating columns. London Dry was created in 1875 by Charles Tanqueray Jr. His father was the inventor of unsweetened gin.

Despite its turbulent and socially controversial history, gin managed to build a slightly aristocratic halo. It is a discreet part in the lives of icon film stars, such as James Bond, Humphrey Bogart and Jay Gatsby.

Authors like Hemingway, Luis Bunuel and Winston Churchill talk about it almost lovingly. Churchill was in fact the face of the advertising of other types of alcohol as well.

NOWADAYS, GIN IS JUST AS POPULAR, especially over the summer months. The reason is that it's a main ingredient in a lot of classic cocktails. We should mention the first gin tonics made by the British in India once chased away malaria and bad mood. There's one more reason to recommend gin – the belief that in moderate doses it can have health benefits, too. Most of the ingredients have some proven medicinal or preventive qualities. Juniper helps cure infections, arthritis and infections. Besides, it's an antioxidant and diuretic. Such benefits can also be found in rosemary, nutmeg, garden sage, and coriander, which, as we have already mentioned, play a role in the aroma and taste of gin. ■

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Ер“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Ер“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Ер“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ В ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на България Ер имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Ер, които трябва да имате предвид.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИ, ИЗПЪЛНЯВАНИ ОТ БЪЛГАРИЯ ЕЪР
Авиокомпания България Ер въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011г. Системата PIECE CONCEPT е базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

Класа на обслужване – икономична класа

Набор на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 cm (сумарна дължина до 118 cm)* и 1 дамска чанта/лаптоп.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.*

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 kg и до 158 cm*:

Такса 30 EUR – Тел Авив (30 USD), Лондон (30 GBP), Магдиг, Малага, Палма де Майорка, Барселона, Лисабон, Амстердам, Брюксел, Париж (Шарл дьо Гол), Москва (Шереметиево)

Такса 20 EUR – Франкфурт, Берлин, Цюрих (20 CHF), Прага, Виена, Рим-Фiumicino, Милано, Ларнака, Родос, Хераклион, Корфу, Атина

Такса 15 EUR – Варна, Бургас

> В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж се прилагат стандартните условия на България Ер.

> Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без регистриран багаж, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажника на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 kg. (размери 55x40x23cm всеки) и 1 дамска чанта/лаптоп, 2 броя регистриран багаж, до 32kg и до 158 cm* всеки

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Sheremetyevo)

Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens

Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the*

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп, 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки***

Бебетата от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

***Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.**

**** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.**

***** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден в по специална морска тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg, бюрата на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.**

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг – цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - цена 70 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 80 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR

Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

***За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно в GBP и от Тел Авив в USD.**

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг – 15 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - 40 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - 60 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - 30 EUR.

Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см* - 60 EUR.

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

В случай, че билетът дава право на безплатен превоз на два броя регистриран багаж, а пътникът превозва три броя регистриран багаж – третият багаж е в категория „Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см“.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

baggage/l+h+w/.

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg.

Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

*** The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

**** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.**

***** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.**

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

*** For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.**

****The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* – 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* – 60 euros

Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm* – 30 euros

Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm* – 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm**".

***The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

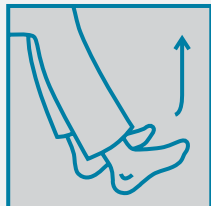
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

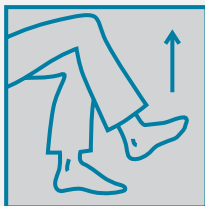
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

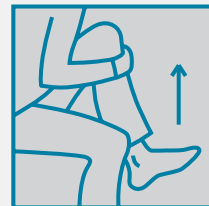
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдъшвайте дълбоко през носа и задръжайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храна в подходящи за новата часова зона отрязъци от нощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекар- ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар кои са най-подходящи за Вас

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и изтощен, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставяйте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВАНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, лъна за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки /оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарогасители / електрошокови уреди / брагви, секири, сатъри, томахавки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им /саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове /кнки за лед / всички видове спортни стикове, бухалки, щетки и тоязи / всички видове оборудване за бойни спортове / амуниции, гранати, мини, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns /component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers; machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 cm. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото

на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 cm. При общо тегло до 32 кг се заплаща такса 100 евро, а над 32 кг – 140 евро в посока. Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено до и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

Upgrade to business class, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade to business class.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програма FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спазва разрешението за превоз на багаж и на другия превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиентите на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиокомпанията. Сега можете с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и авиарен изход, а тези на 4

ред можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт. Можете да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си

гарантирате налично място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанявани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и слухови увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

*** За Тел АвиВ таксата е в щатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.**

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort!

How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit f for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point.

You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport. It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

*** For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF**

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летищни процедури до качване в самолета, да се погрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и двупосочни летищни такси за стюарда-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс УМ такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на УМ таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползвате от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюаргеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една УМ такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of

the one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier www.air.bg

Airbus A320-214

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.

SOFIA – MOSCOW
VARNA / BURGAS – MOSCOW

SOFIA – PARIS / VARNA
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX

SOFIA – ROME / MILAN / VARNA / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES
/ PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA /
CATANIA / BARI / PALERMO / LAMECIA TERME /
BRINDIZI / REGGIO CALABRIA / MADRID / BARCELONA /
AMSTERDAM / LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE /
GENEVA / MALTA

SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE

SOFIA – AMSTERDAM

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARNA / BURGAS
ATHENS – BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV

SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARNA
BELGRADE – GENEVA

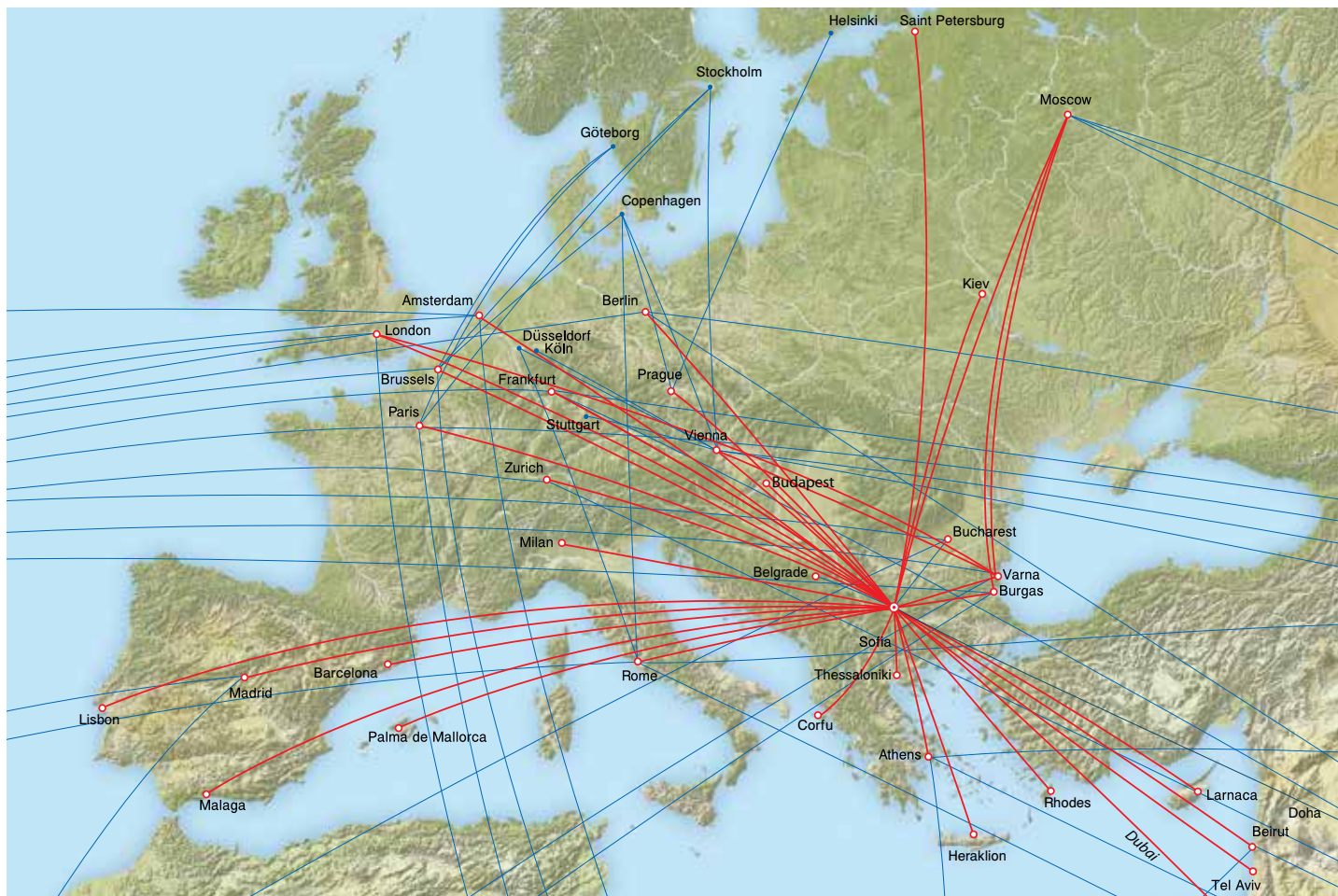

VARNA/BURGAS – SOFIA – BUCHAREST

Sofia – Doha / Bucharest / Varna / BURGAS

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговарят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

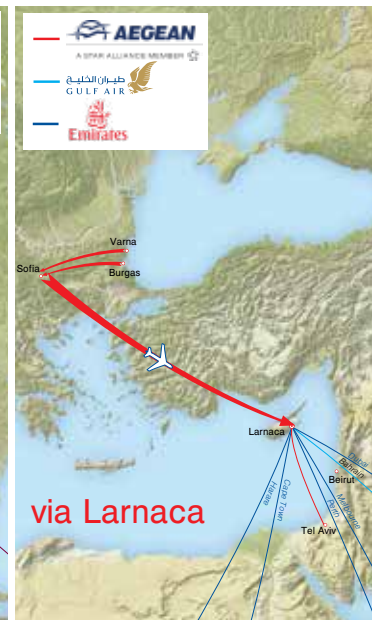
The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

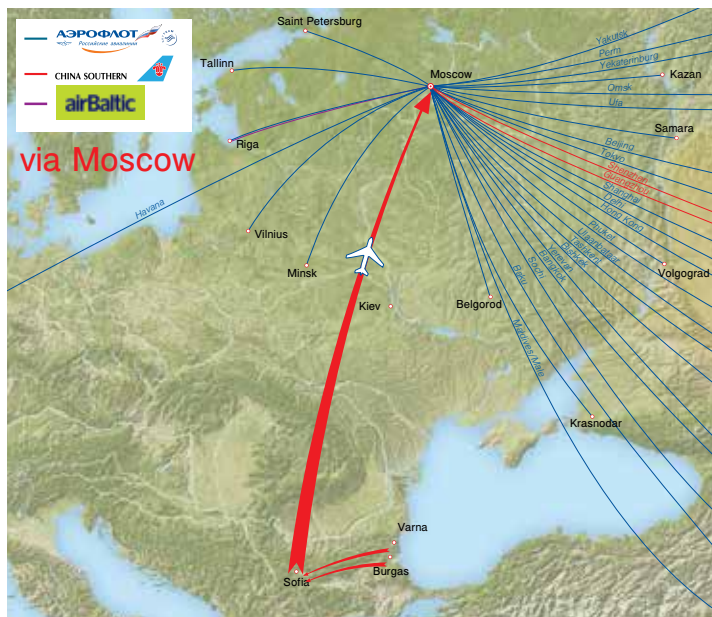
Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.
Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде да ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

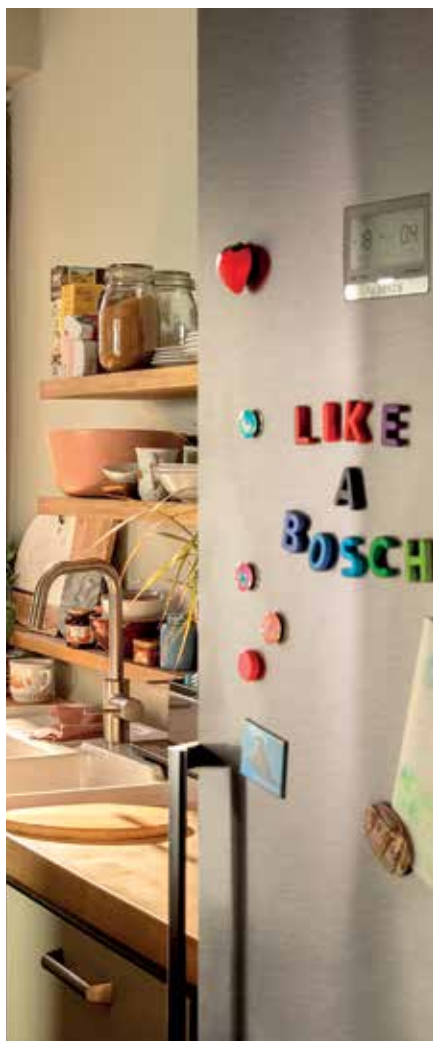
SOF BOJ VAR 	Customer Service Center 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-22:00 Local Time</i>	phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg
	Head office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i>	fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg
	Sofia City Office 2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:30 Local time</i>	phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg
	FLY MORE Office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540	phone.: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg
	Varna Airport Office Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours Opens 2 hours prior</i> <i>to scheduled departure</i>	phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg
	Varna City Office 55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00 - 17:00 Local time</i> <i>Saturdays customers are served by email</i> <i>and phone from 10:00 to 16:00 Local time.</i>	phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg
	Shumen City office Shumen, Patleyna 10 str. <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i>	phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg
BRU 	Belgium, Brussels <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>10:00-19:00 Local Time</i>	phone: +32 470 401 260 e-mail: brussels@air.bg www.air.bg
BER 	Germany, Berlin Bulgarian Air Tour Leipziger str 114/115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i>	phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg
LON 	United Kingdom, London Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i>	phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg
MOW 	Russia, Moscow City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and</i> <i>September)</i>	phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg
	Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i>	e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg
TLV 	Israel - Tel Aviv Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg
USA 	Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i>	phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg
VIE 	Austria, Vienna Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg

BOSCH

Живей устойчиво #LikeABosch

Сушилните ни с термпомпа се отличават с максимална енергийна ефективност. Функцията AutoDry също намаля консумацията на енергия: машината спира, когато дрехите са сухи, а не когато таймерът изтече.

С VitaFresh храната остава до 3x по-дълго свежа. Специалното чекмедже съхранява месо и риба на около 0°C, а чекмеджето за свежест е с контролиран климат за плодове и зеленчуци.

Спести до 33,5 л вода на цикъл с нашите PerfectDry съдомиялни с технологията Zeolith. Тя гарантира, че всяко зареждане ще излезе не само безупречно чисто, но и перфектно сухо.

Спести до 38% препарат и 10 л вода на цикъл с нашите i-DOS перални. Автоматичната система измерва точното количество перилен препарат и вода, необходими за всеки цикъл.

ESTETICS & DERMATOLOGY
BY DR. DONCHO ETUGOV

www.esde.bg

**АМАЛГАМАТА ОТ ПЛАСТИЧНА ХИРУРГИЯ И ЕСТЕТИЧНА
ДЕРМАТОЛОГИЯ, СЪБРАНИ В РЪЦЕТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТА**
Виж повече за Estetics & Dermatology в изданието